

**ASKERÎ
TARİH BELGELERİ
Dergisi**

OCAK 2016

YIL: 65

SAYI: 137

**Genelkurmay Personel Başkanlığı
Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayınları**

**ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2016**

ISSN: 1300-0241

KKSN: 7630KK0500626

ASKERÎ TARÎH BELGELERİ DERGİSİ

Dergi, yılda iki kez yayımlanır. Yerel süreli yayındır.

SAHİBİ

Genelkurmay Personel Başkanlığı

Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı adına

Tuğg. Necdet TUNA

SORUMLU MÜDÜR

Kur. Alb. Şahin KUYUCU

EDİTÖR VE YAYIN KURULU

Per. Alb. Kemal ELLİALTIOĞLU

Öğ. Bnb. Soner TOPALOĞLU

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Arş. Uzm. Nurcan ASLAN

Arş. Uzm. Nuri BAYRAK

Arş. Uzm. Melike GÜRLER

BELGE ARAŞTIRMA

Arş. Uzm. Nuri BAYRAK

Arş. Uzm. Sinan YEŞİLKAYA

DÜZELTİ

Red. Uzm. Melek ALKA

KAPAK TASARIMI

Mizanpjaj Uzm. M. Akif AK

ADRES

Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı 06100 Bakanlıklar/Ankara

Telefon: 0 312 402 23 12 Belgegeçer: 0 312 424 21 31

Ankara, Genelkurmay Basımevi, 2016

SUNUŞ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Arşivindeki belgelerden derlenerek hazırlanan Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin 137'nci sayısında, 2016 yılının 100'üncü yıl dönümü olması dolayısıyla Kütü'l-Amare Kuşatması ve Zaferi ile ilgili belgeler yer almaktadır.

1914 yılında başlayan Birinci Dünya Savaşı'na Almanya ve Avusturya-Macaristan'la ittifak yaparak katılan Osmanlı Devleti'nin savaştığı pek çok cepheden biri de Kütü'l-Amare Zaferi'nin kazanıldığı Irak Cephesi'dir.

İngilizler, siyasi, ekonomik ve askerî çıkarları doğrultusunda 6 Kasım 1914'te Basra Körfezi'ndeki Fav'a asker çıkararak Irak Harekâti'ni başlatmışlardır. Buna karşılık Basra'yı savunmak isteyen Türk birlikleri ağır zayıat vererek Kurna'ya çekilmiş ve Basra 23 Kasım 1914 tarihinde İngilizler tarafından işgal edilmiştir. İngilizler, 4 Aralık 1914'te Kurna'ya taarruza başlamış ve beşinci günün sonunda Türk kuvvetleri kuzeye doğru çekilince Dicle yolu tamamen İngiliz kuvvetlerine açılmıştır.

Sonraki günlerde her iki taraf da Irak'taki kuvvetlerini takviyeyle meşgul olmuş, karşılıklı ileri harekât girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İngiliz birlikleri karşısında 28 Eylül 1915'te Birinci Kütü'l-Amare Muharebesi'nde mağlup olan Türk birlikleri, Selmanpak'a çekilmek zorunda kalmıştır. 21-22 Kasım 1915 günü İngilizler, Selmanpak'a taarruza başlamış, 23 Kasım'da 51'inci Tümenin kuzeyden yaptığı karşı taarruz üzerine İngiliz kuvvetleri ağır zayıat vererek geri çekilmek zorunda kalmış ve 3 Aralık 1915'te Kütü'l-Amare'ye sığınmıştır. İngilizlerin takibinde olan Türk birlikleri de 5 Aralık 1915'te Kütü'l-Amare'ye gelmiş ve buradaki tahkimli İngiliz mevzisini kuşatmıştır.

8 Aralık 1915'te Irak Ordusu Komutanı Nurettin Paşa tarafından yapılan teslim teklifine 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend'in olumsuz cevap vermesinin ardından 14 Aralık'ta taarruz başlamış ancak sonuçsuz kalmıştır.

Kütü'l-Amare'deki Türk kuşatması 4 ay 23 gün devam etmiş, bu süre zarfında İngilizler, Kütü'l-Amare'de mahsur kalan General Townshend ve komutasındaki kuvvetlerini kurtarmak üzere pek çok girişimde bulunmuşlardır.

13 Ocak 1916'da Irak Ordusu Komutanlığına atanan Albay Halil, Vadîikelâl Muharebesi'nde İngiliz tugaylarını ağır zayıata uğratmış, 21-22 Ocak tarihlerinde Birinci Felahiye Muharebesi'nde de mağlup olan İngilizler Hana'da durdurulmuştur. Bölgeye hâkim durumdaki Sabis Tepesi'ni ele geçirmek amacıyla yeni İngiliz taarruzu 8 Mart'ta başlamış, yoğun çarpışmaların ardından İngilizler, 9 Mart'ta çekilmek zorunda kalmıştır. İngilizler, 5 Nisan ve 9 Nisan'daki ikinci ve üçüncü Felahiye, 17-19 Nisan 1916 tarihleri arasındaki Beytiisa ve Sînaiyat mevzisini ele geçirmek

amacıyla 22 Nisan'da başlattıkları taarruzun sonucunda gerçekleşen Dördüncü Felahiye Muharebeleriyle de Kütü'l-Amare'deki Türk kuşatmasını yarmayı başaramamışlardır.

Kütü'l-Amare'de mahsur kalan 6'ncı İngiliz Tümeninin uzun süren kuşatma boyunca açlık ve hastalık gibi birçok zorlukla mücadele etmek zorunda kalması, bu süreçte Irak'taki İngiliz birliklerinden yardım alamaması ve son olarak 24 Nisan 1916'da Küt'a erzak götürmek üzere hazırlanan Julnar adlı geminin Türkler tarafından ele geçirilmesi sonucu umutları tamamen tükenmiş ve İngiliz makamlarınca teslim müzakerelerine başlanmasına karar verilmiştir. Bundan sonra Türk ve İngiliz makamları arasında teslim şartlarını görüşmek üzere müzakereler başlamıştır.

Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin bu sayısında; 5 Aralık 1915'te başlayıp 29 Nisan 1916'da zaferle sonuçlanan Kütü'l-Amare Kuşatması sırasında Irak ve Havalisi Komutanlığı ile 6'ncı Ordu Komutanlığının verdiği emirler [Belge No. 2, 3, 7, 9, 10(1), 11(1), 15, 18(1), 21, 22, 23, 24(1), 28(1), 29(1), 33, 35, 36, 46(1), 47, 56.] ve harp raporlarının yanı sıra [Belge No. 1, 4, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 25, 26(1), 34, 54, 55], kuşatmanın zaferle sonuçlanmasına büyük etken olan Julnar adlı geminin ele geçirilmesi ile ilgili belgeler [Belge No. 53(1-7)], General Townshend ile Halil Paşa arasında teslim şartlarının görüşüldüğü mektuplar [Belge No. 43, 52, 57(1-16)], Kütü'l-Amare'deki İngiliz kuvvetlerinin teslim alınışına dair 6'ncı Ordu ile Başkomutanlık Vekâleti arasındaki yazışmalar [Belge No. 59(1-4)], General Townshend'in teslim mesajı [Belge No. 58] ve Kütü'l-Amare'de teslim alınan esirlerin sevki hakkındaki raporlar [Belge No. 60(1-3), 61] ile Kütü'l-Amare Zaferi dolayısıyla 6'ncı Ordu Komutanlığının Orduya hitaben yayılmış olduğu 29 Nisan 1916 tarihli Beyanname [Belge No. 64, 65] yer almaktadır. Birliklerinden firar eden Hintli Müslüman erlerin, İngilizlerin Kütü'l-Amare'de yaşadıkları sıkıntılara dair verdikleri ifadeyi içeren belge de dergideki dikkat çekici ayrıntılardandır [Belge No. 44(1)]. Dergideki belgelerin sıralaması, kronolojik olmayıp konu bütünlüğü esas alınarak yapılmıştır.

137 sayılı Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nde, Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı Arşivinde bulunan Birinci Dünya Harbi Koleksiyonundaki belgeler incelenmiş ve aralarından seçilen Kütü'l-Amare ve civarında yapılan muharebelere ait belgeler yayımlanmıştır. Hazırlanan bu derginin konu ile ilgili araştırma yapanlara katkı sağlayacağı ve içeriği bilgiler açısından birinci el kaynak olacağı değerlendirilmektedir.

Necdet TUNA
Tuğgeneral
ATASE Daire Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

İÇİNDEKİLER .....

III

BELGELER

SAYFA NUMARASI

1. İngiliz kuvvetlerinin 3 Aralık 1915 tarihinde Kütü'l-Amare'ye siğınmaları hakkında Irak ve Havalisi Komutanı Nurettin Paşa'nın Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Rapor	1
2. Irak ve Havalisi Komutanlığının 4 Aralık 1915 tarihli 41 numaralı Emri	3
3. Irak ve Havalisi Komutanlığının 4 Aralık 1915 tarihli 42 numaralı Emri	5
4. Irak ve Havalisi Komutanı Nurettin Paşa'nın 4 Aralık 1915 tarihinde Harbiye Nezaretine gönderdiği Harp Raporu	7
5. Irak ve Havalisi Komutanı Nurettin Paşa'nın 5 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	9
6. 45'inci Tümən Komutanlığının 5 Aralık 1915 tarihinde 18'inci Kolordu Komutanlığına gönderdiği Harp Raporu	11
7. Irak ve Havalisi Komutanlığının 6 Aralık 1915 tarihli 44 numaralı Emri	15
8. Irak ve Havalisi Komutanlığının 6 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	17
9. 18'inci Kolordu Komutanlığının 7 Aralık 1915 tarihli Emri	19
10. Irak ve Havalisi Komutanlığının 9 Aralık 1915 tarihli 45 numaralı Emri	21
11. Irak ve Havalisi Komutanlığının 9 Aralık 1915 tarihli Emri	23
12. 18'inci Kolordu Komutanlığının 10 Aralık 1915 tarihinde Irak ve Havalisi Komutanlığına gönderdiği Harp Raporu	27
13. Albay Bekir Sami'nin 18'inci Kolordu Komutanlığına yazdığı 10 Aralık 1915 tarihli Harp Raporu	29
14. Irak ve Havalisi Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 11 Aralık 1915 tarihli Harp Raporu	31

15. Irak ve Havalisi Komutanlığının 12 Aralık 1915 tarihli 46 numaralı Emri	33
16. 18'inci Kolordu Komutanlığının 12 Aralık 1915 tarihinde Irak ve Havalisi Komutanlığına gönderdiği Harp Raporu	35
17. 6'ncı Ordu Komutanlığının 12 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	37
18. 18'inci Kolordu Komutanlığının 13 Aralık 1915 tarihli Emri	39
19. Irak ve Havalisi Komutanlığının 13 Aralık 1915 tarihinde 18'inci Kolordu Komutanlığına verdiği Emir ile 6'ncı Ordu Komutanlığına yazdığı Harp Raporu	42
20. 6'ncı Ordu Komutanlığının 15 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	44
21. 18'inci Kolordu Komutanlığının 17 Aralık 1915 tarihli Emri	46
22. 18'inci Kolordu Komutanlığının 19 Aralık 1915 tarihli Emri	48
23. 6'ncı Ordu Komutanlığının 21 Aralık 1915 tarihli 1 numaralı Ordu Emri	50
24. Irak ve Havalisi Komutanlığının 23 Aralık 1915 tarihli 57 numaralı Emri	52
25. 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 30 Aralık 1915 tarihli Harp Raporu	56
26. Irak ve Havalisi Komutanlığının 31 Aralık 1915 tarihinde Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği Harp Raporu	58
27. 45'inci Tümen Komutanlığının 2 Ocak 1916 tarihli Tümen Emri	62
28. Irak ve Havalisi Komutanlığının 18'inci Kolordu Komutanlığına verdiği 3 Ocak 1916 tarihli Emir	65
29. 18'inci Kolordu Komutanlığının 5 Ocak 1916 tarihli Emri	69
30. 45'inci Tümen Komutanlığının 5 Ocak 1916 tarihli Tümen Emri	72
31. 45'inci Tümen Komutanlığının 5 Ocak 1916 tarihli Tahkimat Emri	74
32. Irak ve Havalisi Komutanlığının 6 Ocak 1916 tarihli Tamimi	78

33. 6'ncı Ordu Komutanlığının 16 Ocak 1916 tarihli 3 numaralı Ordu Emri	80
34. 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 23 Ocak 1916 tarihli Harp Raporu	84
35. Irak ve Havalisi Komutanlığının 4 Şubat 1916 tarihinde 13'üncü Kolordu Komutanlığına verdiği Emir	86
36. 6'ncı Ordu Komutanlığının 11 Şubat 1916 tarihli Emri	88
37. 51'inci Tümen Komutanlığının 15 Şubat 1916 tarihli Tümen Emri	90
38. 18'inci Kolordu Komutanlığının 1 Mart 1916 tarihli Kolordu Emri	92
39. Yarbey Wilhelm'in "Kütü'l-Amare'nin Topçuluk Açısından Durumu ve Bombardımanı" başlıklı 4 Mart 1916 tarihli Değerlendirmesi	94
40. Yaralı ve hastaların sevklerinin ne şekilde yapılacağı hususunda 18'inci Kolordu Başhekimiği tarafından verilen 4 Mart 1916 tarihli Talimat	99
41. 45'inci Tümen Komutanlığının 6 Mart 1916 tarihli Tümen Emri	102
42. 3'üncü Alay Komutanlığının 6 Mart 1916 tarihli Emri	104
43. 6'ncı Ordu Komutan Vekili Halil Paşa tarafından 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend'e yazılan 9 Mart 1916 tarihli Mektup	110
44. İngiliz birliklerinden firar eden Hintli Müslüman askerlerin 9 Mart 1916 tarihli İfadeleri	112
45. 6'ncı Ordu Komutanı Goltz Paşa'nın Irak'ta savaşan subay ve askerlere 12 Mart 1916 tarihli Beyanatı	116
46. 6'ncı Ordu Komutanlığının Irak Grubu Komutanlığına 16 Mart 1916 tarihli Emri	118
47. 6'ncı Ordu Komutanlığının 18 Mart 1916 tarihli Emri	123
48. 1'inci Tabur Komutanlığının 3'üncü Alay Komutanlığına gönderdiği 20 Mart 1916 tarihli Harp Raporu	125
49. Goltz Paşa'nın 6'ncı Ordu Komutanlığı görevinden ayrılrken verdiği 27 Mart 1916 tarihli Mesajı	126
50. 45'inci Tümen Komutanlığının 16 Nisan 1916 tarihli Tümen Emri	128

51. 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine gönderdiği 17 Nisan 1916 tarihli Harp Raporu	132
52. 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend'in 6'ncı Ordu Komutan Vekili Halil Paşa'ya yazdığı 24 Nisan 1916 tarihli Mektup	134
53. Julnar Olayı ile ilgili 6'ncı Ordu, 13'üncü ve 18'inci Kolordu Komutanlıklar ile bağlıları arasında 24, 25 Nisan 1916 tarihlerinde yapılan Yazışmalar	136
54. 18'inci Kolordu Komutanlığının Irak Grubu Komutanlığına gönderdiği 25 Nisan 1916 tarihli Harp Raporu	155
55. 13'üncü Kolordu Komutanlığının 18'inci Kolordu Komutanlığına verdiği 25 Nisan 1916 tarihli Harp Raporu	156
56. 18'inci Kolordu Komutanlığının 26 Nisan 1916 tarihli Emri	158
57. Kütü'l-Amare'nin teslimi konusunda 6'ncı İngiliz Tümeni Komutanı General Townshend ile 6'ncı Ordu Komutanı Halil Paşa'nın 26-29 Nisan 1916 tarihleri arasında birbirlerine gönderdikleri Mektuplar	160
58. General Townshend'in Teslim Mesajı	193
59. Kütü'l-Amare'deki İngiliz kuvvetlerinin teslim alınışına dair 28, 29 Nisan 1916 tarihlerinde 6'ncı Ordu ile Başkomutanlık Vekâleti arasında yapılan Yazışmalar	195
60. Kütü'l-Amare'de teslim alınan esirlerin sevki hakkında 3'üncü Alay Komutanlığının 18'inci Kolordu ve 6'ncı Ordu Komutanlıklarına verdiği 29, 30 Nisan 1916 tarihli Raporlar	204
61. Kütü'l-Amare'de alınan Müslüman esirlerin miktarı hakkında 6'ncı Ordu Komutanlığının Başkomutanlık Vekâletine verdiği Rapor	212
62. Kütü'l-Amare Kuşatması hakkında Başkomutanlık Vekâletinin 29 Nisan 1916 tarihli Değerlendirmesi	214
63. Kütü'l-Amare Kuşatması hakkında yapılan Durum Değerlendirmesi	218
64. 18'inci Kolordu Komutanlığının Kütü'l-Amare Zaferi dolayısıyla yayılmış olduğu 29 Nisan 1916 tarihli Kolordu Emri	224

65. Kütü'l-Amare Zaferi dolayısıyla 6'ncı Ordu Komutanlığının Orduya hitaben yayılmış olduğu 29 Nisan 1916 tarihli Beyanname	226
EKLER	229
Ek-1 Kütü'l-Amare Kuşatması ve Zaferi hakkında Nurettin Paşa'nın yaptığı Genel Değerlendirme	
Ek-2 Nurettin Paşa'nın teslim olmasına dair General Townshend'e yazdığı 8 Aralık 1915 tarihli Mektup ile General Townshend'in Cevabı	
Ek-3 Kütü'l-Amare Kuşatması'na ait 7 Aralık 1915 tarihli Harita	
Ek-4 18'inci Kolordunun 23-28 Şubat 1916 tarihleri arasındaki harekâtını gösterir Kroki	
Ek-5 Kütü'l-Amare Kuzey Grubuna ait kuşatma hududunu gösterir 1 Mart 1916 tarihli Kroki	
Ek-6 Türk ve İngiliz kuvvetlerinin 16/17 Nisan 1916 tarihindeki durumunu gösterir Kroki	

BELGE NO. 1

Târihi: 20 Teşrîn-i sânî 331

Sâat - Dakika: 10.40 sonra

İkamet Mahalleri: Beyt-i nevfel

Başkumandanlık Vekâletine

Musul Telgraf-hânesi vâsıtasıyla Müşir Golç Paşa Hazretlerine

1- Düşman kuvâ-yi berriye ve nehriyesi Kütü'l-Amare'de toplanmışdır. Ta'kîbe devâm eden ordu Kütü'l-Amare'ye on beş kilometre mesâfededir. Sûvâri düşmanla hâl-i temasdadır. Cesan'dan tahrîk edilen müfreze Kütü'l-Amare'nin 34 kilometre şark-ı şîmâlîsinde ve Dicle sâhilindedir. Bu müfreze; Amare istikametine gitmek isteyen düşman mecrûhlarını ve ba'zı kumandanları hâmil vapurları Kütü'l-Amare'ye avdete icbâr etmiş ve Amare'den gelmekde olan bir vapurla erzâk yüklü sefâinin mûrûruna mâni' olmuşdur. Kütü'l-Amare muhîtindeki aşâir düşman aleyhine kiyâm ve bugün taarruz etdirilmiştir. Kasabanın karşı yakasındaki düşman müfrezesini tazyîk neticesiyle vapurlara ırkâb eylemiştir. Düşman vapurlarının hemen cümlesi mecrûhlarla doludur. Bugün Bagile ile Kütü'l-Amare arasında düşmanın küçük bir vapuru sağlam olarak iğtinâm olunmuştur. Evvelce gark edilen köprü aksâmından mütebâkî birkaç kayık ve bir mikdâr top ceb-hânesi elimize geçmiş ve birkaç esîr daha alınmıştır.

2- Bağdad'a vâsil olan Elli İkinci Fırka kîtaâtının celbine başladım.

3- 18/9/331'de düşman harb gemilerinin iğtinâmiyla netîcelenen muhârebeye [Delabiha] Muhârebesi nâmî verilmiştir.

4- Selmanpak Muhârebâti'nda tahakkuk eden zâyiâtımız 52 nefer şehîd, 72 zâbit ve 3.033 nefer mecrûhdur. İlk günü siperlerde kalib esîr olan mikdâr henüz tahakkuk etmemiş ise de tahmînen beş yüz kadardır.

Delabiha Muhârebesi zâyiâtı 8 zâbit ve 50 nefer şehîd, 21 zâbit ve 526 nefer mecrûhdur. Meqrûhlarımıza yarası ekseriyetle pek haffîmdir.

5- Evvelki üserâdan mâ-adâ düşmandan yedi mecrûh esîr alınmıştır. Düşmanın nehre atılmış birçok maktûllerine tesâdûf edilmekdedir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 1

BELGE NO. 2

Târihi: 21/9/331

İkamet Mahalleri: Beyt-i nevfel

Beyt-i nevfel'den

21/9/331

Sâ. 1.40 evvel

18. K. Kumandanlığına
Ordu Emri
(41)

1- Düşmanın kuvâ-yı berriye ve nehriyyesi Kütü'l-Amare'de bulunmakdadır. Kasabanın karşı yakasında sağ sâhilde hafif bir müfrezesi vardır. Düşmanın evvelce Kütü'l-Amare(de) yapmış olduğu tahkîmât merbût bir numrolu krokide gösterilmiştir.

2- Ordu, düşmanı Kütü'l-Amare'de muhârebeyi kabûle icbâr etmek için ric'ate mâni' olmağa çalışacaktır.

3- Süvâri Livâsı, düşman kuvvetini, vazü'l-ceyş ve tahkîmâtını keş edecekdir.

4- Bedre Müfrezesi ve Mazhar Paşa aşâiri sol sâhilde (Medhi civârında) ve sağ sâhilde bulunan müfreze ile aşâir Mehmed Paşa kumandasında (Sin) mevziinde toplanarak düşmanın berren ve nehlen ric'atine mâni' olacaklar ve her gün bi-l-hâssa geceleri âteş baskınlarıyla düşmanı ta'cîz edeceklerdir.

On Sekizinci Kolordu: Bir âdî cebel takımını Fâzıl Paşa'ya iltihâk etdirecektir. Yarın gelecek vapurlarla sağ sâhile geçirecektir.

5- Kolordular ve kîtaât-ı sâire yarın öğleden sonra saat ikiye kadar 2 numrolu krokide gösterilen vaz'iyeti almış bulunacaklardır.

6- Karâr-gâh, vapurlara yakın bulunacaktır.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Tevzî' Listesi

13, 18. Kolordulara
Süvâri Livâsına
Fâzıl, Mazhar Paşalarla Bedre Müfrezesi
Ceb-hâne Taburu, Şu'belere

BELGE NO. 2

BELGE NO. 3

Beyt-i reşîd'deki Karâr-gâh'dan

21-9-331

Sâ. 11.50 sonra

18. K. Kumandanlığına Ordu Emri "42"

1- Düşmanın Kütü'l-Amare'de bir tarafından takhîmât dîger tarafından vapurlarla nakl ve istihzârîtiyla iştigal etdiği anlaşılmakdadır.

2- Sûvâri Livâsı: Keşfiyyâta devâm ile berâber Kütü'l-Amare'nin şîmâl ve şark cebhesini kısa top âteşi ile tarayarak düşman top mevzilerini anlamağa çalışacaktır.

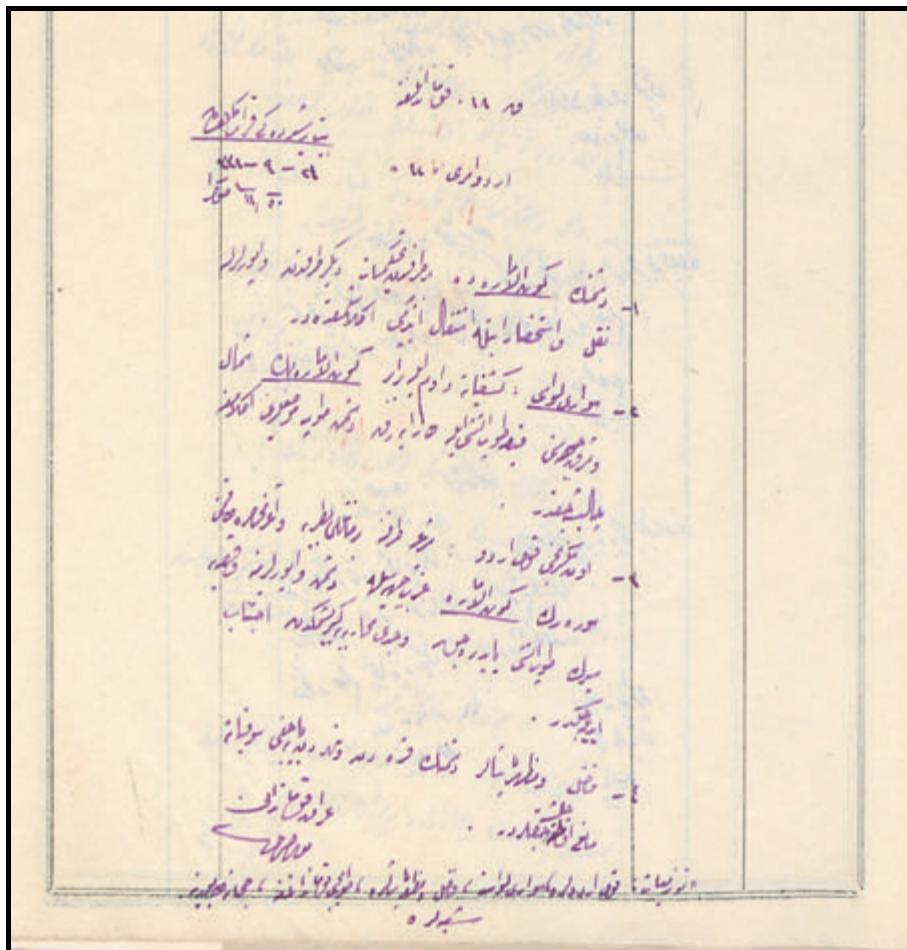
3- On Sekizinci Kolordu: Şeria tarafına bir mantelli batarya ve ağır muhasâra takımını sürerek Kütü'l-Amare garb cebhesiyle düşman vapurlarına ve kasabaya seyrek top âteşi yapdıracak ve ciddî muhârebeye girişmekden ictinâb edilecektir.

4- Fâzıl ve Mazhar Paşalar düşmanın karadan ve nehirden yapacağı sevkîyâta mâni' olmağa çalışacaklardır.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Tevziât: Kolordulara, Sûvâri Livâsına, Fâzıl ve Mazhar Paşalara, Topçu Kumandanlığına, Cebhâne Taburuna, Şu'belere

BELGE NO. 3

BELGE NO. 4

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Tahrîrât Kalemi

Irak Kumandanı Nûreddîn Bey'den Şifre
21-22/9/331

1- Düşman Kütü'l-Amare'de bir tarafından naklı ve dîger tarafından da hafriyyât istihzârâtiyla meşgul görünmekdedir. Ordu, bugün Kütü'l-Amare muhîtine kadar sokulmuşdur. Düşmanla sıkı temasdadır. Düşman keşif kollarımıza te'sîrsiz top ve tüfenk âteşi icrâ' etmişdir.

2- {Ayın On Dördünde Nasîriye'den Hızır Dıracı'ye gelmiş olan bir düşman motoru derûnundaki yerli eşhâs vâsitasıyla telgraf-hânemizin ba'zı âlât ve edevâtını tahrîb ederek Nasîriye'ye avdet etmişdi.} Düşman mağlûbiyyetini Müntefik'de setr ve ihfâ maksadıyla ihrâz-ı galebe eylediklerini mu'lîn olmak üzere yirmi bir pâre top endâh etdirmiştir. İki gün evvel Nasîriye'deki kuvvetini vapur ile erzâkını sefînelere tahmîl eylemişdir.

3- Kütü'l-Amare'nin şarkındaki müfrezemiz düşmanın üç nakliyye vapuruyla iki motoruna âteş icrâ' ederek hasâr îka' ve ânları Kût'a ric'ate mecbûr eylemiş ve bir motoru ihrâk ve iki sefîneyi zabit eylemişdir. Bugün bir ekmek arabasıyla berâber iki esîr aldık. İğtinâm olunan dubalardan birisinde iki tayyâre ile birçok tayyâre malzeme ve edevâtı iğtinâm edilmişdir. Düşmanın maddî zararı üç yüz bin lîrâyi tecâvüz eylemekdedir.

Manzûr buyuruldu. 23/9/31
İkinci Şu'be daha evvel gördü. 26/9/331

BELGE NO. 4

A	11
D	262
F	52

جَزِيرَةِ الْمَقْدِنِ

بخاری
بخاری

مکالمہ ایڈویشنز

四

卷之二

سُكُونٌ

15.2 Ap

1889V

119/cv

23. ~~E~~ 310

اپنے شعر رضاہ دیکھو۔

1978/10

BELGE NO. 5

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.581

Irak Karâr-gâhından Başkumandanlık Vekâletine
Mevrûd 1.143 numrolu Şifre

1- Kütü'l-Amare'ye sıkışdırılmış olan düşman kasaba muhîtini müdâfaa hâline koymağa çalışıyor. Dün gece vapurlarının bir kısmını Seyhsaid istikametinde kaçırılmıştır. Bunlar gündüz Bedre Müfrezesinin âteşiyle tevkif edilmiş ise de zulmet-i leyden istifâde ile hareket edebilmişlerdir.

2- Dün gece mücâhidin ile sağ sâhilden yapıdırılan âteş baskını dört beş saat devâm etti. Bugün kasaba civârını hâfif sûretde bombardıman etdik. Düşman zaîf ve te'sîrsiz top âteşiyle mukabelede bulundu. Bugün tayyâresinden karâr-gâh çadırlarına ve vapurlara atılan bombalar da bir zarar vermedi.

3- Cebel toplarıyla takviye edilen Fâzıl Paşa kuvvetiyle Bedre Müfrezesi kasabasının şarkında nehrin tarafeyninin eski müdâfaa mevzilerimize ta'biye edilmişlerdir. Bu sûretle düşman dar bir sâhada bırakılmıştır.

4- Fırat Müfrezesi Nasîriye'ye doğru harekâta başlamıştır.

5- İğtinâm etdiğimiz tayyâre adedi altıya bâliğ olduğu hâlde ancak bir tayyârecimiz vardır.

22 Teşrîn-i sânî 331

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 5

A	41
D	262
F	4 54

عَمَّا لَرَدَهُمْ

مکتبہ ملک

٢٠٨

BELGE NO. 6

Kütü'l-Amare'nin 15 km şimâl-i garbîsinden

22-9-331

Sâ. 8.30 sonra

18. K. Kumandanlığına

1- Bugün akşamda kadar ileri karakollarımızda bir gûnâ vukuât olmamışdır.

2- İleri sürülen piyâde keşif kollarından alınan raporların hulâsası ber-vech-i zîr arz olunur:

a) Aziziye'den Küt'a giden yol düşman siperlerine çıkıyor. Yol ile siperlerin birleştiği noktanın 100 metre sağında [yüz düşmana karşı çevirildiğine göre] tuğla duvar şeklinde bulunan bir binânın sağından nehre doğru 200 metrelik cebhede sık ve mezkûr tekatu' noktasının solunda kezâ 200 metrelik cebhede seyrek düşman piyâdeleri vardır. Siperlerden kasabanın uzaklığını raporda yazılmamıştır. Bu raporu veren keşif zâbiti düşman siperine oldukça yaklaşmış ise de âteş etmemiştir.

b) Dîger bir keşif kolu kasabaya iki kilometre kadar yaklaşmış kasabanın bize taraf olan cebhesinde birçok düşman atlılarının sağa sola dolaşıklarını görmüş, düşman piyâde mevâzî görememiş, mevcûd hendekler buna mâni' olmuş [arazinin müşâbehetinden] düşman mantelli toplarımızın endâhtına mukabele etmemiş iken daha soldan âteş açan topçularımız üzerine kasabanın 1,5 kilometre kadar şimâl-i şarkîsinden düşman topçusu âteş açmış, düşman topçusu iki mahalden endâht etmiş, biri kasabanın 1,5 kilometre solu açığında telgraf direklerinin biraz sağında ve buradaki telgraf direklerinin 400 metre kadar sağında beyâz ve kırmızı bayrak çekilmiş bir ordu-gâh görülmüşdür ki bunun seyyâr hasta-hâne olması me'mûl bulunduğu bildirilmiştir.

c) Dîger bir keşif raporunda sâ. 4.00 sonradan düşmanın takrîben bir tabur piyâdeden ibâret bir yürüyüş kolunun Kütü'l-Amare'nin üç kilometre şimâl-i şarkîsinden şarka doğru yürüdüğü görüldüğü bildirilmiştir. Bu kuvvetin ileri kitaâtın tebdîli keyfiyyetinden ibâret olduğu zann ediliyor.

d) Avdet eden mantelli batarya zâbiti kasabaya beş kilometrede mevzi' olarak kasabanın solunda gördüğü ordu-gâha âteş açdığını, bunun üzerine düşman ordu-gâhında toz dumân kalkdığını ve düşman tarafından top endâht edilmeyib bil'âhire daha solda süvâri nezdindeki cebel toplarının âteşi üzerine kasabanın bir kilometre kadar solundan düşman topçusunun âteş açtığını, piyâde göremedğini söylemiştir.

3- Selmanpak Muhârebesi'nde kîtasından savuşub hasta-hâne gemisiyle Bağdad'a giden ve bugün kîtasına iltihâk eden 141. Âlâydan bir neferin ibret-i müessire olmak üzere kurşuna dizildiği ma'rûzdur.

45'inci Fırka Kumandanı
Alî Necîb

BELGE NO. 6

BELGE NO. 6a

ملاحظات	وetting	الوقت	نحو
<p>٢٢</p> <p>د. دکور و روزنه که میگردید که این روزنه قیمت پردازی باره درن هایانه برگردانه فریاد که مطالعه و تاک اند که روزنه شل رشته روزه روزه برگردانه که این روزنه بروانه این نفع بیکنیده همانه این روزنه روزه و عورت اینه طبله مطالعه قیمه که روزه روزه از روزه قیمه که مطالعه که اینه اینه برگردانه دکه اند کاهده طرز رانه اینه و زنده مطالعه طرب اینه بیوب روزه روزه سواری روزه دله میگردانه اینه اینه که روزه روزه دکه اینه اینه اینه باده که بیکن مطالعه داشته باشد که دیده سالانه مطالعه مطالعه داشته باشد که دیگر دیگر قیمه اینه اینه ریونه همچو صوره اینه اینه خوش روزه روزه در وضعت .</p> <p>علیع</p>			

BELGE NO. 7

Târihi: 23-9-331

İkamet Mahalleri: Kütü'l-Amare'nin 15 km garb-ı şimâlîsinden

Beyt-i reşid Karâr-qâhîndan

23-9-331

Sâ. 10.50 evvel

Ordu Emri 44

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına

1- Düşman Kütü'l-Amare'deki köprüyü ta'mîr ederek kuvvetini sağ sâhile geçirmeye başlamıştır. Süvâri Livâsı geçmiş, sunûf-ı sairesi geçmek Üzeredir.

2- Süvâri Livâsı sol sâhilden geçid hareketine mâni' olmak emrini almışdır. Fâzıl Paşa dahi sağ sâhilden geçid hareketine mâni' olmak üzere köprüye ilerlemiştir.

18'inci Kolordu, Kütü'l-Amare kasabasını tazyîke başlayacaktır.

13'üncü Kolordu, 35'inci Fırkasını vapurlarla sağ sâhile geçirecek ve Garaf'dan geçerek düşmanı tevkife çalışacaktır.

38'inci Fırka, On Sekizinci Kolordunun sol cenâhı açığından Medhi istikametine ilerleyerek Atîk Köprü civârına takarrûble geçid harekâtına mâni' olmağa ve düşman vapurlarını tevkif ve tahrîbe çalışacaktır.

3- Ben, On Sekizinci Kolordu yakınında bulunacağım.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Dikkat: Kasabanın işgali için zâyiât verilmemesi elzemdir. Teennî tavsiye ederim. Düşmanın siperler ve medhallerde dinamit ve âmil-i bi-z-zât(?) lağımlar yerleştirilmiş olduğu kaviyen muhtemeldir.

BELGE NO. 7

BELGE NO. 8

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.601

Acededir.

Irak'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd
(1.168) numROLU ŞİFRE'DİR.

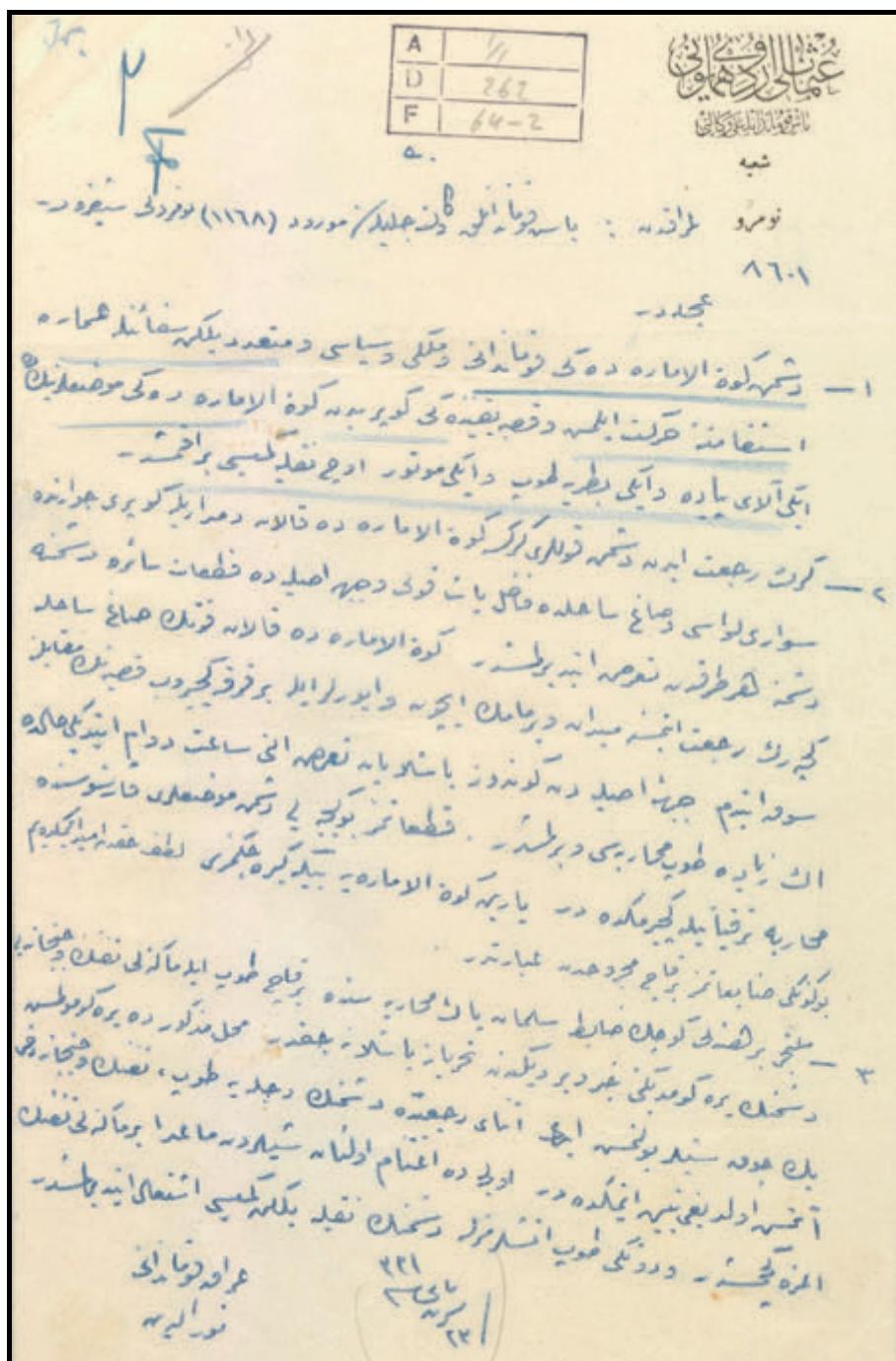
1- Düşman Kütü'l-Amare'deki kumandanı ve mülkî ve siyâsî ve müteaddid yelken sefâinle Amare istikametine hareket eylemiş ve kasaba yakınındaki köprüden Kütü'l-Amare'deki mevzilerinin de iki âlây piyâde ve iki bataruya top ve iki motor, üç nakliye gemisi bırakmıştır.

2- Gerek ric'at eden düşman kolları gerekse Kütü'l-Amare'de kalan düm-dâriyla köprü civârında Sûvâri Livâsı ve sağ sâhilde Fâzil Paşa kolu ve cebhe-i asliyyede kîtaât-ı sâire düşmana her tarafdan taarruz etdirilmişdir. Kütü'l-Amare'de kalan kuvvetin sağ sâhile geçerek ric'at etmesine meydân vermemek için vapurlar ile bir firka geçirib kasabanın mukabiline sevk etdim. Cebhe-i asliyyeden gündüz başlayan taarruz altı saat devâm etdiği hâlde en ziyâde top muhârebesi verilmiştir. Kîtaâtımız bu geceyi düşman mevzileri karşısında muhârebe terakkubâtiyla geçirmekdedir. Yarın Kütü'l-Amare'ye bile gireceğimizi Lütf-i Hakk'dan ümîd etmekdeyim. Bugünkü zâyiâtımız birkaç mecrûhdan ibârettdir.

3- Mültecî bir Hindli küçük zâbit Selmanpak Muhârebesi'nde birkaç top ile makineli tüfenk ve ceb-hâneyi düşmanın yere gömdüğünü haber verdiğinden tahriyyâta başlanacakdır. Mahall-i mezkrûda yere gömülmüş pek çok şeyler bulunmuş idi. Esnâ-yi ric'atde düşmanın Dicle'ye top, tüfenk ve ceb-hâne dahi atmış olduğu tebeyyün etmekdedir. Evvelce de iğtinâm olunan şeýlerden mâ-adâ bir makineli tüfenk elimize geçmişdir ve dünki top âteşlerimizle düşmanın nakliye yelken gemisi işti'âl etdirilmiştir.

23 Teşrîn-i sâni 331

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 9

Kütü'l-Amare'nin 6 km şimâl-i garbîsinden

24/9/31

Sâ. 1.40 sonra

Kolordu Emri

1- Düşmanın iki âlây piyâde, 6 top ve bir mikdâr süvâri ile üç motoru Kütü'l-Amare'dedir. Kasabadaki Hükûmet Konağı damında da bir küçük topuya bir mitralyözü bulunuyor.

Mahsûr düşmanın Amare'den gelecek vapurlarda intizâr etdiği, evvelce Kût'dan çekilmiş olan bir kısım kuvvetinin de Sin hattı ilerisin(d)e dün vakt-i zuhra kadar hâl-i tevakkufda bulunduğu haber alınmışdı.

2- Sağ sâhilde "îmam Muhammed" civârında bulunan 35 ve sol sâhilde köprü karşısında olan 38. Fîrkalar düşman hattı müdâfaasının sağ cenâhında vâki Hazırı Kalesi ile civârını, Karaköprü mevkiiini dögmek için emir almışlardır. Bu âteşin guşâdi zamânı, 35. Fîrkanın âteşe başladığı zamân olacakdır.

3- Kolordumuz vaz'iyet-i hâzırasını muhâfaza ederek keşfiyyâta devâm edecek ve 13. Kolordu ile düşman mevâzını bombardımanın başladığı vakit 45, 51'inci Fîrkalar da cebhelerindeki münâsib hedeflere top endâh edeceklerdir.

4- Dün düşman süvârisinin himâyesiyle ric'at etmiş olan düşman yürüyüş koluna taarruz eden Fâzıl Paşa aşâiri 300 deve ve sâire iğtinâm eylemişlerdir.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 9

BELGE NO. 10 (1)

Karâr-gâh

26/9/331

Sâ. 4,5 sonra

Ordu Emri "45"

1- Tepeler hattından tard edilmiş olan düşman mevzi'-iaslîsine çekilmişdir. Müdâfaa hâline koyduğu mebânîde Hükûmet Konağı civârında bir kîsim kuvveti ve hurmalıklar kurbundaki başkaca tahkîmâti vardır. Küçük piyâde kîtası da Kütü'l-Amare karşı yakasındaki hânda bulunuyor. Düşman köprüsünü tahrîf etmiştir.

2- Ordu, düşmana taarruza devâm edecekdir.

Yarınki taarruz sâ. 5.30 evvelde başlayacaktır.

3- 18'inci Kolordu, kendisine merbût kîtaât ile düşman mevzi'-iaslîsine bugün ve gece tamâmen takarrüb [lâ-akall 200 metre kadar] ederek taarruz-ı katî icrâ' edecekdir.

Düşmanın sağ ve sol cenâhlarındaki nikat-ı istinâdiyyenin en evvel zabit edilmesini taleb ederim.

13'üncü Kolordu: Sağ sâhilde düşmandan eser bırakmayacak ve kuvvetini ikiye taksîm ile tamâmen sâhile yanaşdırıp düşmanın sağ ve sol cenâhlarını be-heme-hâl müessir top ve tüfenk âteşi altına alarak taarruza iştirâk edecekdir.

Süvâri Livâsı: Keşfiyyâtına devâm ile berâber sol cenâhdan taarruzu teshîl eyleyecektir.

Kuvve-i ihtiyâtiyye ve müstakil kîtaât eski vaz'iyeti muhâfaza edecekdir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 10

اے روا مری - ۲۰۰ - فردا

۱۹/۸/۱۹۴۶

کوئی نہیں

نیز ملکہ طرازی کے اعلیٰ رکھ دیتی رہی۔

لطف ملا تو بیوی سارے رہ تھا جسے فرمایا جائے گا

قرآن مولانا فہد قباد کے سعیج قلباند مادر

کوئی نہیں

کوئی نہیں

کوئی نہیں

کوئی نہیں

کوئی نہیں

کوئی نہیں

BELGE NO. 10-1

نوعية دورة	الوقت الموافق	ساعت	بيان ملاحظات
A	5/4579	وقوعات	ملاحظات
B	٤-٢٤		
C	١-٦		

BELGE NO. 11 (1)

Karâr-gâh
26/9/331
Sâ. 5,5 sonra

Ordu Emri

18. K. Kumandanlığına

1- Kütü'l-Amare'deki düşman mevzi'i aslîsini muhâfaza etmekde ve kasabadaki mebânîyi müdâfaa hâline koyarak sokaklarda barikad yapmaktadır.

2- Ordu, düşman hattı aslîsini ve Kütü'l-Amare'yi zapt etmek üzere taarruz edecekdir.

18'inci Kolordu: 38'inci Fırka ile berâber taarruz-ı aslîyi icrâ' edecekdir. Hüküm noktalarının düşmanın sağ ve sol cenâh-ı müntehâlarının intihâbını münâsib görürüm. Netîce-i kat'iyenin sür'atle istihsâlı için mevziden çekilen düşmanın binâlara ilticâ etmesine meydân verilmemelidir. Binâlara ilticâ etdiği takdîrde kasabanın piyâde ile ablukası ve yaklaşdırılacak topçular ile tahrîbi muvâfikdir.

13'üncü Kolordu: Sağ sâhildeki kuvvetini ikiye taksîm ederek düşman mevzi'i aslîsının sağ ve sol cenâhlarındaki hücum noktalarını top ve tüfenk âteşleriyle dögecek ve düşmanın köprüden mûrûruna mâni' olacaktır.

Süvâri Livâsı: Her iki hecîn âlâyını yaya olarak bir âlây şeklinde 38'inci Fırkaya iltihâk edecekdir. Süvâri topçusu köprü ile düşman sağ cenâhındaki hücum noktasına âteş edecekdir.

Süvâri Âlâyları: Düşmanın köprüden sağ sâhile mûrûra muvaffakiyeti hâlinde müteâkiben köprüden geçerek ta'kîb etmek üzere hazır bulunacak ve aynı zamânda Suvade Horu ilerisini keşf edecekdir.

İzzet Bey Müfrezesi: Süvâri Livâsına takarrüb ederek düşman gemilerinin hurûc ve duhûlüne mâni' olacak ve topçusuyla Hazırı Kalesi'ne âteş edecekdir.

Fâzıl Paşa kuvvetinin sûret-i istihdâmı 13'üncü Kolordu Kumandanı ve Mazhar Paşa kuvvetinin istihdâmı da Süvâri Livâsı Kumandanı'na mevdûdur.

On Sekizinci Kolordunun vereceği bir âlây ile 52'nci Fırka Süvâri Bölüğü ordu ihtiyâti olarak 18'inci Kolordunun sağ cenâhı gerisinde bulunacakdır.

37'nci Piyâde Âlâyı ile Birinci Ağır Batarya dahi On Sekizinci Kolorduya iltihâk ile taarruzuna iştirâk eleyecekdir.

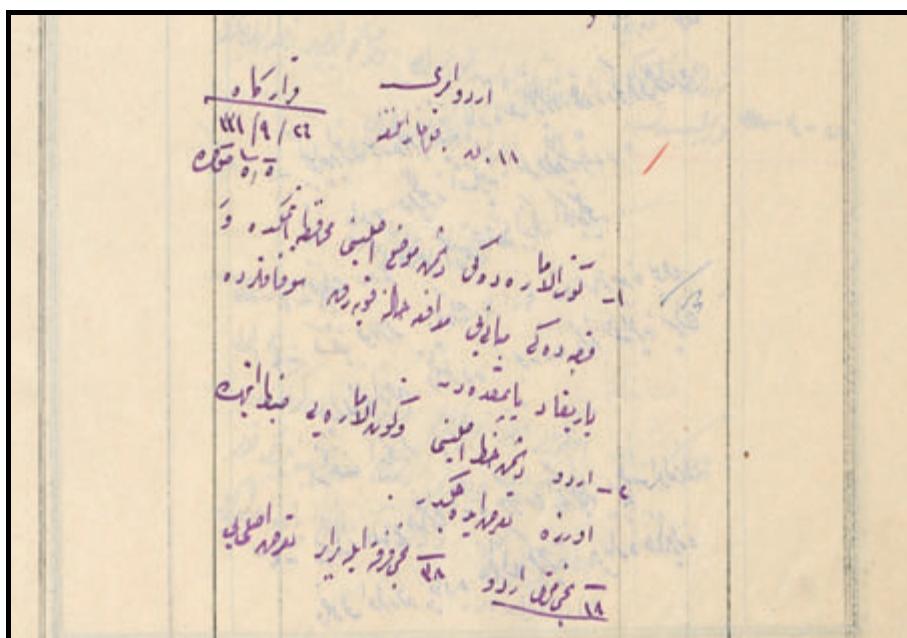
3- Bu gece fâsilîî top âteşi icrâsı ve piyâdelerin düşman mevzilerine takarrüble tâhkîmât yapması lâzımdır.

4- Taarruz 27/9/31 günü öğleden evvel sâat 6'da başlayacaktır.

5- Tertîbât-ı umûmiyyeyi müş'ir kroki merbûtdur.

Ordu Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 11

BELGE NO. 11-1

ملاحظات	وقتیان	الجهة	بيان
	٥/٤٥٦٩ ١٤-٢٣ ١-٢٠		
<p>اولاً - حكم تعلقك ترك سلاح وصول هذا شئونك اصحاب ساسة كرديم . غير المقدمة غير افضل بعون مسند قيمه رفاته ، يارى المخا بنت سعاد در دسته . يارى المخا ابيه قدره . فهذه باد لغوي ابو فتحي وبايده عصمه طوره وريث مرفق .</p> <p><u>برهان الدين ابراهيم</u> سعاد وصول هشامه وله قسم ركبه مني اسلنك سعاد وصول هشامه وله قسم تفاريف طبعه ونقائص انتابه وركبتك ورسنك كونبرون مردوبه زبونه مهد .</p> <p><u>احمد محمد ابراهيم</u> يارى ابراهيم ، كونبرون سواري بوس ، كونبرون</p> <p>ثانياً - حكم تعلقك انتابه . ركبه سعاد هشامه وكفرنحيم تقطنه انتابه . ركبه سعاد هشامه وكفرنحيم تقطنه انتابه . سواري ابراهيم . يعلق كونبرون سعاد هشامه وله قسم ملقاً . شابها كونبرون كونبرون تنبية انتابه . هذ براهيمه قيده طلاقه حمله . ابراهيمه كونبرون هذت ملقاً سعاده كونبرون سواري ابراهيمه كونبرون خرج وفرازه سعاده او رهبة دلنيمه هذفته .</p> <p>ثالثاً - حكم تعلقك انتابه . مايك باتا قومك سواري ابراهيمه كونبرون وونك باتا قويلاً شابها رهبة . سواري ابراهيمه كونبرون</p> <p>سادساً - حكم تعلقك انتابه . اوينج بول ابراهيمه ديرجى ابراهيمه كونبرون سواري ابراهيمه انتابه . ساعي هيلك ابراهيمه بوله . سبعه باتا يارى ابراهيمه كونبرون .</p>			

BELGE NO. 11-1a

ملاحظات	وقوعات	الوقت	نحوی
		ساعت	دقیقہ
	<p>الحادي عشر من شهر اکتوبر ۱۹۷۰ء۔</p> <p>لے۔ بیوی وہی طبیعتی لہجی دیوار میں کہ پڑھے۔</p> <p>تقدير تباہات کیسی نہ رہد۔</p> <p>۴۔ نوروز ۲۷/۳/۷۷ کوئی اگر رہا اول شعبہ زادہ پانچ بجے۔</p> <p>پہلا نیشن۔</p> <p>زینبات عصر ۱۰ بجے روزہ جلدی۔</p> <p>اردو میں اے لہجہ لہجے۔</p>		

BELGE NO. 12

27/9/331

Sâ. 12.50 sonra

Irak Ordusu Kumandanlığına

1- Şimdi Sol Cenâh Grubu Kumandanlığından alınan raporda "Hazırı" Kalesi'ne karşı 38'inci Fırka topçularıyla sabâhдан beri icrâ' edilen âteş neticesinde mezkûr kalede iki defââ yanın husûle getirilmiş ve oldukça mühim tahrîbât icrâ' edilmiş ise de buradaki makineli tüfenk ve piyâde âteşinin iskâti kabil olamadığı zikr ve gece takarrûble kalenin atılması için dinamit ve tel örgülerinin kesilmesi makas taleb ediliyor.

2- 45 ve 51. Fîrkalara düşman sol cenâhına karşı piyâde taarruzunu teşdîd eylemeleri emrî olundu. Bu iki fîrka da vaz'iyet îcâbî düşmanın sağ ve sol cenâhlarına yerleşdirdiği bataryaların yan âtesine uğruyorlar.

3- 38'inci Fîrkaya da "Hazırı Kalesi'ni" sukut etdirerek düşman mevziinin sağ cenâhına taarruz eylemesi bildirildi.

4- 35'inci Fîrka Ordu, emrinde bildirilen vaz'iyeti alabilmiş olsa idi taarruz oldukça sühûlet peydâ edecekdi. Binâen aleyh taarruzun mecbûren pek batî cereyân eylediği ma'rûzdur.

5- Sabâhleyin yapılan şiddetli top âteşi düşmanın bugün bırakıldığı ileri mevziîne [Kuleler mevziî] karşı yapılmış ve te'sîr-i matlûb göstermişdir.

On Sekizinci Kolordu Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 12

<p>عوانی از درودی محتوا را نشاند</p> <p>۱۳۶ / ۲ / ۴۷</p> <p>۲۶ مهر ۱۳۶۰</p>	<p>✓</p>
<p>- نزد سرل عزیز طلاق تقدیره المامه بایکه داده - همین خودست فاریخ ۲۶ موزر لغایت پیغمبر صاحب احمد در اگراییه آنچه تقدیره مذکور تقدیره ایکن وصف پاسخه همین کیمیه دلخواهیم قیزان اهل اطیاف ای ده بواره که ملک نقیل هماره افتش اسکانه خال اول شاهی کرد و گنج تفصیلی نهادن اشکنیه بایت وق اورکه بلک سلسله چون</p>	<p>نهادن ایست.</p>
<p>- ۲۶ موزر دشنه مول همامه فاریخ یاده نزدی تقدیره همکار ای اند . را که نزد ای خفت ایمانه سلک صاغ رسک همکاریه پیشتر کی بلکه برای پایان ایشته ای ایزیره .</p>	<p>-</p>
<p>- ۲۶ موزر ده . همین فاریخ . سفره لایه و لک رکمه رسضیک صاغ همامه نزدیکی می برد .</p>	<p>-</p>
<p>- ۲۶ موزر ای دارمده بکریه و پیش از ایمه ای ایمه تفصیل ایشنه سکونت چاهه ای تقدیری . پایان ای هفت سیز . بیک بلک جان ایچیه مردمه .</p>	<p>-</p>
<p>- سهیمه پاییز سنه طلاق ایشنه رسک بکرهه برآیدیه</p>	<p>-</p>

BELGE NO. 12a

<p>ای روزنده [قول فرض] خانشیر یکیه نهاده طلایه بکریه .</p> <p>او بکریه بکله داده</p> <p>من بنام</p> <p>همین</p>	<p>۱۳۶</p>
---	------------

BELGE NO. 13

Harabköy civârında topçu mevziinden
27/9/331

18. K. Kumandanlığına

1- Bugün Otuz Sekizinci Fırka kîtaâti öğleden sonra dahi Hazırı Kalesi istikametinde ve mezkûr kaleye 150 metre kadar ilerileyebilmiştir. Bunun da sebebi tamâmiyle ve dâiren-mâdâr tel örgüleriyle çevrilmiş bulunan mezkûr kalenin tel örgüleri ve mevcûd lağımları tahrîbden mukaddem zaptının gayr-i mümkün olmasıdır.

2- Top âtesi mezkûr kalede oldukça mühim tahrîbât icrâ' etmesine ve kalenin fevkine konan bir topun dahi topçumuzla tahrîb ve ihrâk edilmiş olduğu rü'yet ve revîş-i hâlden istidlâl edilmesine rağmen düşman bu nokta-i istinâdi terk etmemiştir.

Buradan avcılarımıza mitralyözlerle ve piyâde âteşiyle ilerilemekden men' etmişdir. Yalnız akşamda doğru tel örgüleri civârında bulunan ba'zı düşman avcılarının kale dâhiline çekildikleri görülmüşdür.

3- Sağ cenâhda bulunan 51'inci Fırka bu nokta-i istinâdi solda bırakarak oldukça ilerlemiş hattâ 38'inci Firkaya âid bir bölüğü dahi berâberce sürükleยib götürmüştür.

4- Düşman topçusu pek az fâsilâlî olarak topumuza âteş etmiş ve maa-mâ-fîh ilerilemeye başlayan piyâdemizi hemen âteşiyle karşılamakdan fârif kalmamıştır. Düşman ganbotu kendisini göstermeksızın topçumuza sol cenâhdan her fırsattha âteş icrâ' etmiştir.

5- Şimdi gelen Kolordu emrinin tatbîk ve icrâsına bütün mevcûdiyyetimizle çalışacağımız ma'rûzdur.

Grup K.
Bekir Sâmî

BELGE NO. 13

BELGE NO. 14

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro

Irak'dan Başkumandanlık Vekâletine

Telgraf

1- Bugün dahi taarruza devâm etdik. Kitaât düşman tel örgülerine kadar sokuldular ve tahkîm edib yerleşdiler. Sağ sâhildeki kitaâtımız kasabaya ve düşmanın yanlarına ve gerilerine mühim te'sîrler yapmakdadır. Âteşlerimiz dar bir sâhadaki düşman üstünde temerküz etdirilmişdir. Toplarımızın te'sîriyle düşmanın birkaç dubası ve bir harb motoru tahrîb ve gark edildi. Fakat motorun garkı henüz teyyüd etmediyse de bugün motor âteşi münkatı' olmuşdur.

2- Şeyhsaid kasabasına kadar sürülen bir keşif kolu ve aşâir mezkûr kasabayı işgal etdiler. Ale'l-garbi'de dahi düşman yokdur. Düşmanın Amare'de tahkîmât yapmakda olduğu haber alındı. Ahâlî Amare'nin tahkîmine i'tirâz etmişlerdir. Amare'nin aşâiri de düşmanın aleyhine dönmekdedir.

3- Bugünkü zâyiâtımız çok değildir.

28 Teşrîn-i sâni 331

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Feldman Bey gördü. / 29/9/331

سُكُونُ الْمُهَمَّةِ

卷之三

مکانیزمیں متعارف
نامہ تحریر اسلامیہ

A	41
D	262
F	87

۴۷

۳۷

١- توکلہ خی تعریفہ دلائیں قطعاً نہ سمجھ لے اور کوئی خر۔ صورتیں و کامیابی

لغيره لا يد امير سر لرکه مولو آنی میقطع و امداد.

۲- سخنی عیار نهاد - سویله کش قیاده از راه هفتاد و سی هزار دلار

— بُوكوہ فایل اسٹر ہوئے کہا۔ ۲۸ / ۱۷۵

فوجہت نو-۱۹۷۴/۰۹/۲۶

BELGE NO. 15

Târihi: 29-9-331

İkamet Mahalleri: Küt'un 5 km garbindan

Karâr-gâh

29-9-331

Sâ. 5.25 evvel

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına
Ordu Emri "46"

1- Düşmanın vaz'iyyetinde tebeddül yokdur.

2- Ordu taarruzuna devâm edecekdir. Bu gece ve yarın düşman mevzilerine en ziyâde takarrüb etmiş olan kitaâtın taht-ı işgalinde bulunan hatlar tâhkîm ve geriye irtibât hendekleri hafr edecekler. Bir tarafdan tel örgülerinin tâhrîbîne çalışacaklardır.

3- Kitaât merbût krokide gösterilen vaz'iyyeti alacaklardır.

4- 40. Âlây Fırkasına ve 52'inci Fırka Kolordusuna, İzzet Bey kumandasındaki tabur kendi âlâyına ve Suvâri Livâsında serî takımı kendi taburuna ve İzzet Bey Müfrezesindeki cebel takımı Suvâri Livâsına iltihâk edecekdir.

5- Sağ sâhildeki ağır top bir takıma iblâg edilecektir.

6- 35'inci Fırka, sağ sâhilde müstakil iki grup hâlinde bulunacak ve her iki grup kumandanı doğruca bana merbût bulunacaktır. Bu her iki gruba düşman cenâhlarına ve kasabaya müessir olmak üzere ve düşman kitaâtını sâhile, suya yaklaşmakdan men' için kendi mintikalarındaki sağ sâhil aksâmında muhtelif nikatda siperler vücûda getireceklerdir.

7- Suvâri Livâsı, keşfiyyâtına devâm edecek ve düşmanın muvâsala-i nehriyesini kat' edecekdir. İzzet Bey, mütebâkî kuvvetyle Suvâri Livâsına merbût bulunacaktır.

Fâzıl Paşa kuvvetini On Üçüncü Kolordu irtibâtında kalacaktır.

8- 18'inci Kolordu, bir âlâyını ordu ihtiyâti olarak terk edecekdir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

[Ordu ile şifâhen görüşerek muntazam takarrübe muvâfakat alındıktan sonra ordu emri beklenmeksiz Kolordu emri verilmiş idi. Bu ordu emri dört fırkanın cebheye konulmasını emrî idi. Hâl-bu-ki Kolordu üç firkasını cebhesine koyarak bir firkasını ihtiyâtda bulundurmak istemiş ve o sûretle emir vermiş idi. Cebhenin imtidâdi dört kilometreyi tecâvüz etdiğinden dört fırka fazla gelecek idi. Bunun için ordunun emri üzerine Kolorduda bir tebeddülât yapılmadı.]

BELGE NO. 15

BELGE NO. 16

Küt'ün garbından

29/9/331

Sâ. 9.30 evvel

Irak Kumandanlığına

1- Kolordumun ileri hatları düşmana 150, 300 metre mesâfede bulunuyor. Bütün kîtaât kuvvetli siperler vücûda getirmiştir. Aynı zamânda geri ile mestûren irtibât te'sîsi için irtibât hendekleri vücûda getirilmege uğraşıldığı, tel örgülerinin kat'ı için de ileriye gönderilen müfrezeler şiddetli düşman âtesi altında bir şey yapamamışdır.

2- Düşman, şafakla berâber 45'inci Fırka kîtaâtı üzerine fâsilâlı top âteşini açmış ise de hiçbir te'sîr icrâ' edememiştir. Müsâid hedefler için tarafımızdan topçuya mukabele olunmamışdır.

3- 38'inci Fırkanın ileri hattı, Hazırı Kalesi'ne 150, 300 metre mesâfededir. Bunlar da kuvvetli siperler yapmışlardır. Düşman ganbotu bu sabâh tebdîl-i mevzi' etdirilmiş olan cebel topçusunun eski mahalline bî-hûde yere âteş etmekdedir.

İleri hatdaki piyâdelerle Hazırı Kalesi'ndeki düşman arasında tüfenk âteşi teâtî ediliyor.

4- Bugün irtibât yollarıyla el-yevm en ileride bulunan hattın ikmâline uğraşılacak ve geceden i'tibâren tel örgülerine takarrüb yolları yapılib tahrîbe uğraşılacağı ma'rûzdur.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 16

<p>عمرانی میلادی سال عمرانی میلادی سال</p> <p>کوچک عرب</p> <p>۱۴۰۰/۱۲/۲۹</p> <p>۲۷</p>	
	<p>۱۰۰ - فهد اردوانه بزرگ نظمه داشت .</p>
	<p>زیست از پیغمبر . میتواند نظمه از فهد اردوانه بشد . همچنان که در متن اینجا ذکر شده است .</p>
	<p>ایران ایشان را میخواست تا که این ایشانی خود او کوچک قلمیریم راه بگیرد و هر روز بزرگ زاده</p>
	<p>رسانیدن آنرا بیش باشد .</p>
	<p>۱۰۱ - زید میخدید که میخواست از ایشان فاروق لریست . همچنان راه چشم یافته ام ایشان را داشت .</p>
	<p>۱۰۲ - هر چند ایشان را میخواست از ایشان سازد . میخواست ایشان را از ایشان میگیرد .</p>
	<p>۱۰۳ - زید میخواست ایشان را از ایشان گرفته بیاید . ایشان ایشان را داشت .</p>
	<p>۱۰۴ - ایشان را بگیرد و ایشان را میگیرد .</p>
	<p>۱۰۵ - نفیه ایشان را بگیرد .</p>
	<p>۱۰۶ - بزرگ ایشان بولوار البریم ای ایشان بطریان نماید ایشان را بگیرد و بزرگ راه ایشان را از کوچک راه تفقیه بولدار کیمی بگیرد .</p>
	<p>۱۰۷ - میلادی</p>

BELGE NO. 17

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.752

Irak'dan Başkumandanlık Vekâletine mevrûd şifredir.

1- Kütü'l-Amare düşman tarafından kemâl-i dikkatle tâhkîm olunmuş ve sekiz bin kişi ve 18, yirmi kadar serî' âteşli top tarafından müdâfaa olunmakdadır. Topların bir kısmı büyük çaplıdır. Düşman bu mevkii, âtîde yapacağı taarruz için bir nokta-i istinâd gibi kullanmak istediği âşikârdır. Sıkıca ihâta olunmuşdur. Irak ordusu kasabanın şîmâlindeki iki cenâhî Dicle'ye müstenid düşmanın hutût-ı müdâfaa-i asliyesine tâhkîmât yaparak yaklaşıyor. Düşmana yüz elli ilâ üç yüz metre kadar yaklaşmışdır. Düşmanın zaîf bir düm-dârı henüz İmam Ale'l-garbi'de tutunuyor. Fâzıl Paşa kumandasındaki süvâri ve aşâir tarafından tard olunacaktır.

2- 27 Teşrîn-i sânnî 331 târihli şifreli telgraf-nâmenize yarın tâfsîlâtlı cevâb vereceğim ma'rûzdur.

29/30 Teşrîn-i sânnî 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

Reîsin havâlesiyle aslı İkinci Şu'bede
Ser-yâver Bey'e telefon edildi. 30/9/31 (İmza)

A	VI
D	262
F	101

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْكُفَّارِ

طافه ياسه قيلانه سنه موسم شفه - -

نومرو

No. 2

ا - سنه طافه گل رفته خیم اوئنه دسترسی کنه ۱۸ بچه
در سرمه آشند لید طافه ساند ایمه و - طیران رخنه بیوه مایلید
دشنه پر مرضه آشند یا به من نسنه ایجه بر قله استاد که قبوره ایشکانه
دشنه پر مرضه آشند یا به من نسنه ایجه بر قله شنان کی ایچه هنام دهم به من
صیخه امامه اوئند - طرفه اور دوسه قیزنه شنان کی ایچه هنام دهم به من
دشنه خلوق طافه اصله منه غلکات یا یاره یا تدوشیده - دشنه بر زانه
ال ایجه فره قدر یا تدوشیده - دشنه شفه بر زانه ده که زانه ایمه
علی التربیده طرفه نهوده - خاضلیت قیلانه کی سواره رعناء طرفه طرد ایمه بعد
- ۷۷ نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه نیزه
برهه بچه مرضه - نیزه نیزه نیزه
غوبه

۱۹/۲

سنه - یه تقویه ایمه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

BELGE NO. 18 (1)

30/9/331

Fırkalara

1- Bugün 45'inci Fırkanın tâhkîmâtını gördüm. Şâyân-ı memnûniyyet bir faâliyyetle çalışıyor.

2- Umûmiyyetle ileri hatlarda ihtiyât mevâzînda lüzumu kadar tesettüre riâyet edilmiyor.

Su almak için efrâd küme küme nehir kenârında toplanıyorlar. Setr hendekleri, irtibât yolları civârlarında bile efrâd açıkda dolaşıyor. Geriden ceb-hâne ve mevâdd-ı iâşe getiren hayvânât ve efrâd da toplu olarak yürüyorlar.

3- Düşman ceb-hâne isrâfindan ictinâben seyrek endâht etmekde ise de bu derece kayıdsız hareket eden neferlerimizden zâyiât olmaması gayr-i mümkündür.

4- Husûle gelecek bu telefâtın doldurulmasındaki müşkilât-ı azîmi her kîta kumandanı nazar-ı dikkat ve ehemmiyyete alarak kazma ve kürekden ve mevâniden istifâdeye son derece i'tinâ olunacakdır.

5- Bi-l-hâssa mevâdd-ı âtiyenin şiddetle tatbîkini taleb eylerim.

(a) İleri hatda efrâd siperler, hendekler hâricinde kat'iyen dolaşmayacaklardır.

(b) Siperler nehir kenârına kadar temdîd ve ser-best su alınacak kadar tevsî olunacakdır.

(c) Düşmanın siperler dâhilindeki askerimizi keşf etmesine meydân vermemek için endâht edilmediği zamânrlarda tüfenklerin siperler üzerine dizilmesi men' edilecektir.

(d) Muhârebe hattının gerilerinde hareket eden hayvânât ve efrâd münâsib mesâfe ve aralıklarla yürümelidirler. Mevcûd su harklarının İslahiyla geriye doğru da tedrîcen mestûr yollar vücûda getirilmelidir.

6- İleri hatlarda geceleri dahi mestûriyyete riâyet lüzumu, sessiz ve gürültüsüz bulunulması husûsu efrâda vâzîhan anladılmalıdır.

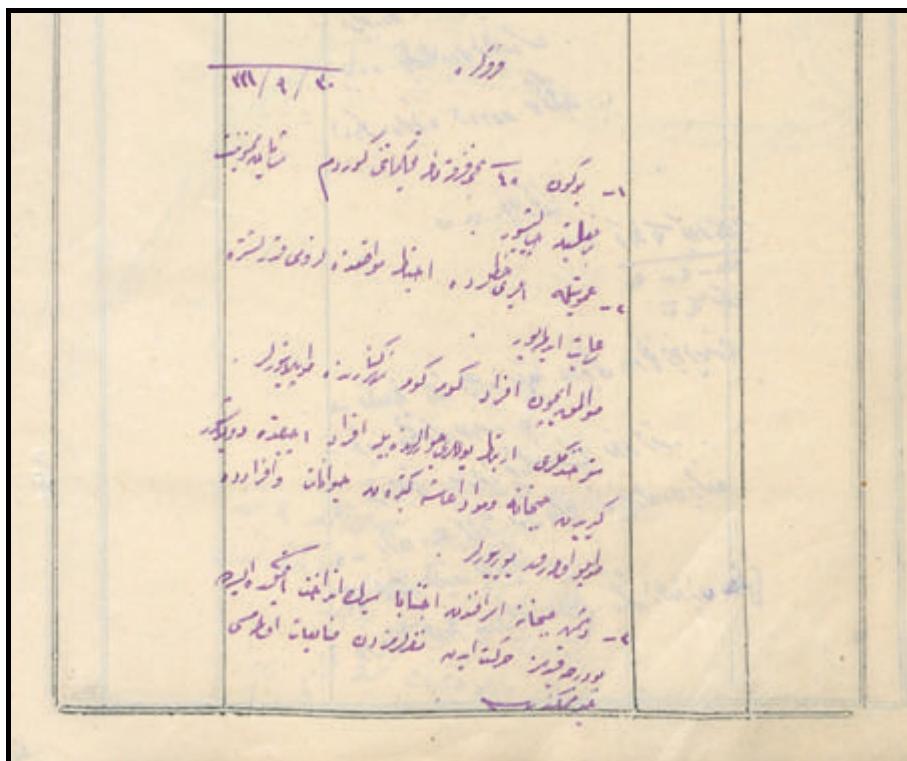
7- Düşman sıhhiyye arabalarına da endâht etmekdedir. Yaralı taharrî ve nakliyyâtında dahi dağınık ve mestûr hareket olunmalıdır.

8- Yağmurlar için siper tabanları düşmana muhâlif tarafa meyilli olmalı ve akan suları birikdirmek için münâsib mesâfe ile çukurlar kazılmalıdır. Bu çukurlar doldukça karavanalarla su hârîce atılarak askerin çamur içinde oturmasına meydân verilmesin.

9- İhtiyât mevâzî olarak işgal olunan su harklarında ekseriyâ ara siperleri yapılmadığı görülmüyor. Gerek âteş hattında ve gerek setr hendeklerinde ara siperlerini ihmâl etmemelidir.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 18

BELGE NO. 18-1

BELGE NO. 19

Târihi: 30/9/31

Sâat - Dakika: 9.40 sonra

18. K. Kumandanlığına

1- Kitaâtın düşman mevzilerine takarrube devâm etmesi ve mevâni-i fer'iyelerinin tahrîbîne çalışmaları lâzımdır.

2- Taarruz-ı hakiki zamânına kadar top ceb-hânesinin tasarrufu mültezemdir.

3- Bugün 51'inci Fırka sol cenâhında terk edilen cebheden bir kısmının 38'inci Fırka tarafından işgal edilmeyerek cebhede bir açıklık bırakılmış olduğu(nu) gördüm. Bunu hemen kapatdırınız.

4- Her fırka top âteşlerinin ayrı ayrı idâre edildiği ve binâen aleyh top âteşlerinin temerküz edemeyerek dağıldığı görülüyor. Nazar-ı dikkatinizi celb ederim. Cebhede fîrkaların irtibâti dahi matlûb derecededir.

Irak Kumandanı
Nüreddîn

Târihi: 30/9/31

Sâat - Dakika: 9.50 sonra

İkamet Mahalleri: Karâr-gâh

Altıncı Ordu Kumandanlığına

1- Mahsûr düşmanı tazyîke devâm ediyoruz. Kitaât, düşman tel örgülerine yüz ilâ iki yüz elli metreye kadar sokulub tahkîm etmişdir. Gece ve gündüz muhtelif fâsilalarla muhârebe etmekdedir.

2- Düşmanın sağ sâhilde ve taht-ı işgalinde bulunan hânelerden bir kısmı bugün bil-hûcûm zabit edilmişdir. Kütü'l-Amare'den çıkmak isteyen iki küçük motordan birisi top âteşiyle gark ve dîgerinin de hurûcuna mümânaat olunmuşdur.

3- Kütü'l-Amare Muhârebesi'nden bugüne kadar tahakkuk eden zâyiât on dört zâbit, 1.054 nefer mecrûh ve dört zâbit, 66 nefer şehîddir. Mecrûhînin yüzde sekseni haffîkdir. Düşmanın zâyiâtı daha çokdur.

4- Ale'l-garbi'de düşmanın bir motoru görülmüş ve beş yüz kişilik bir müfrezesinin tahkîmât ile meşgul olduğu görülmüşdür.

5- Mevcûd aşâir Mehmed Fâzıl Paşa kumandasıyla Şeyhsaid, Ale'l-garbi ve Amare istikametiinde tahrîk olunmuşdur. Bir hecîn âlâyi terfîk edilmiş olan Suvâri Livâsı dahi mezkrû istikamette hareket etmek emri alınmışdır.

Irak Kumandanı
Nüreddîn

BELGE NO. 19

١٨) معلمات

- نفقة ذر برصيدية تغير دوام ابنته ودفع زوجها معاشرة زوجها

- نفقة فتحة ثانية - طبع مخطوطة في مدارس

- بكماتي لغيره مولى ملائكة ذلك العرش فهو مدحه لا ينكره
فتشخيصه امداده في امرأة راقصة بليلة الدهان كوروم . . .
الله عز وجل

- كل ذلك ملهمة أنت لها أهدى أرباب الأدب ولكن بعد طبع آخر نسخة
نرى أسماءك في قبورنا كثوابك . . . نذكرك في بعض أسماء
الذين ذكرتهم أنت لهم ولهم سمع وسمعة دروس

卷之三

四

لہجہ اردو و شاہد

جذب الجهل

— بوجود عناده که در دل باشند — باید شیوه مساعدة این افراد را در مدارس
غیرباقی ادا نمایند . راهنمایی آنها برای خود ایجاد کرده اند و از سوابق اخلاقی اینها
نمیتوان شفافیت هرگز یافند اما اینها از این نظر علاوه بر اینکه میتوانند
غیرباقی افراد را در مدارس خود میتوانند

BELGE NO. 20

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
8.803

Irak'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd şifredir.
4.00 evvel

1- Kütü'l-Amare'de dün gece ve bugün dahi fâsilalı topçu ve piyâde muhârebesi devâm etmiştir. Cebhenin ba'zı aksâmında kitaâtımız tel örgülerine birkaç metreye kadar sokulmuşlardır. Düşman bomba âleti ve el humbaraları istî'mâline başlamıştır. Tel örgüleri ilerisindeki düşman lağımlarını kitaâtımız bulub patlatmadadırlar.

2- Kütü'l-Amare karşı yakasındaki düşman mevziine kadar yapılan taarruz muvaffakiyetle ilerilemekdedir.

3- Dün kereste yüklü altı kayık iğtinâm olunmuştur.

4- Şeyhsaid nâhiyesine ileri kitaâtımız vâsıl oldu ve idâre-i mülkiyye te'sîs edildiği ve Şatratü'l-müntefik kazâları me'mûrları dahi mahall-i me'mûriyyetlerine ve Mîr-livâ Mazhar Paşa Münteferik cihetine gönderilmişlerdir.

5- Düşman Ale'l-garbi, Fileyfile ve Amare'de zaîf birer müfrezesi bulunduğu haber alınmıştır.

6- Dünki zâyiâtımız 4 mecrûh zâbit, 147 mecrûh efrâd, 1 şehîd zâbit, (...) şehîd efrâddır.

2-3 Kânûn-ı evvel 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

BELGE NO. 20

عَمَّا لَكُمْ يَرَى

A	1 - 1
D	236
F	10 - 7

8

三

نومرو ۸۸۰۴
مقدمه: با سه دوام از طلاق جلیگز مورد درستگاه -
کد: ۱۰۴

- ١ - كورة الامانة ودودي تم ديركتور نجح باختلاف طقوسها وبيانها بحسب درجة انتشارها

٢ - جمعية ناس بيتم العرض على امير كولونيا فقام مترددة بفتحها - مدعوا مطرد

٣ - دعوة برستاتي والخطبته لرئاسة مجلسها باسلوبه

٤ - اصراري على تطهير بيلوب بالابتوبي خصوصاً

٥ - كورة الامانة فاسوبيقد سدادى دعوه موظفها

٦ - باسلوبه تعميمه موجة جبطة امير كولون

٧ - دودي كولونيا التي قادها امانته

٨ - دودي سعد ناديه امير قطعاً تبرد داخل الدارس داراً مملكة اسيس ابريل على دسترة النساء

٩ - قضايا زنا موره امير قطعاً مثل ما اموره يزليه ديركتور اتصالات منشقق برج فون كورن طبله

١٠ - شعري على الفرق - قلبيقة دخماره وده ضعيف بور مطرده كبر بولانيق غبار الحسم

١١ - دوكى ضاعافار سرتا بحالة سفارة

卷之二

اسناد

۲۷۶

١٤

BELGE NO. 21

4/10/331
Sâ. 1.00 evvel

(Kolordu Emri)

- 1- Düşmanın vaz'iyetinde tebeddül yokdur.
- 2- Tel örgülerine doğru hutût-i takarrübiyye yapılmağa ve tel örgülerinin tahrîbâtına devâm olunacakdır.
- 3- Fazla telefâtdan vikaye için ber-vech-i zîr mevâddin tatbîkini taleb ederim.
  - a- En ileri hatda efrâdi kesîf bulundurmayaarak seyrek bulundurmak ve kuvvetli hattı düşmanın 100 metre kadar mesâfesinde bulundurmak
  - b- Mevcûd kum torbaları ve civârdaki tuğla ve kerpiçlerden istifâde ederek mazgal yapmak ve bu mazgalları mâilen koymak sûretiyle telefâtın mikdârını tenkis eylemek ve bu sûretle her nefer kendi cebhesine amûden değil mâilen endâht edecekdir.
  - c- Bi-l-hâssa yan taraflardan âteş alan kitaât bu âteşin cihet-i istikametini iyi bir sûretde keşf ederek o istikamete karşı yüksek yan siperleri yapmak sûretiyle de yan âteşini men'e çalışmak, evvelce de tebliğ olunduğu üzere bilâ-lüzûm hiçbir nefer kendisini meydâna çıkarmamalıdır.
- 4- Fırkaların telefon nöbetçileri vazîfelerine dikkat etmiyorlar. Sâ. 12.10 sonraya kadar fırka nöbetçi telefoncularına otuzar değnek vurulacak, bu husûs Kolorduya ma'lûmât verilecekdir.

18. K. Kumandanı
Haflî

BELGE NO. 21

د فندر دارالى ،

۱۴۶ - ۲
۳۰ - ۲

- رشک سیبیت جلد پنجم .
- غل او کولزه روی خلیده تغیر میکند و قلر کلرسته
فریمانه دوام الیمه مدد .

- نخند تغایر ده و قابچه درود هم در موادی تطبیق شده بهم
آ - الیزه همچند او از کلیه مواد در فرد میباشد و در درسته
وقتی همچنان رشک ... - نخند تغایر ده و قلر کلرسته
خره فرم طوبی بردار بخواهد که بخور و گیجور را متفاوت
استفاده این ساقله باشد یا بهم در ماقله ایکس مانند خود گیری
نهانک مقداری تغییر میکند و بجهت تو خود که همچنان خود

کو ما فراز آنست ای پنجم . این تغییرات بایستی محظوظ
باشاند طوری که این تغییرات استفاده نهادهای است
استفاده ای مادرسته تغایریت او استفاده خارش
برشک باشد برای پیشگیری از تغییرهای مادرست شد همانکه
او بر راهی این اندیشه میگردم خیلی بزرگ شد یا

هیچیست .
زیرا که تغییرهای خود را مادرسته را تغییر داده باید مادرسته
فقط خود بخوبی تغییر نماید اور نزد کلک اور در جلسه
بهم چون خود از مادرسته مادرسته بخوبی .

هذا جمله ای
هذا همچنان

BELGE NO. 22

Küt'un 5 km garbindan

6-10-331

Sâ. 7.15 sonra

Kolordu Emri

1- Düşmanın vaz'iyyetinde tebeddül yokdur.

2- Makineli tüfenklerle tel örgülerinin kesilmesi Yedinci Âlâyca iyi bir netîce vermişdir. Bu sûretle tahrîbe devâm olunacakdır.

Tüfenklerin 30, 50 metreye kadar konulması kâfîdir.

3- 52 ve 38. Fîrkaların istihkâm bölgeleri Hazırı Kale duvarını atmağa çalışacaklardır. Lüzûmu olan tahta, sağ sâhilden celb olunabileceği gibi 51'inci Fîrkadan da bir mikdâr alınabilir.

4- Düşmana bir şaşkınlık verilib bî-hûde yere ceb-hâne sarf etdirmek ve râhatsız eylemek için yarın öğleden evvel saat 5'de aynı zamânda umûm toplarla hormalik ve şehir istikametine, gerilere birer atım atılacak, hemen bunu müteâkib birinci hatda bulunan umûm efrâd düşman siperlerine doğru üçer mermî endâht eyleyecek ve akabinde siperlere gizlenerek umûm efrâd "Allah Allah" diye bağıracaklardır.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 22

BELGE NO. 23

Târihi: 8/10/31 Vürûdu: 16 minh

İkamet Mahalleri: Bağdad

Altıncı Ordu Kumandanlığı

Ordu Emri (1)

1- Altıncı Ordu ber-vech-i zîr ordu, kıtaât ve makamâtdan müteşekkildir:

- a- Irak Ordusu
- b- İran Kolu
- c- Şat Filosu
- d- On İkinci Kolordu Kumandanlık Vekâleti
- e- On Üçüncü Kolordu Kumandanlık Vekâleti
- f- Altıncı Ordu Menzil Müfettişliği

2- Altıncı Ordunun işbu makamâtlı münâsebâti Harbiyye Nezâreti ve Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesinden mevrûd evâmir, teblîgat ve nizâmâtın neşr ve ta'mîminden ve harekâta müteallîlik umûmî evâmir i'tâsından ibârettdir.

3- Irak Ordusu On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı ile olan münâsebât-ı husûsiyyesinde devâm eder.

4- Âsâyış-i dâhilî, aşâirin celbi veya gönüllü teşkilâti, vesâit-i nakliyye tedâriki ve iâşeye muktezî mevâddin derc ve cem'i ve sâir bu gibi husûsâtda Musul, Bağdad, Basra vilâyetlerine, Diyarbekir vilâyetinin havâlî-i cenûbîsi ve Deyr sancağına Altıncı Ordu ta'lîmât verir.

5- Irak Ordusu Bağdad ve Basra vilâyetleri dâhilindeki aşâirin -şimdîye kadar olduğu gibi- celb ve cem'iyle teşkilâtını bi-z-zât tertîb ve idâre eleyecekdir.

6- Altıncı Ordunun emrinde (Şat Filosu) nâmiyla bir filo teşkil edilmekdedir. Filo Kumandanlığı ile buna muktezî zâbitân ve mürettebatın vürûduna kadar Filo Kumandanlığına âid umûr ve husûsâta Komodor Kaim-makam Hâmid Bey nezâret edecekdir. İdâre-i nehriyye ile Sevkîyât Riyâseti Filo Kumandanlığının emrinde bulunacakdır. Bilâhire bu bâbda mufassal ta'lîmât da verilecekdir.

7- Altıncı Ordu menzili daha henüz yolda bulunduğuundan eldeki menzil teşkilâti ve hidemâti kemâ-kân ifâ edilecek ve icrâ-yi vazifede devâm eleyecekdir. Menzilin vürûdunda ta'lîmât ve ta'dîlât-ı lâzîme yapılacakdır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşir Golç

BELGE NO. 23

النحو اردو فتنہ	النحو اردو فتنہ شفہی	النحو اردو فتنہ شفہی
بندار	بندار	بندار
سینا	سینا	سینا
اے علیحدہ روز	اے علیحدہ روز	اے علیحدہ روز
د - اسراب خوفی	د - اسراب خوفی	د - اسراب خوفی
د - سلطنتور	د - سلطنتور	د - سلطنتور
د - اور زیکری فتنہ اردو فتنہ شفہی کی طرف	د - اور زیکری فتنہ اردو فتنہ شفہی کی طرف	د - اور زیکری فتنہ اردو فتنہ شفہی کی طرف
د - اور میتھی	د - اور میتھی	د - اور میتھی
د - النحو اردو فتنہ خستکہ	د - النحو اردو فتنہ خستکہ	د - النحو اردو فتنہ خستکہ
د - النحو اردو فتنہ اسٹری مانڈ نامی حربی فتنہ میڈیا فیلٹر نگوہ و کن	د - النحو اردو فتنہ اسٹری مانڈ نامی حربی فتنہ میڈیا فیلٹر نگوہ و کن	د - النحو اردو فتنہ اسٹری مانڈ نامی حربی فتنہ میڈیا فیلٹر نگوہ و کن
جید مسند مودودا اور بیانات و فتنہ مانڈ اسٹری فیلٹر و مکانہ مفاد	جید مسند مودودا اور بیانات و فتنہ مانڈ اسٹری فیلٹر و مکانہ مفاد	جید مسند مودودا اور بیانات و فتنہ مانڈ اسٹری فیلٹر و مکانہ مفاد
حربی اور اعلیٰ مسند میں تھا۔	حربی اور اعلیٰ مسند میں تھا۔	حربی اور اعلیٰ مسند میں تھا۔
د - ہادی اردو سے اور اردو میں فرنگ اور دو فتنہ نامی فرنگ ایک اور دو فتنہ سایہ خوبی پرست	د - ہادی اردو سے اور اردو میں فرنگ اور دو فتنہ نامی فرنگ ایک اور دو فتنہ سایہ خوبی پرست	د - ہادی اردو سے اور اردو میں فرنگ اور دو فتنہ نامی فرنگ ایک اور دو فتنہ سایہ خوبی پرست
د - ملائم بند	د - ملائم بند	د - ملائم بند
۱ - آسپیہ داٹاں کے ترک ہیلے دیا کر کھونکنے کی دلیل یا دلائل نہیں تاریک	۱ - آسپیہ داٹاں کے ترک ہیلے دیا کر کھونکنے کی دلیل یا دلائل نہیں تاریک	۱ - آسپیہ داٹاں کے ترک ہیلے دیا کر کھونکنے کی دلیل یا دلائل نہیں تاریک
ڈاکا شنبہ سفہی موارد دیجی دیکھو دیکھو تو کوئی خطا نہیں ملے بندار، بند	ڈاکا شنبہ سفہی موارد دیجی دیکھو دیکھو تو کوئی خطا نہیں ملے بندار، بند	ڈاکا شنبہ سفہی موارد دیجی دیکھو دیکھو تو کوئی خطا نہیں ملے بندار، بند
و دل بند جی دیا کہ دل بند جی کوئی خوبی دیکھا جائے ایک اور دو فتنہ دیں	و دل بند جی دیا کہ دل بند جی کوئی خوبی دیکھا جائے ایک اور دو فتنہ دیں	و دل بند جی دیا کہ دل بند جی کوئی خوبی دیکھا جائے ایک اور دو فتنہ دیں
۲ - ہادی اردو سے بندار دیجی دل بند جی دل بند جی کے ہت ترک شریعہ فتنہ اور فتنہ کی	۲ - ہادی اردو سے بندار دیجی دل بند جی دل بند جی کے ہت ترک شریعہ فتنہ اور فتنہ کی	۲ - ہادی اردو سے بندار دیجی دل بند جی دل بند جی کے ہت ترک شریعہ فتنہ اور فتنہ کی
کی - ہب و چید شکندن بات کا ترتیب دیا دادا اور مکبر	کی - ہب و چید شکندن بات کا ترتیب دیا دادا اور مکبر	کی - ہب و چید شکندن بات کا ترتیب دیا دادا اور مکبر
۳ - النحو اردو فتنہ (سلطنتور) نامید بیقدیشیں ایکو در خبر دلائل	۳ - النحو اردو فتنہ (سلطنتور) نامید بیقدیشیں ایکو در خبر دلائل	۳ - النحو اردو فتنہ (سلطنتور) نامید بیقدیشیں ایکو در خبر دلائل
ایک ایکا سفہی مانڈ بیانات و فتنہ مانڈ دو دو فتنہ فتنہ دلائل نہیں تھے اور	ایک ایکا سفہی مانڈ بیانات و فتنہ مانڈ دو دو فتنہ فتنہ دلائل نہیں تھے اور	ایک ایکا سفہی مانڈ بیانات و فتنہ مانڈ دو دو فتنہ فتنہ دلائل نہیں تھے اور
ڈاکویا نامی فرنگ دیکھو دیکھو کے تاریک دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل	ڈاکویا نامی فرنگ دیکھو دیکھو کے تاریک دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل	ڈاکویا نامی فرنگ دیکھو دیکھو کے تاریک دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل
سینا نیلوں خدا نامی فرنگ دیکھو دیکھو کے تاریک دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل	سینا نیلوں خدا نامی فرنگ دیکھو دیکھو کے تاریک دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل	سینا نیلوں خدا نامی فرنگ دیکھو دیکھو کے تاریک دلائل دلائل دلائل دلائل دلائل
و دل بند بندار لے کر دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی	و دل بند بندار لے کر دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی	و دل بند بندار لے کر دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی
۴ - النحو اردو فتنی رہا حکم ایکلہ دلائل فتنہ اردو کی ملک نیکنے و خوبی	۴ - النحو اردو فتنی رہا حکم ایکلہ دلائل فتنہ اردو کی ملک نیکنے و خوبی	۴ - النحو اردو فتنی رہا حکم ایکلہ دلائل فتنہ اردو کی ملک نیکنے و خوبی
کل کا مدد ایکا بیکو دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی	کل کا مدد ایکا بیکو دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی	کل کا مدد ایکا بیکو دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی
و دل بند بندار لے کر دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی	و دل بند بندار لے کر دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی	و دل بند بندار لے کر دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی دل بند جی
۵ - النحو اردو فتنہ بیکو	۵ - النحو اردو فتنہ بیکو	۵ - النحو اردو فتنہ بیکو

BELGE NO. 24 (1)

Karâr-gâh

10/10/331

1.20 evvel

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına

Ordu Emri

“50”

1- Kütü'l-Amare'deki düşman vaz'iyetinde tebeddül yokdur. Bu düşman sarsılmışdır. Ale'l-garbi ve Nasıriye'deki muhtelit düşman müfrezeleri tahkîmât yapmaktadır.

2- Ordu, Kütü'l-Amare'deki düşmana karşı taarruz-i kat'î icrâsına başlayacaktır. Taarruz-i hakiki düşmanın sağ cenâhına “Hazırı Kalesi'ne” tevcîh olunacaktır.

3- Süvâri Livâsı ve Mehmed Fâzıl Paşa Kolu, Ale'l-garbi'de düşmanı tesbît ve keşfiyyâta devâm edeceklerdir. Sol sâhildeki süvâri müfrezesi keşfiyyâta devâm edeceklerdir.

4- On Sekizinci Kolordu, 38'inci Fırka cebhesini 52'nci Fırka ile işgal ve Kırkıncı ve Yüz Kırk İkinci Firkalarına iltihâk etdireceklerdir. Taarruz-i aslîye 52'nci Fırka kâmil ve 51'inci Fırka kısmen iştirâk edeceklerdir.

Cebhenin aksâm-ı sâiresindeki kitaât, karşılarındaki düşmanı işgal ve tesbît edecekler ve ancak az fedâ-kârlılıkla düşmanın tardına imkân hâsil olursa ileriye atılabileceklerdir.

5- 13'üncü Kolordu Elhan mîntikasındaki kuvvetiyle Elhan'daki düşmana ve kasabadaki düşman topçularına âteş edecekdir.

İmam Muhammed mîntikasındaki şnayder ve mantelli batoryaların en birinci vazîfesi, düşmanın geriden kuvvet sevkiyle “Hazırı” Kalesi'ne muâvenet etmesine sûret-i kat'iyede mâni' olmak ve ikinci derecedeki vazîfesi “Hazırı” ve tuğla ocakları civârındaki düşman toplarını dögmek ve bu vazîfeleri ifâ etmekle berâber imkân bulursa “Hazırı” Kalesi'ne tevcîh edilecek topçu âtesine iştirâk etmekden ibâretdir.

6- 38'inci Fırka, 51 ve 52'nci Firkaların vasatı gerisinde top menzili hârincinde ictimâ' ederek ihtiyâtnı teşkil ve bi-l-hâssa topçular düşmana hiss etdirmeksızın geceden bil-istifâde merbût harîtadaki vaz'iyeti alacaklardır.

Yalnız Kırk Beşinci Fırka mîntikasında kalan topçu düşmanın cebhesindeki ve kasaba civârındaki toplarına âteş edeceklerdir.

Mütebâkî topların kâffesi âteslerini “Hazırı” Kalesi'nde temerküz etdireceklerdir.

7- Hazırı Kalesi'ne taarruz ve hûcûm edecek olan kitaâtın kalenin zabitini müteâkib şöyle ileriye atıacaklardır ve düşmanın kale gerisindeki

mevzilerde mukavemete meydân vermeyerek düşmanı kasabaya kadar sürmeğe çalışacaklardır.

Hazırı Kalesi'nin zabtını müteâkib en yakın iki batorya kale civârında mevzi' alarak piyâdemizin ilerilemesini te'mîn edecek ve düşman mevzilerini yan âteşine alacaklardır.

Sağ sâhilde İmam Muhammed mintikasındaki batoryalar Hazırı Kalesi'nin zabtını müteâkib sâhil boyunca sola, kasabaya doğru kayarak düşmanı mütemâdiyen yanı ve gerilerinden âteş altında bulunduracaklardır.

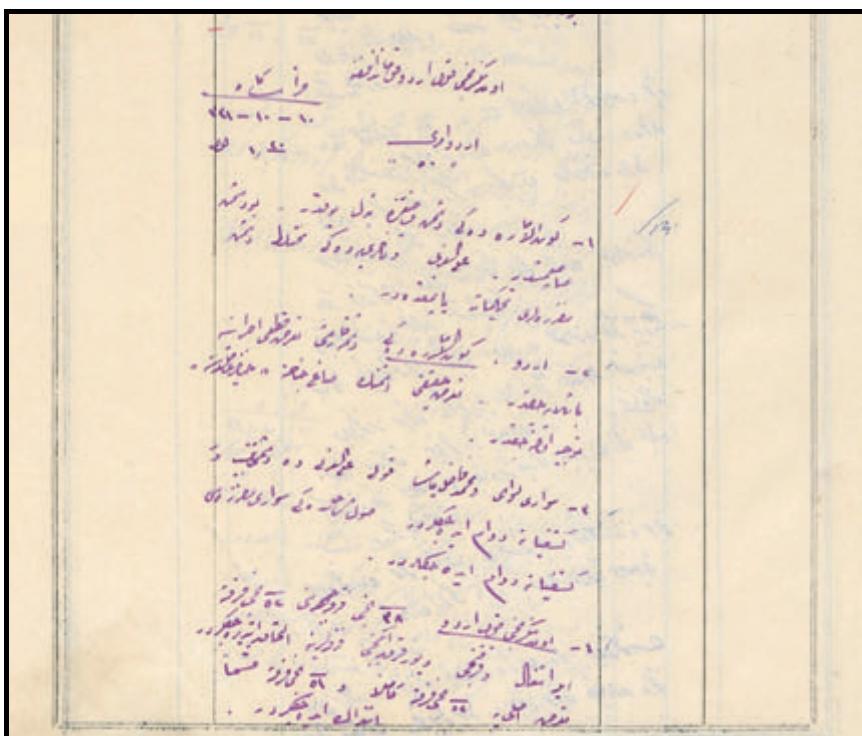
9- Ceb-hâne Taburu 38'inci Fırka yakınında bulunacaktır.

10- Taarruz, 11/10/31 öğleden evvel 5.30'da başlayacakdır.

11- 10/11 gecesinin her gece gibi geçirilmesi ve ertesi günü yapılacak taarruzun düşmanla asla sezdirilmemesi kat'iyen matlûb ve mültezemdir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

BELGE NO. 24

BELGE NO. 24a

BELGE NO. 24-1

ملاحظات	وقتیان	نحوه عملیات	پیوی شوند			
<ul style="list-style-type: none"> - مخابرات یاد کرده اند که برای خود - خود را در ۲۴ ساعت پیش بولن بخواهند. - در قوه "سینما" آگهی مدنظر شکه را پیشنهاد - همچوشه همچوشه کلیسا و ایوان کوزه بازی خود را پیشنهاد - رئیس احمدیزد بمالک قطبیا طلب طلب پیشنهاد. <p>عوایض شناسان مالکیت</p>	<ul style="list-style-type: none"> - مخابرات یاد کرده اند که برای خود - خود را در ۲۴ ساعت پیش بولن بخواهند. - در قوه "سینما" آگهی مدنظر شکه را پیشنهاد - همچوشه همچوشه کلیسا و ایوان کوزه بازی خود را پیشنهاد - رئیس احمدیزد بمالک قطبیا طلب طلب پیشنهاد. <p>عوایض شناسان مالکیت</p>	<table border="1" data-bbox="817 408 980 516"> <tr> <td>A ۵-۴۵۷۹</td> </tr> <tr> <td>D ۳۳(۴-۲۶)</td> </tr> <tr> <td>F ۱-۸</td> </tr> </table>	A ۵-۴۵۷۹	D ۳۳(۴-۲۶)	F ۱-۸	
A ۵-۴۵۷۹						
D ۳۳(۴-۲۶)						
F ۱-۸						

BELGE NO. 25

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
9.074

Hanikin'den: Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd
(4.414) numrolu şifredir.

1- Kütü'l-Amare'de kazanılmış arâzî terk olunmuyor. Telefâti tenkis için kesîf olan birinci hatt postalarla tutuluyor. Kuvâ-yi Külliyye tahşîd etse bile Kütü'l-Amare'de piyâde ile yapılacak iş yokdur. Her tarafı Dicle Nehri, yalnız dört kilometre kadar bir cebhe vardır. Obüs bataryalarına ihtiyâc vardır.

2- (35)'inci Fırka Şeyhsaid'e sevk olunmuşdur. (38)'inci de sevk olunmak üzeredir.

17 Kânûn-ı evvel 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

Asıl 15 sa.'lik serî' obüs (2 batarya) yerine
şimdilik 12 sa.'lik âdî 2 batarya obüs
gönderilmesi muvâfık görülmekde olduğu kaydıyla
Beşinci Şu'beye verildi. / 18/10/331

A	١ - /
D	٢٩٦
F	١٠ - ١٧

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
الْحُكْمُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰالَمِينَ

ص

شیخ
نور و فانقیده : باسیمه مامه طاوس خلیفه / مرورد (٤٤٤) نوری سیوهاده

٩٠٧٨

- ١ - کوہ القاره ده چائمه اړخ رک اوکیوں بلهاف تحقیقاً کېږد
برخ هخط ټوسته لکم طوریور . توکلې ځای پیغمبر ملکوہ القاره ده پیاره ایده
پیغمبره ایسه یوندر - کھنډی د ډندنواری یاڭز درت کلیدوره ټد - پیغمبره ایده
اوپس بلديکه اهتباخ دارد -
- ٢ - (٤٥) ځیږقه بېخ سعیده سوونه اوئیه - (٤٨) ځیږد سوونه اوئیه اوږد

الخواهد فرمادا
غوبی

لکلکه
۱۷

اصله ۲۵ نت سے اویس (بلد) زین

تمدلت ۲۵ نت چاره کا مطابق اویس
کوہ نیم مراجه کو دلکش تاکیه قدمی تلاشیده

دو روز | ۲۸/۱۸

BELGE NO. 26 (1)

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
9.088

Irak'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd
(1.921) numrolu şifredir.

Otuz Beşinci Fırkada (165) zâbit, (5.450) nefer, (4.166) büyük çaplı mavzer tûfengi, (400) sandık ceb-hânesi, (200) muhtelif model tüfenk, (10) sandık ceb-hânesi, (10) makineli tüfenk, (25) sandık ceb-hânesi, (8) mantelli sahrâ topu, (1.050) atım ceb-hânesi, (802) hayvân, (96) deve vardır. Mantelli sahrâ toplarından birisi ta'mîrdedir; (38)'inci Fırkada (159) zâbit, (3.943) nefer, (2.631) büyük çaplı mavzer tûfengi, (449) sandık ceb-hâne, (358) muhtelif model tüfenk, (18) sandık ceb-hâne, (5) makineli tüfenk, (61) sandık ceb-hânesi, sekiz mantelli ... topu, (506) atım ceb-hânesi, (1) İngiliz serî sahrâ topu, (109) atım ceb-hânesi, (872) hayvân, (145) deve; (45)'inci Fırkada (143) zâbit, (4.724) nefer, (2.991) küçük çaplı mavzer ve muaddel martin tüfenk, (476) sandık ceb-hânesi, (257) muhtelif model tüfenk, (26) sandık ceb-hânesi, (4) makineli tüfenk, (22) sandık ceb-hânesi, (7) mantelli sahrâ topu, (831) atım ceb-hânesi, (1.066) hayvân, (116) deve; (51)'inci Fırkada (220) zâbit, (6.258) nefer, (4.055) küçük çaplı mavzer tûfengi, (908) sandık ceb-hânesi, (171) büyük çaplı mavzer tûfengi, (12) sandık ceb-hânesi, (180) muhtelif model tüfenk, (31) sandık ceb-hânesi, yedi makineli tüfenk, (73) sandık ceb-hânesi, (199) dâne, iki serî şnayder cebel, (354) atım ceb-hânesi, (2.069) hayvân vardır. (4) şnayder, cebel top ceb-hânesi olmadığından istî'mâl edilmemekdedir. (52)'inci Fırkada (148) zâbit, (4.653) nefer, (3.615) küçük çaplı mavzer tûfengi, (604) sandık ceb-hânesi, (84) büyük çaplı mavzer tüfenk, (6) sandık ceb-hânesi, altı makineli tüfenk, (61) sandık ceb-hânesi, (94) dâne, (1.315) hayvân olub topçusu henüz muvâsalat etmemiştir. Müstakil kitaâtda (268) zâbit, (5.347) nefer, (1.235) küçük çaplı mavzer ve muaddel martin, (155) sandık ceb-hânesi, (1.194) büyük çaplı mavzer tüfenk ve filinta, (120) sandık ceb-hânesi, (406) muhtelif model tüfenk (17) sandık ceb-hânesi, (537) dâne, (2) âdî cebel top, (202) atım ceb-hânesi, (1) İngiliz cebel, (176) ceb-hânesi, (8) serî sahrâ topu, (1.622) atım ceb-hânesi, (7) on iki santimetrelilik muhâsara topu, (463) atım ceb-hânesi, (2) otuz yedi milimetrelilik Hoçkis topu, (536) atım ceb-hânesi, (4) serî sahrâ süvâri batoryası, (1.316) atım ceb-hânesi, (2) havan topu, 5 aded güllesi, (2) kaval el humbara topu ve (2.753) hayvân, (1.589) deve vardır. (1) İngiliz cebeli ve (1) Hoçkis topu ta'mîrdedir. 14 ve 16 Kânûn-ı evvel 331'de buraya muvâsalat eden (...) süvâri batoryasıyla İşkodra İstihkâm Bölüğü müstakil kitaât yekûnuna dâhil edilmişdir. Fırkalardan tefrîk ile Altıncı Ordu Kumandanlığı emrine verilen bir âlây piyâde, bir âdî cebel batoryası, bir makineli tüfenk bölüğü ve (10) atlidan mürekkeb müfreze bu kuvveye dâhil

edilmemişdir. Ceb-hâne taburunda (130) sandık küçük çaplı mavzer ceb-hânesi, (200) atım muhâsara ceb-hânesi mevcûddur. Menzilde ... de (1.025) sandık küçük çaplı mavzer ceb-hânesi, sekiz yüz altmış sandık büyük çaplı mavzer, (1.420) atım serî' sahrâ ceb-hânesi, (726) mantelli sahrâ ceb-hânesi, (296) atım âdî cebel ceb-hânesi, (219) atım (12) santimetrelik muhâsara topu ceb-hânesi, (80) atım İngiliz top ceb-hânesi, (42) atım Hoçkis topu ceb-hânesi, (133) muhtelif model tüfenk ceb-hânesi mevcûddur. Ta'dâd mühimmât anbarında (1.532) sandık küçük çaplı mavzer ceb-hânesi, (3.812) sandık büyük çaplı mavzer ceb-hânesi, (1.281) atım mantelli sahrâ ceb-hânesi, (2.287) sandık muhtelif model tüfenk ceb-hânesi mevcûd olduğu.

18 Kânûn-ı evvel 331

Irak Kumandanı
Nüreddîn

Aslı Beşinci Şu'bede hîfz / 20/10/331

A	/ - /
D	246
F	77

عَنْدَ الْكَاهِنِ

جیلگیر

خوارج و غرائب نور (جلد اول) (نیت جلد نظر موردن (۱۹۴۵)) برگردان: سیده س...

A-22

۱۷۲

ادغام شدی فروده صفتی (۱۶۰) غایط (۵۴۰) نفر (۴۱۶) بیوک چالی باز تعلق
 (۴۰۰) صفتی همچنانی (۴۰۰) مختلف مدل نسل (۱۰) صفتی همچنانی (۱۰) مکانی تعلق
 (۴۰۰) صفتی همچنانی (۸) ماسلی صفاتی (۱۰۰) آنم همچنانی (۸۰۰) بیوک (۹۶) نفر
 وارد. ماسلی صفاتی ترکیبی تحریره دارد - (۴۸) خی فرق رده (۵۹) غایط (۴۹۴) مختلف مدل نسل (۱۷)
 (۴۶۶) خی سوت یادی مادره نسلی (۴۹) صفتی همچنانی (۴۰۸) مختلف مدل نسل (۱۷) نفر
 همان (۵) مادره نسل (۱۶) صفتی همچنانی سکر ماسلی ... طوف (۵۰۶) آنم همچنانی
 (۱) اینگذیر سریع صفاتی (۱۰۹) آنم همچنانی (۸۷۵) بیوک (۱۴۵) بیوک (۴۵) خی فرق رده
 (۱۴۴) غایط (۴۷۲۴) نفر (۴۹۹) کچک یادی مادره و معدل بازیه نسل (۴۷۱) صفتی
 همچنانی (۲۰۷) مختلف مدل نسل (۲۶) صفتی همچنانی (۶) مکانی تعلق (۱۷) صفتی
 (۷) ماسلی صفاتی (۸۲۱) آنم همچنانی (۱۶۱) بیوک (۱۱۶) خی فرق رده
 (۲۲۰) غایط (۲۰۵۸) نفر (۴۰۰) کچک یادی مادره نسل (۹۰۸) صفتی همچنانی -
 (۱۷۱) بیوک یادی مادره نسلی (۱۲) صفتی همچنانی (۱۸۰) مختلف مدل نسل (۲۱) غیره
 همانی بزرگ نسلی (۱۷۲) صفتی همچنانی (۱۹۹) دام اینگذیر شاید همچنانی
 (۲۰۹) آنم همچنانی (۱۹) بیوک داردر (۱) تا پیش هدیه همانی اولین قدر استقلال اینسته
 (۲۰۸) خی فرق رده (۴۶۸) غایط (۴۶۷) نفر (۴۶۵) کچک یادی مادره نسل (۶۰۱) صفتی همچنانی
 (۱۴) خی چالی مادره نسل (۶) صفتی همچنانی الى تاکری نسل (۶۱) صفتی همچنانی
 (۹۲) دام (۴۱۵) بیوک ادوب طویی کوز معاشرت ایجاده -. مستقبل قطفات ده
 (۲۲۸) غایط (۵۰۷) نفر (۴۴۵) کچک یادی مادره و معدل بازیه (۱۵۰) صفتی همچنانی
 (۱۷۳) بیوک یادی مادره نسل ده (۲۰۰) صفتی همچنانی (۴۰۶) مختلف مدل نسل (۱۷)

A	/ - /
D	246
F	27-1

(۹)

جیاں کا ہیئت

جیاں کا ہیئت

شہ

نومرو

(۱۷) صندلہ چیا-سی (۵۲۷) رانہ (۲) عادی چیل طرب (۴) آئم چیا-سی (۱) ایکار چیل
 (۱۸) چیا-سی (۸) سریع صور طرب (۱۶۲۲) آئم چیا-سی (لائکار درایکی سائینٹز ڈی
 (۱۹) چیا-سی (۴۲) آئم چیا-سی (۲) اونر سرکی پلیسٹر میلن لکر چیب طوبی (۵۲۶) آئم
 چاڑھ طرب (۴۲) آئم چیا-سی (۲) اونر سرکی پلیسٹر میلن لکر چیب طوبی (۵) عادی
 چیا-سی (۴) سریع صورا سرا روبلیس (۱۶۲۳) آئم چیا-سی (۲) اونر اڑھی (۱) ایکار چیل
 چیلہ سی (۲) قوال ال جبڑہ طوبی (۲۷۵۲) ہیوا (۱۶۱۹) ددھ دار دار (۱) ایکار چیل
 و (۱) اکر چیب طوبی تعمیر دار (۱۶۲۰) اونر اڑھی ده پیرا سرا صفت ایم سرکی پلیسٹر
 بیٹے سید ا شفوردہ ا سختمان ٹوکی مستقر نقطات یکوئے را گلو ایسٹر۔ فرزوں نیویں
 اپنی اونر توپاں اٹپن امریکہ دیر یوں برالادے پیارہ بر عادی چیل طربیس پاکر لیتھن لیک
 (۲۰) آئمیہ ترکیب مذکورہ یوقوفہ ڈاھنی یہ لائسٹر چھا۔ طابور نہ (۱۶۰۰) چند کیوں ہالی
 د (۲۱) آئمیہ ترکیب مذکورہ یوقوفہ ڈاھنی یہ لائسٹر چھا۔ طابور نہ (۱۶۰۰) چند
 مادر زم چیا-سی (۱۶۰۰) آئم چاڑھ چیا-سی سو ہیور دار۔ مز لدھ ... رہ (۱۶۰۰) چند
 کچوٹ ہالی مادر زم چیا-سی سکریور زامنہ مذکورہ بولن ہالی مادر زم (۱۶۰۰) آئم
 چیا-سی (۷۴۶) ماسٹلی صور ایشیا-سی (۱۶۰۰) آئم عادی چیل چیا-سی (۱۶۰۰) آئم
 (۲۲) سائینٹز ڈی چاڑھ طوبی چیا-سی (۸۰) آئم ایکار طرب چیا-سی (۴۴) آئم
 (۲۳) سائینٹز ڈی چاڑھ طربی چیا-سی (۱۶۰۰) مختلف ہو دل نفلہ چیا-سی ٹوہید دار
 چر چیب طوبی چیا-سی (۱۶۰۰) چیل چوک ہالی مادر زم چیا-سی (۹۸۱۵) چندہ بولن ہالی مادر زم
 ایسا میں (۱۵۶۶) چیل چوک ہالی مادر زم چیا-سی (۹۸۱۵) چندہ چیل چوک ہالی مادر زم
 (۲۴) آئم ماسٹلی صور ایشیا-سی (۱۶۰۰) چندہ چیل چوک ہالی مادر زم

عراں الدہ تر ما ان

در ادیہ

۱۸

۱۸

۱۸

۱۸/۱۰/۲۰. چیل

BELGE NO. 27

Târihi: 20/10/331

Sâat - Dakika: 9.15 sonra

İkamet Mahalleri: Küt karşısından

Fırka Emri

1- 38'inci Fırka lağv olunarak efrâd ve zâbitânı 35'inci Fırkaya verilmiştir. Bu Fırkanın ilk kademesi yarın, diğerleri 22/10/331'de Şeyhsaid'e gidecektir.

2- Kütü'l-Amare'nin Muhâsarası kâmilen Kolordumuza tevdî olunmuştur.

3- Bu yeni vaz'iyet için ber-vech-i âtî tertîbât alınacaktır:

b- 141'inci Âlây yarın sâat 8 evvelde ordu-gâhından hareket ederek Beyt-i Samarra Köprüsü'nden sağ sâhile geçecekdir. Bu Âlây yarın gece Elhan Kulesi karşısındaki 38'inci Fırka kıtaâtını değiştirecek gündüz gözüyle mevâzî görmek için atlı zâbitânını ileri sürecekdir.

c- Üç toplu mantelli bataryamız bu gece Kolordu Karâr-gâhı gerisine girecek ve yarın 141'inci Âlâyla sağ sâhile geçecekdir. Sağ sâhildeki ağır toplar havan ve dîger toplarla Fırkadan gidecek olan üç toplu batarya 141'inci Âlây Kumandanı'nın taht-ı emrinde bulunacaktır.

d- Bu teşekkür eden müfreze Dicle'den i'tibâren Garaf Kanalı'na kadar olan Elhan ve Küt karşısını tarassud ve düşmanın hurûc ve sâir harekâtına mâni' olacaktır.

e- Bu müfreze doğrudan doğruya Kolordudan emir alacaktır. Elhan karşısında telefon merkezi vardır. Burası helyosta vâsitasıyla sol sâhilde Kolordu tarassud mahalline merbût olub buradan da Kolorduya telefon vardır.

4- 51'inci Fırkadan bir tabur sandal ve ...(?) ile yarın akşamaya kadar İmam Muhammed cihetine gidecek, oradaki mevzii 38'inci Fırkadan teslim olacaktır.

Bu tabur sandal ve ...(?) ile geçemez ise köprüden gidecektir. İki şnayder topu bu taburun emrinde bulunacaktır. Bu tabur, Dicle'den Garaf Kanalı'na kadar sâhili tarassud ve düşmanın hurûcunu men' edecekdir ve tabur Fırkasına merbûtdur. 51'inci Fırkadaki dört toplu bataryamız bu gece Fırkaya gelecek, iki topuya eski mevziine, dîger iki topuya girecek bataryanın mevziine girecektir. Fırka Topçu Kumandanı topçular hakkındaki mevâdîn vakityle icrâsını te'mîn edecektir.

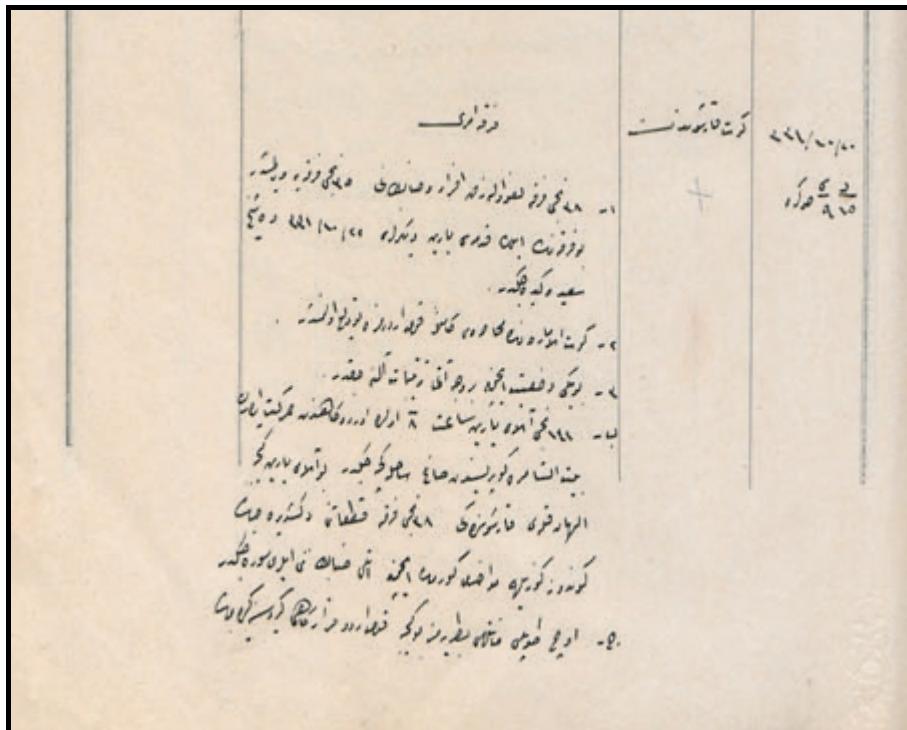
5- İşbu tertîbât yarın akşamaya kadar hitâma ermeli ve mevziler gidecek müfrezeler tarafından yarın be-heme-hâl teslim alınmış bulunmalıdır.

52'inci Fırka yerinde kalacaktır.

6- 142'nci Âlây bir taburunu yarın gurûbdan sonra Beşar Kale civârındaki ordu-gâhına gönderecek ve Üçüncü Âlâyın yaptığı gibi üç günde bir tebdîl sûretiyle askerinin istirâhatını te'mîn edecekdir. Fırkanın diğer kitaâtı yerlerinde kalacaklardır.

45. Fırka Kumandan Vekili
Kaim-makam
Süleyman Mesrûr

BELGE NO. 27

BELGE NO. 27a

نامه سادت دقيقه	اقدام معلماني	وقوعات	ملخصات
دیگر بدهیم آنها را صاف سازی کنیم . صاف سازی کنیم از خود لطفونه و درین طور در روز در کسکه خوش از لذت از این طور برای خود آنها فریاد نمی کنند اما اینها ممکن است			
د. دوستی خوبی به معلم را دیده و اینها اخلاق خارجی قدر از ایشان البته رکوب خوبی را نیز درین طرح دیده اند که اینها از اینها شکر . و معلم را طرفی خواهند نظر نهاده اند از اینها ممکن است . البته اینها میتوانند تفصیلی هرگز ندارند و بروایه تعبیر است اینها صد ساله را از روی ترسیم خود از این طور برای این خود از اینها معلم را میشنوند . ۲۹- همچنان که فرزند از معلم را میشنوند همچنان که فرزند از ایشان را میشنوند . البته اینها جهتی که دوست از ایشان میشنوند همچنان که فرزند از ایشان ممکن است . برون بعده صنعت و فنون ایشان را با کوچک کنند . اینها سایه طرفی خود را درین طرز نمیشنوند . و معلم را دیده و اینها خود را شکر . همچنان رفته و درین طرز از اینها ممکن است . و معلم را برای خود . همچنان که فرزند ایشان را میشنوند همچنان که فرزند ایشان که معلم است ممکن است این طور شکر کردند اینها میتوانند معلم کنند . و فرزند ایشان را طرفی خواهند نظر نهاده اند و فرزند ایشان نامه را بگشته .			
۳۰- اینها را باشد از ایشان ممکن است . همان ایشان و معلم را که دوست داشتند . فرمودند که ایشان را باشند .			
۳۱- همچنان که دوست ایشان را باشد ایشان را بگشته و فرزند ایشان را باشند . که معلم را داشتند و از این ایشان را باشند که ایشان را بگشته . غیره بدانسانه نامه را بگشته . فرزند ایشان را بگشته اند و از این خواهند معلم را داشتند . و اینها آنها میتوانند			

BELGE NO. 28 (1)

Karâr-gâh
21/10/331

18. K. Kumandanlığına

Kütü'l-Amare Muhâsarası'nın îcâbında asgarî kuvvetle idâmesini ve kuvâ-yi külliyyemize hareket kabiliyyetinin verilmesini te'mîn etmek için tedâbîr-i âtiyenin ittihâz ve tatbîkine lüzüm görülmüşdür:

1- Düşman mevzilerine bir kilometre mesâfede [Bu mesâfe arâzînin şekline nazaran bir buçuk kilometreye kadar tezyîd edilebilir.] istinâd noktaları vûcûda getirilecektir. Nikat-ı istinâdiyye birer bölüklük olacaktır. Pek mühim görülen noktalarda -bi-l-hâssa cenâhlarda- ba'zılarının ikişer bölüklük yapılması câizdir.

2- Nokta-i istinâdiyye aralarındaki mesâfeler a'zamî 700 metreyi tecâvüz etmeyecektir. Piyâde âteşinin sâbit nişân-gâh ile iki nokta-ı istinâdiyye aralığının vasatı ilerisinde telâki etdirilmesi mültezem olduğundan aralıklar bu esâsa göre ta'yîn edilmelidir.

3- İstinâd noktaları gerilerinde ihtiyâtlar için müdâfaalı setr hendekleri vûcûda getirilecektir. Arâzînin müsâadesi nisbetinde bunların nikat-ı istinâdiyye aralıkları gerisine tesâdûf etdirilmesi müreccahdır.

4- İstinâd noktalarında ve bunların aralıklarında münâsib noktada makinelî tûfenk mevzileri ihmâl edilecektir.

5- İstinâd noktalarının bulunacağı hatt, muhâsara -düşmanın hurûcuna karşı müdâfaa- hatt-ı aslîsini teşkîl edeceğinden bu esâşların ihmârını müteâkib nukat-ı istinâdiyyenin aralık siperleriyle birbirlerine rabb edilmesine de teşebbüs olunacakdır.

6- Muhâsara hatt-ı aslîsinin gerilerinde en müsâid nukatın cümlesiinde top amplasmanları ihmâr ve aralıklarının çok bırakılması lâzımdır. Muhâsara tercihen ağır topların tahsîs edileceği nazar-ı dikkate alınmalıdır.

7- Nukat-ı istinâdiyyede be-heme-hâl ve siperlerin aksâm-ı sâiresinde vesâitîn müsâadesi nisbetinde mevâni'-i fer'iyye vûcûda getirilecektir. Menzilde tel örgüsü vardır. Kurd kuyuları da yapılmalı. Lağım terfîbâti dahi teemmûl edilmelidir.

8- Sağ sâhilin Elhan mintikası tahkîmâtı cebhe-i asliye tahkîmâtına müşâbih olabilirse de İmam Muhammed mintikası [Garaf'dan Hazırı Kalesi karşısına kadar] sûret-i umûmiyyede sol sâhili tarassud ve memleketi ta'cîz etmek ve sol sâhildeki düşmanı yan ve gerilerinden vurmak esâsına göre tahkîm edilecektir. Elhan ve İmam Muhammed mintikalarında dahi müteaddid top amplasmanları lâzımdır.

9- Sol sâhil cebhesinin sağında ve Elhan mîntikasının solunda yapılacak olan nikat-ı istinâdiyye nehre yakın bulunması ve her ikisinin nehir tarafeyinde karşılıklı ve yek-digerine muâvenet edecek sûretde bulunmasına dikkat edilmelidir. "Hazırı" tarafı ile İmam Muhammed mîntikası arasında aynı şerâitîn te'mîni lâzımdır. Bu vâsita ile nehir menba' ve akıntı cihetlerinden taht-ı te'mîne ve muhâfazaya alınmış olunmalıdır.

10- Mevcûd mebânîden nokta-i istinâd gibi istifâde edilmelidir.

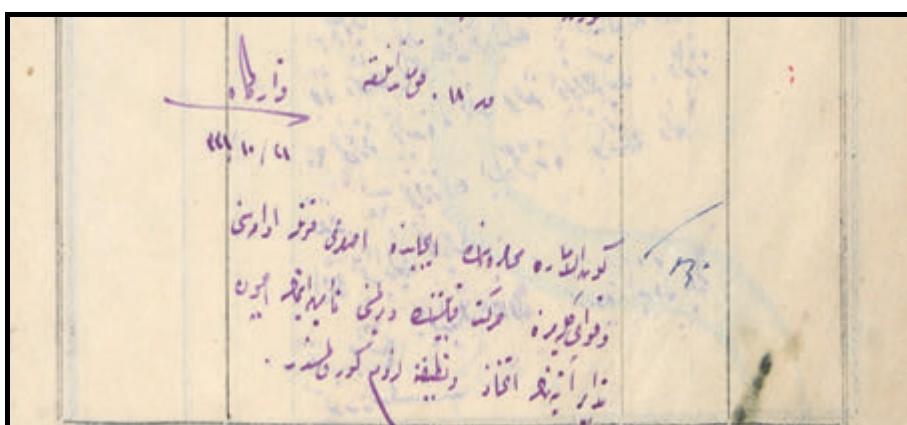
11- Nokta-i nazarımi musavver olan kroki merbûtdur. İstihkâm bölgükleri vâsitasıyla hemen ameliyyâta mübâşeret edilecekdir. İstihkâm Yüzbaşı Hasan Efendi bu tahkîmâta me'mûren muvakkaten maiyyetinize gönderilmiştir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

Gördüm.

Erkân-ı Harbiyye Reîsi (İmza)

BELGE NO. 28

BELGE NO. 28-1

ملاحظات	وقواعات	الإيات العلوي	التاريخ	رقم	ساعت
				5 - 4579	
				9319 (44-27)	
				1-27	
١- مجهود مهندس كورس سازار اهمت شدة ارتداد روككتور و مفتاح [تسايرير] استاد تقدير مجهود كورس علاج - نقطه انتقامه من بعضه اور هفته . بعض كورس علاج - لغة شيفره - سفريه بشرى علاج [عمر] ماركز شيفره - نقطه انتقامه من علاج علوي ٧-٣-٦٩					
٢- نقطه انتقامه آمادره كورس علوي شدة ارتداد علاج - باره انتقامه ناتي انتقامه آمادره انتقامه - نقطه انتقامه علاج [عيدي] آمادره نقطه انتقامه آرالاند و نقطه انتقامه علاج [عيدي] آمادره انتقامه علاج - علاج [عيدي] تمهيد المنهج .					
٣- آمادره انتقامه علاج [عيدي] تمهيد المنهج استاد نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] شدة علاج وجوه مجهود علاج - المنهج علاج [عيدي] درجه نقطه					
٤- استاد نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه استاد نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه استاد نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه					
٥- استاد نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه استاد نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه					
٦- استاد نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه هزفه خارج متفق - خط ابيه الكبا و محمد براسله احمداني نقطه استاد نقطه انتقامه آمادره علاج .					
٧- بروشه بطيءه درجه انتقامه علاج - طلب عكاره خط ابيه كورس . الارس نقطه جلسه . طلب هيده علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه علاج .					
٨- استاد انتقامه علاج . ذات انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه جيون انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] ذكر قاتل ماريه - نقطه انتقامه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه نقطه انتقامه علاج . درجه انتقامه علاج .					
٩- نقطه انتقامه علاج . تمهيد المنهج . تمهيد المنهج . معهه علاقه علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه علاج .					
١٠- قرار علاج . قرار علاج [عيدي] علاج [عيدي] درجه نقطه علاج .					
١١- تمهيد المنهج . تمهيد المنهج .					
١٢- ملائكة العماله سلفه قيادة هيج اميركيه استاد بررسه داده اهم ملائكة [غافل عنه] هيج ملائكة [غافل عنه]					

BELGE NO. 28-1a

BELGE NO. 29 (1)

Karâr-gâhdan

23/10/331

Sâ. 12.15 sonra

Kolordu Emri

Bu gece Kolordu ber-vech-i âtî tertîbâtı alacakdır:

1- Kırk Beşinci Fırkanın Üçüncü Âlâyıyla 51'inci Fırkanın 9'uncu Âlâyı sağa ve sola kaymak sûreTİyle 142'nci Âlâyın mevziini teslîm edeceklerdir. Üçüncü Âlây muvakkaten 51'inci Fırkanın taht-ı emrine verildi. Ve Küt cebhesinde tarassud ve düşmanın hurûcunun men'i bu Fırkaya tevdî olunmuşdur.

2- 45'inci Fırka Karâr-gâhı ve 142'nci Âlây bu gece Beyt-i Şamran Köprüsü'nden geçerek 38'inci Fırka Karâr-gâhının evvelce bulunduğu mahalde kalacakdır. 142'nci Âlâyın orada toplu bulundurulması matlûbdur. Fırka, Dicle'den Garaf'a kadar olan mahallin tarassudu ve düşmanın hurûcunu men' vazîfesiyle mükellefdir. Bu cihetde yapılmakda olduğu gibi Elhan karşısında da düşman mevziine 1, 2 km mesâfede Dicle ile Garaf arasında mikdâr-ı kâfi nukat-ı istinâdiyye yapılacakdır. Bu nukat-ı istinâdiyyenin mahalleri Firkaca ta'yîn olunacaktır.

Bu nikat-ı istinâdiyyenin inşâsı 142'nci Âlây vasıtasyla olacaktır. Bu Âlâya rehberlik eylemek üzere 45'inci Fırka İstihkâm Bölüğünden bir zâbitle 15, 20 nefer alabilir. İstihkâm Bölüğünün dîger aksâmiyla İşkodra İstihkâm Bölüğü bu cihetde kalib tahkîmâta devâm edeceklerdir.

3- Sağ sâhilde bulunan Yedinci Âlâyın bir taburu ...(?) Firkasına merbûtdur. Bu taburun sâhil boyunca kuvvetli tahkîmât yapması lâzımdır.

4- Yedinci Âlâyın dîger iki taburu Kolordu ihtiyâtıdır. Maa-mâ-fîh şimdilik tahkîmâta yardım eylemek üzere muvakkaten bulunduğu mahalde kalabilir.

5- Bu işlerin bu gece muntazaman yapılması için Fırkanın gündüz gözüyle tertîbâtını hâzırlaması lâzımdır.

Üçüncü Âlâyda da telefon muhâberesi düşünülmelidir.

6- 45'inci Fırka Sîhhiye Bölüğü de berâber götürecekdir. Batarya ve ağır toplar yerinde kalacakdır.

18. K. Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 29

مول ابرار احمد
فراہمیت
۴۴۹/۱۰/۲۰
۷۵۰ مکان
۷۵۰ مکان

کوچک فنادیک رو رومان تریانہ الامتداد -
فندیک رو دل ایشانی بیرون ۷۵۰ مکان
ساعی و سعی کار پارک ۷۵۰ مکان
ایمیل آئندہ سروت ۷۵۰ کوچک فنادیک تاریخه و بیک
کوچک فنادیک رو رومان و مکان کوچک فنادیک تاریخه
ایمیل آئندہ سروت -
۷۵۰ کوچک فنادیک ۷۵۰ من ایمیل کوچک شکران
کوچک شکران ۷۵۰ کوچک فنادیک اور دلیل
مد پارک ۷۵۰ من ایمیل اور ایمیل کوچک شکران
سلیمان - کوچک مید رو رومان سروت اور کوچک شکران
و دلیل کوچک شکران سروت کوچک شکران
پیشنهاد ایمیل کوچک شکران دلیل کوچک شکران
۷۵۰ کوچک شکران دلیل کوچک شکران

BELGE NO. 29-1

BELGE NO. 30

Târihi: 23/10/331

İkamet Mahalleri: Küt karşısından

Fırka Emri

1- Alelgarbi'deki düşman kuvvetinin iki piyâde ve bir kuvvetli süvâri livâsiyla üç motordan ibâret bulunduğu teeyyûd etmekdedir. Bu kuvvetin kîsm-i küllîsi oradaki köprüden sol sâhile geçirilmekde olduğu haber alınmışdır.

2- Ordu, Kütü'l-Amare'nin Muhâsarasi'na devâm ve Alelgarbi'deki düşman kuvvetini Şeyhsaid civârında tevkîf edecekdir. Bunun için:

3- Süvâri Livâsı hecîn âlâyıyla iki bölük süvâriyi Beytü'l-kâzîm'da 13'üncü Kolordunun taht-ı emrinde bırakarak mütebâki kuvvetiyle sol sâhile geçecek ve Alelgarbi istikametini setr ve keşf edecekdir. 52'nci Fırka 22/23 gecesi sol sâhili ta'kiben sol sâhile hareket etmişdir. Bu Firkaya iki serî sahrâ batoryasıyla 51'inci Fırka mîntâkasındaki iki ağır top ve ayrıca bir istihkâm bürüği verilmiştir.

4- Kolordumuzun 51 ve 45'inci Fîrkaları Kütü'l-Amare'nin Muhâsarasi'na devâm edeceklerdir. Vazîfemiz sîrf tarassud ve düşmanın her cihetden hurûcuna mâni' olmakdır. Binâen aleyh düşmanın her türlü taarruz teşebbüslerini Fîrkamız bulunduğu hatdan tevkîf etmekle berâber sağ cenâhi mantelli batorya mevziinden başlamak ve sol cenâhi Hazîri Kalesi'nin 1,5 kilometre karşısında hitâm bulmak üzere geride ikinci bir hatt-ı muhâsara tahkîm ve ihmâr edilecekdir. Bu bâbdaki tahkîmât emri merbûtdur.

Şimdilik tel örgülerine doğru takarrüb yolları yapılmayacaktır. Âlâyalar hatt-ı aslînin istirâhatle âteş icrâsına müsâid olacak vechle İslâhât ve tanzîmâtını yapacak, yanlarda ve geride olan turûk-î ittisâliyyenin tevsî' ve ta'mîkine ve adedlerinin tezyîdine germiyetle çalışacaklardır.

6- Bu bâbda şifâhen teblîgatda bulunulmuş idi. Mûcibince hareket olunması.

45. Fırka Kumandan Vekili
Süleyman Mesrûr

دُرْنَهُ

كِتابِ سُنَّة

111 / 111

BELGE NO. 31

23/10/331

-Tahkîmât Emri-

1- Dün istihkâm zâbitânı ve fîrkaların erkân-ı harbleri tarafından intihâb ve arâzîde işâret olunan hatt sağдан üç toplu mantelli batarya mevziinden başlayarak mezkûr bataryanın bulunduğu kermeyi ta'kîben Hazırı Kalesi'nin 1,5 kilometre karşısında nihâyet bulmakda ve böylece Kütü'l-Amare'yi ihâta etmekdedir.

2- Mezkûr hatda vûcûda getirilecek sekiz nokta-i istinâdin dördünü Fîrkamız ve dîger dördünü 51'inci Fîrka yapacakdır. Evvel-emirde bu nokta-i istinâdların tahkîmâtı asgarî zamânda ikmâl edilecekdir. Bunların ikmâlinden sonra mevâni'-i fer'iyyeleri ve aralarını vasl eden avcî hatları, ihtiyâtlar için hendekler ve muvâsala yolları hâzırlanacakdır.

3- Fîrkamıza Îşkodra İstihkâm Bölüğü dahi rabt edilmişdir. Her iki bölük İstihkâm Yüzbaşısı Fahrî Efendi'nin kumandasına verilmiştir. Her iki bölüğün yevmî vazîfesini taksîm ve inşââtın matlûba muvâfîk bir sûretde vûcûda getirilmesini ve a'zamî iş yapabilmesini mûmâ-ileyh te'mîn ve bi-z-zât nezâret edecekdir.

4- Sağdan i'tibâren nikat-ı istinâdiyyeye 1, 2, 3, 4 numrosu verilmiştir. Evvel-emirde 1, 2 numroların itmâmi lâzımdır. Binâen aleyh her istihkâm bölüğü yerine me'mûr edilmelidir. Bu hafriyyâtın mümkün mertebe düşman nazarından setri için yarı metre derinlik hâsîl oluncaya kadar a'zamî iş çıkarmak şartıyla gündüzleri istihkâm bölükleri küçük grublar hâlinde çalışacak ve düşman top âteşiyle iz'âc eylesediği zamân diz çökerek çalışmak sûretimeyle hedeflerini küçültecekdir ve açılan bu izler geceleri piyâde tarafından derinleştirilecekdir. Ara siperlerinin sık ve fazla sihan ve irtifâda münâsib vechle terfiîbi matlûbdur. İstihkâm zâbitleri ve şimdilik yalnız geceleri tahkîmâta gelecek olan piyâde bölükleri zâbitânını mutlaka iş başında bulacaklardır.

5- 3. Âlây ve 142. Âlâydan Fîrka ihtiyâti olarak münâvebe ile Beşar Kale civârında bulunacak taburlardan birer bölük münâvebe ile her gün gurûbdan sonra Fîrka Karâr-gâhının hemen gerisine gelecek ve İstihkâm Yüzbaşısı Fahrî Efendi'ye mûrâcaatla gösterilecek hafriyyât mîntikalarında a'zamî fa'âliyyetle çalışacaklardır. Akallı 30 kazma, 30 kûrek, âlâyalar tefrîk ve sırasıyla gelecek bölüklere verilmek üzere 45'inci Fîrka İstihkâm Bölüğüne teslîm edilecekdir. İstihkâm Bölüğü yapacağı hücrelerde bunları muhâfaza, bölüm gelince tevzî", iş bitince toplayıp hüsni muhâfaza edecekdir. Geride bulunacak tabular tahkîmâtda istihdâm hasebiyle dört günde bir tebdîl edilmelidir.

6- İstihkâm Yüzbaşısı Fahrî Efendi tedrîcen bu yeni hattın 1/2.500 mikyâsında krokisini ihmâra ve bu hattın imtîdâdiyla berâber ileri ve gerisine doğru beş yüz metrelîk sâhada mevcûd tabîî ve sun'î hendek ve sâir avâriz-i

şekl ve imtidâdlarıyla bil-mikyâs irâe edecekdir. Mûmâ-ileyh gerek istihkâm bölgelerinin ve gerekse her akşam gelecek iki piyâde bölüklerinin iş saatlerini de tanzîm ve her akşam 6 sonradan yapılan iş mikdârını bâ-rapor bana bildirecekdir. Bu bâbda Fahrî Efendi'ye ayrıca ta'lîmât-ı şifâhiyye de verilmiştir.

7- Bu yeni hatta nazaran Firka Topçu Kumandanı bugün Ağır Topçu Kumandanı'yla müştereken yeni topçu mevzilerini intihâb ve hemen amplasmanları yapılmak üzere bu akşam bana ma'lûmât verecekdir.

45. Firka Kumandan Vekili
Kaim-makam
Süleymân Mesrûr

BELGE NO. 31

A	F-10387
D	H-1
F	F-447

- تکمیلت امری -

در این مکان صفتی داشتند و در آن ایگان همچو دستی احمد
را از قدر است از این طلاق صفتی داشتند. از عیوب طلاق میخانه نیز
نمیتوانست ساده باشد. اینکه بله بست درین شرکه کردند تغییر
حالت خود را در پیش از آنکه از این شرکه بروند در این مکان
کنند این مکان را احوالی خوانند.

نگره دارند و همه کسانی که نظر اسارت را داشتند
زور خود را برداشتند و این رفتار باعث شد که اول از این روز
اسارت را بخوبی احمده نشاند آنکه این پسر میگذرد. میرزا کمال
در کوه سوانح زیر چاه را بازدید کرد و آنچه دید
آن را احمد نمایند و میرزا نهاد.

اینجه شکر در ماصه بود و در اینجا خوب است
زور زده است خود را بخواهد همانگونه که داد یعنی اینه لذت است
درست شده قوه ایستاده است درسته . لذت اینه لذت
برای دادن به فیضیم داشت . داشت طایفه های فوج و دهد و کوچک
او را از این طایفه های فوج داده و داده تندی سرمه را داد.

صادرہ احمد افغانستانی ۱۹۷۰ء
درودت و تکمیل موسس ساز

لیسته مورخینه از هزار کوچک است.

طوفان دیگر نیست و این میتواند

سے ۸۰۰ دوسرے برس میں اپنے پیارے سارے جو کاماتھا صالحة و ملکی

باید کو ریچلیه نمود و می خواست باید
شترین فرد باشد

بیهق برادر علیه السلام

که میخواهد در فراغت اصحاب زرده را سازد، مسند است
حواری دارد و مقدمه همچنان روزه مردم را میگذراند که خود را
با این اتفاق نمایند.

سکه را فردا برخود همراه باشید و این سکه را در پیش از خرید میگذرانند

خود ایشانه را خود کنند و سرمه می‌کنند.

BELGE NO. 31a

ccc

معلومات	وقوعات	الامانة المفترى	أذون سادت دقة
	<p>عافية هایی مقدور است. این به خارس بگویند آندر تفکر و در پرس که درست چیزی را بخواهد و بخواهد از آنها و بخواهد از آنها میگردند این بود که. همانکجا هر کجا یاری میگیرد از آنها و بازی بی مذا خوان چنانچه میگیرد. این طبقه بیهوده هایی هستند. که برای قدر اینکه این سهی میباشد و بخواهد از آنها میگذرد. ... همچنین برای تبریز که اند نیزی و بخواهد اینچه تبریز که این اعظمه و بخواهد اند از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه ساخته و بخواهد و بخواهد از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه بالتفتیش از اینکه از اینکه. من اینکه اینکه بخواهد از اینکه از اینکه نمیگردند بلکه سایر و بخواهد اینکه ساخته و بخواهد و بخواهد ... هر کجا و بخواهد بخواهد اینکه ساخته و بخواهد. طبقه بیهوده هستند. از این قری اصلیه از اینکه اینکه ساخته و بخواهد. ... و بخواهد از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه از اینکه مشترکاً باشند و بخواهد اینکه. و بخواهد اینکه ساخته بخواهد از اینکه برای اینکه بخواهد از اینکه از اینکه. بخواهد از اینکه از اینکه مشترکاً باشند و بخواهد از اینکه مشترکاً باشند و بخواهد از اینکه مشترکاً باشند و بخواهد از اینکه</p>		

BELGE NO. 32

Irak ve Havâlîsi Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi

Seyhsaid'den
24/10/331

Ta'mîm

Bağdad Vilâyetine
Musul Vilâyetine
Deyr-i Zor Mutasarrıflığına
Bağdad'da On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı Vekâletine
Haleb'de Menzil Müfettişliğine
Fırat Müfrezesi Kumandanlığına
Bağdad'da Bahriye Komodorluğuna

1- Kütü'l-Amare'de mahsûr düşmanın tazyîkine devâm olunmalıdır.
Mahsûrînin mukabelesi günden güne za'fiyyet kesb etmekdedir.

2- Kütü'l-Amare Muhâsarası'nı ref' etmek ve-yâhûd mahsûrîne erzâk ve mühimmât îsâl eylemek maksadıyla İngilizlerin Ale'l-garbi civârında topladıkları kuvvet harb motorları ve nakliye gemileri ve kırk kadar erzâk sefîneleriyle berâber ilerilemek teşebbüsünde bulunması üzerine Şeyhsaid civârında mütehaşşid kitaâtımız tarafından mukabele edilmekde idi.

Düşman bugün bil-muhârebe ilerilemek teşebbüsünde bulunduğundan Şeyhsaid'in şarkında vuku' bulan meydân muhârebesinde düşman zâyiât-ı külliye ile tard ve merâkib-i harbiye ve nakliyesi dahi ric'ate mecbûr edilmişdir.

Bu muhârebedeki zâyiâtımız lehu'l-hamîd pek cüz'îdir.

Irak Kumandanı
Nûreddîn

شماره	درجه و موقعيت مازنطني
شماره دلایل	اکاوا مریم
موافق	
در توزع ملکه نعمت آزاده اور اچکي فروزان در خواسته اند همراه مختار مختار حضرت مختار مختار مختار نعمت آزاده بخیر خوارود رفته	
۱	۴/۱۰۴۸۱
۲	۲۰۵
۳	۱۱۹

۱ - کوون اداره اداره محکوم و مختار تضمین ردام ادلویه داد
 کوون کوون مختار کتب اند
 کوون اداره اداره محکوم و مختار تضمین اند اداره و مختار اداره
 کوون اداره اداره محکوم و مختار در باخورد محکوم در اداره و مختار اداره
 ایام مختاریه ایام زرگان علی الیه السلام طوبیل و قدری خون طرب
 سو مختاری دنیا مختاری دختری ده - اداره مختاری طبله برای خود علاوه
 نیزه لولیکی اداره بخیع سعد طباطبیه سخت خطها فی طرفه
 مقابله ایام زرگان علی الیه السلام تضمین برای مختاری شیخ سلطنه شرق
 رئیسیه بخونه بالحاجیه ایام زرگان تضمین برای مختاری طبری و مراکب
 و فتوپیلانه مختاری عاریه شیخ سلطنه علی علیان کاظمیه طبری
 و نقایقیه دخن - جنفه مختاری طبری
 پیمانه و دکڑ صاحبها گزمه الحجیه بخیع

۱۱۹

BELGE NO. 33

Kütü'l-Amare'den

3/11/331

Ordu Emri [Numro - 3]

1- Kütü'l-Amare'nin Muhâsarası'ni ref' etmek üzere cenûbdan, sol sâhilden gelen düşman kuvveti On Üçüncü Kolordu kuvvetine fâik bulunduğundan muhâsara hattındaki On Sekizinci Kolordunun ihtiyâtlarından da istifâde olunmak üzere muhârebe-i kat'iyye Kütü'l-Amare'ye yakın akdemce ihmâr olunan mevkide kabûl edilmelidir. Bununçün On Üçüncü Kolordu muhtelif mevzilerde mümkün olduğu kadar düşman harekâtını te'hîr ede ede işbu mevzie çekilecekdir. Burada sol cenâh gerisinde bir fırka ve süvâri livâsı ihtiyât olarak bulunmalıdır.

Sol cenâhdaki horlar şimdiden lâyıkıyla keşf edilecekdir. Mevziin de tahkîmâtına devâm olunmalıdır.

2- Muhârebe-i kat'iyeye iştirâk edebilmek üzere Kütü'l-Amare'nin Muhâsarası'nda âtîdeki tebeddülât icrâ' edilecekdir:

a) Henüz tevsî olunmayan hatt-ı muhâsara hemen tevsî olunacaktır. Birinci hatda düşmanla temasda yalnız kuvvetli postalar bulunacaktır. Bunlar düşmanı tarassud etmek ve hurûc için ihmâra çalışacağı gedik açmak ameliyyâtını âteşle akım bırakmalı ve ânında düşman teşebbüsünü işârât-mukarrere vesâir vesâitle geriye haber vermelidirler. Diğer kîtaât ihmâr olunan ikinci mevzie alınacaktır. Bu mevzi' her ân takviye olunarak az kuvvette bile melhûz bir hurûc def' edilmelidir.

Ihtiyât, en az bir âlây olarak sol cenâh gerisinde bulunacaktır. Tâ ki On Üçüncü Kolordu muhârebesine iştirâk edebilsin.

b) Dicle'nin sağ sâhilinde Fâzil Paşa süvârileri düşmanla temasda bulunacak ve bunun nezdindeki iki süvâri bölüğünden biri Kütü'l-Amare'nin alt tarafında Şattü'l-hayy ve Dicle arasındaki taburun yerine giderek o cihetin tarassud vazîfesini alacaktır. Oradaki tabur da Şattü'l-hayy'a avdet ve geçidleri muhâfaza etmek üzere toplu bulunacaktır. Sağ sâhilden çekilecek süvâriler için bir köprü başı tahkîmâti da yapacaktır. Şattü'l-hayy şîmâlinde bulunan piyâde âlâyları şimdiki muhâsara hattında tarassud postaları terk ile kîsm-ı külliîsi Kütü'l-Amare'nin yukarı cihetindeki köprüye yakın bulunmak üzere hatt-ı muhâsarayı tevsî edecekdir.

3- Topçu mevzilerinde âtîdeki tebeddülât icrâ' edilecekdir.

a) Dicle'nin sağ sâhilindeki toplardan: 12 sa.'lik iki top Kütü'l-Amare'nin alt tarafındaki Dicle kîsmını doğebilmek üzere muhâsara hattının sol cenâhına ta'bîye olunacaktır.

Mantelli toplar sol sâhilde yeni işgal olunacak muhâsara hattının ilerisini âteş altına alabilecek vechle ta'bîye edilmelidir.

İki şnayder topu Şattü'l-hayy Geçidi'ni müdâfaa edecek mevkide ta'biye olunacaktır.

b) Sol sâhildeki toplardan: 3 aded 12 sa.'lik toplar şimdilik eski mevzilerinde kalacakdır. Mantelli batarya bulunduğu mîntikâda merkez ilerisini dögecek sûretde tebdîl-i mevzi' edecekdir. Serî' âteşli toplar sol cenâha alınacak ve Kütü'l-Amare'ye ve-yâhûd Dicle sol sâhilinden gelecek seyyâr düşman kuvvetine karşı muhârebeye iştirâk edebilmek üzere ikişer mevzi' ihzâr edecekdir. Bidâyetde Kütü'l-Amare'ye karşı olan mevzide bulunur.

Hoçkis ve İngiliz topları eski mevzilerinde kalırlar.

4- Sat Filotillası Kütü'l-Amare hurûcu müdâfaasına ve Kütü'l-Amare bombardımanına iştirâk edecekdir. Bunu nazar-ı dikkate alarak ahz-ı mevzi' eder. Şimdiden zâbitânı, tarafeyn vaz'iyetini ve bi-l-hâssa topçu mevâzını öğrenmelidir. Muhârebe esnâsında endâhât tanzîmi için karada tarassud zâbiti bulundurulmalıdır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşîr
Golç

Sûret-i Tevzî:

Irak Grubu Kumandanlığına tahrîren
ve 1 Kânûn-ı sânî 331'de şifâhen teblîg edildi.

Erkân-ı Harbiyye Reîsi
(Imza)

BELGE NO. 33

A	110821
D	
F	18/01/2

[۴ - ۲۰] درود

۱- نویسندگان این مقاله را می‌دانند که این مقاله در این حیثیت خود را همچنانه دستور قوه امنیتی ایران می‌دانند و این مقاله می‌تواند این انتشار شدن از این سازمان خود را در میان امنیتیان این کشور می‌گذارد. این مقاله بزرگی خواهد داشت اما این انتشار شدن از این سازمان خود را در میان امنیتیان این کشور می‌گذارد.

و- اور مکمل میں کوئی تغیرت نہیں۔

- 100 - 1

شترانه آیه میلیمه
— چند روز پیش همانه خاصیت اکسیداتر و سنتز تراپت و بروکس و بوند
نموده که آنها سواره ملکت نبوده که اورا میتوانست الت اکسیداتر شفافیت و درجه ایجاد
میگردید و بین اکسیداتر او خوب است و خوب نیست و خوب است . اورا را که طیاره داشت این
کیمی از خود میگذراند و اینها اوت و طردیاد و موجه نه هست . صالح ساکنده همچویه سواره اکسیداتر
که شفافیت دارد و باز هست .
شاید شفافیت اکسیداتر باشد اما اینکه شفافیت اکسیداتر همانند تراپت و بروکس که علیم کوچک ایجاد
شفافیت شاید باشد و بقیه اکسیداترها خلاصه ایجاد نمیگیرند .

طريق ملوك آسيا كانت تمر في مصر، وبذلك ينبع: طرق ملوك آسيا كانت تمر في مصر، وبذلك ينبع:

١٧ - وَهُدْنَاهُ صَغِيرًا حَلَقَ وَطَرَّدَهُ : -

نیز اسے بھالا۔ سلطان کی بھائی مسافر ایں جو حدودِ موقوعہ نہیں اور اپنے صفات

— حمد لله رب العالمين : اللهم اهدى عبادك الى صراطك المستقيم

آنچه طوره عویض هنر از همه و لوهه لاره و باهور رده حصول سازنده خادها بارگاه
 خود را فایده میگیرد این از این اینه بدلدارانه است که من ام احتمالاً اینه دارد .
 کوته اندامه فایده اوله مومنه بولوغه .
 تنهیه و اینچه طوره اینه مومنه فایله .
 تله قلواته کوته اندامه عزیزه مفادسته و لوهه اندامه بوساره اشتران اینه مهدیه .
 بدی نظر قدر اندامه اندامه اندامه .
 که اینه اندامه اندامه اندامه اینه کوته و زرضا الله بولوغه بولوغه .

آنچه اندامه

مشتری
غیر

صادر فرمانی :

علی و وزیر و معاونه اندامه خیر
 و پسر و زنده اینه بسیار بخوبیه اندامه

A	۷/۱۲۴۸
D	
F	۱۳-۱

رئیس شعبه
 کرمان

BELGE NO. 34

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro
9.915

Konak'dan Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd
bilâ-numrolu şifredir.

Kütü'l-Amare'nin Muhâsarâsi'ni ref etmek üzere İngilizler tarafından
vâki' olan teşebbüsat 31/10/31 Vadi-i kelal'de ve 8/11/31 Felahiye'de vuku'
bulub düşmanın hezîmetiyle netîcelenen muhârebâtla şimdilik tevkif edilmiş
olduğunu hiss ediyorum. Düşmanın bu teşebbüsatı kendisine kuvâ-yi
imdatîyye yetişdirildiği takdîrde yeniden tekrâr edecekdir. Bu aralıkda ikinci
Fırka gelecek ve İran'da mühim bir tebeddülât vuku' bulmayacak olur ise
taarruza geçerek İngilizleri atacağımı ümîd ediyorum. Devletabad ve
Tuzhurmatu'nun(?) tahliyesi ve Kengaver'in ziyâî ile vaz'iyyet bizim
aleyhimizde olarak tebeddül etmiş ise de Kengaver'in arkasındaki mevzi'-i
müstahkem yine elimizdedir. Rusların bu hareketi kat'î ve (C.A.Y.) bir taarruz
yâhûd münferid taarruzlardan ibâret olub olmadığı henüz tahakkuk
etmemiştir. Ruslar tarafından Kırmanşah'a doğru şiddetli bir taarruz vuku'
bulursa vaz'iyyet kesb-i vezûh edecekdir. Bu son zamânında Rusların
İran'daki kuvvetlerinin azalmadığı muhakkak gibi görünüyor. Rusların
İran'dan kuvvet celb edib Kafkasya'ya i'zâm etmiş oldukları farziyyâtı bence
doğu değildir. Kengşur(?) taarruzun bir kısmını idâre etmiş olan Alman
Ataşe militeri Kont Kanç'dan 15 Kânûn-ı sâñî 1916 akşamından beri hiç
haber yokdur. Mûmâ-leyhin vefât etmiş olduğu zann ediliyor. Vefâtı
tahakkuk ederse keyfiyyet pek çok mûcib-i esef olur. Mûmâ-leyh İran
mahâfilinde pek mu'teber idi.

10/11 Kânûn-ı sâñî 331

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

A	1
D	252
F	21

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

25

9910

BELGE NO. 35

Irak Grubu Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi
Aded
4.569
Şu'be 1

Karâr-gâh
22/11/331

On Üçüncü Kolordu Kumandanlığına

Kütü'l-Amare'de mahsûr düşmanın bugünlerde Garaf'ın şarkında bir hurûca teşebbüş etmesi kaviyyen muhemedîdir. Şimdiye kadar elde edilen mültecîlerin ifâdâtı bu husûsu te'yîd etmekdedir. Düşmanın hurûc hareketini seyyâr kuvvetiyle karârlaşdırıldığı bir zamânda icrâ' etmesi en ziyâde muhemedî olduğuna göre 13'üncü Kolordu aynı zamânda hem Kütü'l-Amare kuvvetiyle ve hem de cebheden gelecek kuvvetle uğraşmağa mecbûr olacakdır. Kolordunun bu maksadla Garaf Kanalı ile İmam Muhammed arasındaki mıntıkanın tarassud ve müdâfaasına tahsîs etdiği âlâyın tertîbât ve tahkîmâtına fazla ehemmiyet vermesi îcâb eder. Düşmanın hurûc istikametiyle kurmak istediği ...(?) mahalli merbût harîtada takrîbî olarak gösterilmiştir. Bu nokta-i nazardan yapılması iktizâ eden tertîbât-ı tedâfûyyenin şimdiye kadar ne derece icrâ' edildiğinin bir kroki üzerinde irâe ve irsâli.

Irak Kumandanı
(İmza)

Evrâk Kalemi
1.743

23 Şubat 331 sâ. 6 sonra vusûlü

BELGE NO. 35

میراث فرهنگی ایران

四百九

三

二

2024

A	E-10677
D	472
F	1

اویل و کیمی

میران
دست

لری اور دن توزن. بر تقدیر نظر دارم که اتفاقاً بـ زبان ایغیره شدیده است. شده بـ جایی ایضاً پیشنهاد بـ زیر آورده

مکالمہ

۱۷۵۴

$$\frac{dL}{dt} = \frac{d^2L}{dt^2}$$

سازه سری

۱۰۷

A. E.

BELGE NO. 36

İngilizlerin Kütü'l-Amare'ye erzâk idhâline muvaffak olduklarını Bağdad'daki Alman tâcirler Golç Paşa'ya müteaddid defalar bildirmiştir. Irak Grubuna bu husûsda şu yazıldı:

Irak Grubuna

Bağdad
29 Kânûn-ı sânî 331

Şifre

1- Mütemâdiyen gelen mevsûk ve husûsî haberlere nazaran Arablar Kütü'l-Amare'ye erzâk idhâline muvaffak oluyorlarmiş. Bu da ancak nehlen ve-yâhûd sağ sâhilde düşman tarafından işgal edilen hatdan olabilir.

Kût'u düşürmek için açlık en müessir vesâitden biri olduğundan Kût'un aşağı ve yukarı kısımlarıyla hattı tarassud eden kîtaâta, bu husûsa fevk-al-âde ehemmiyet ve dikkat atf eylemelerinin emr ve tenbîhi ricâ' olunur.

İngilizler; Kût'a erzâk idhâl etmeğe muvaffak olan Arablara fevk-al-âde büyük mükâfât-ı nakdiyyede bulundukları istihbâr edilmekdedir.

2- Kût'dan gelen mültecîler el-yevm nerededirler. İş'âr buyurulması.

Golç

BELGE NO. 36

الله رب العالمين

لهم
أنت
عَزَّزْنَا

۱۰۵

BELGE NO. 37

Târihi: 2/12/331

İkamet Mahalleri: Sagire'nin 3 km şimâlinden

Fırka Emri

1- Mahsûr düşmanın iâşe ve hastalık dolayısıyla pek ziyâde hâl-i müzâyaka ve sefâletde olduğu mültecilerin ahvâl ve ifâdâtından anlaşılmakdadır. Düşmanın bilâ-hareket ve fa'âliyyet arz-ı teslimiyet etmeyerek bir hurûc ve taarruza kiyâm eylemesi me'mûl-i kavîdir. Binâen aleyh bi-l-umûm kîtaâtın buna nazaran müteyakkız ve mütebassîr davranışları ve mevzilerinin takviye ve ikmâl-i tahkîmâtına sarf-ı gayret etmeleri muktezîdir. Bu fa'âliyyete muhâsara günleri geçidikce mütezâyiden ehemmiyyet verilmelidir.

2- Bu akşam, makineli tüfenklerin tertîbâtında ber-vech-i âtî ta'dîlât yapılacaktır.

a- 3. Âlây makineli tüfenkleri 1, 3'üncü nokta-i istinâddaki vaz'iyyetlerini muhâfaza edeceklerdir.

b- Dokuzuncu Makineli Tüfenk Bölüğü iki tûfengiyle ikinci ve iki tûfengiyle dördüncü nokta-i istinâdlara yerleşecekdir.

c- Dördüncü nokta-i istinâddaki yedinci bölüğün bir takımı beşinci nokta-i istinâda nakl edilecekdir.

d- 44'üncü Âlây tüfenklerini lüzümuna göre dîger nokta-i istinâdlara yerleşdirecektir.

3- Evvelce tebliğ edildiği vechle makineli tüfenklerin mâil-i âteş edecek bir vaz'iyetde ta'biye edilmeleri buna nazaran yanlarının kum torbaları veya toprak siperlerle setr edilmiş olması muktezîdir.

4- Bu tertîbât bugün akşamala kadar alınarak netîce bana bildirilecektir.

5- 7. Bölük Makineli Tüfenk Takımı Kırk Dördüncü Âlâya Dokuzuncu Makineli Tüfenk Bölüğü Üçüncü Âlâya merbût bulunacak, evâmir ve ta'lîmât-ı mukteziyeyi mezkûr âlâyılardan telakkî edeceklerdir.

51. Fırka Kumandan Vekili
M. Reşîd

BELGE NO. 37

BELGE NO. 38 (1)

Târihi: 17/12/331

İkamet Mahalleri: Karâr-gâhdan

1- Düşman, bir kısım kuvvetiyle 52. Fırka karşısında Hor-ı İbrahim şimâlinde Ceria Tepesi'yle Zemzir Tepeleri mîntikasında bulunuyor. İhtiyâti da Vadi-i Kelal ittisâlindedir. On Üçüncü Kolordu âlâylarıyla Ben-i isa garbında dîger kuvvetleriyle [Sin, Ebhar] Tepelerinde bulunuyor. Ve âlâyıyla da Garaf, İmam Muhammed, Kût cebhesini tarassud eleyecekdir.

2- Herhangi bir mîntikadaki muhârebede a'zamî bir kuvvet kullanabilmek için Kolordu ber-vech-i zîr vaz'iyet alacakdır:

45. Fırka bir âlây ile Elhan mîntikasını, dîger iki âlây ile de Kût şimâl mîntikasını tarassud edecekdir. 51. Fırka 7. Âlây ve 44. Âlâyları ve Felahiye'deki ser'i batarya ve iki şnayder topuyla [Medhi] civârında müctemi' bulunacakdır. 9. Âlây şimdilik 52. Firkaya merbût kalacak ve sâhil ile hor cihetinin tarassuduna devâm edecekdir. 52. Fırka kemâ-kân Felahiye cebhesini müdâfaa edecekdir. Benitemim civârında bulunacak iki ağır top da 52. Fırkanın emrindedir.

3- Felahiye ve Kût Şimâl Grubu Kumandanlığı mülgadir. 45. Fırka Karâr-gâhını Kût şimâl cebhesine naklı edecekdir.

4- 51. Fırka Karâr-gâhı ve 7. Âlây yarın Medhi'ye gelmiş bulunacakdır.

5- 45. Fırkanın 142. Âlâyı yarın öğleden sonra Garaf Köprüsü'nden hareketle Kût şimâl cebhesine gelecek ve yarın gece 44. Âlây mevziini teslîm alacakdır. Âlây Kumandâıyla bir iki tabur kumandanı daha evvel gelerek teslîm alacakları mevzileri gündüz gözüyle görmeleri lâzımdır. 44. Âlây, mevziini teslîm etdiğini müteâkib [Medhi'ye] giderek Fîrkasına iltihâk edecekdir. 142. Âlâyın berâberinde bulunan üç toplu muaddel mantelli batarya yarın sabâh Garaf Köprüsü'nden geçerek Makasis Kalesi civârındaki şahdurlarla sol sâhile geçecek 52. Fırkanın emrine girecekdir. Bu bataryanın iltihâkını müteâkib 52. Fırkanın nezdinde bulunan mantelli batarylardan birisiyle tabur erkânı On Üçüncü Kolorduya iltihâk etmek üzere gönderilecekler ve buradan sağ sâhile geçeceklerdir.

6- Grub ve Kolordu Karâr-gâhı eski mevziindedir.

18'inci Kolordu Kumandanı
Halîl

BELGE NO. 38

۱۰۷ / ۲۲۸ / ۴۴۶

۱- پنجه فیلم خوبینه و نفعی مذکوره صدای سازان جمیع
تیشه زیرینه تواریخ سلطنت ایران - بیشتر وارد کند
و انتقام از دشمن - اوسار پیغمبر خوش از این امور مذهبی
برگزین و قرآن [سید را بخواه] پیرانه مذهبی و آدمی و دوستان
اعلام مذهبی و کوکت مذهبی تراصیر مذهبی
که افکار سلطنت و کتابهای دره همانکل برپت خود را بسیار
۲- که افکار سلطنت و کتابهای دره همانکل برپت خود را بسیار

یعنی قول از دو پسر پدر پیشیست آنهاست -
وقتی شیخ پادشاه از این مذاقدهای ریاست ایوان امور ایران و کوکت
شاد سلطنت تراصیر مذهبی - زفاف که داده اند
و زنده خود را که میتوانند بخواه - رایغ شناس - طوفان [سید]
چهلین گنجینه و زلفی - که شیخیت زفاف است - زنبده
نارامی داشتند بر که - قبیح تراصیر دارای است و چون
وزفافی که کامن - نیزه مذهبی مذهبی است - بیشتر
وزفافی دیگر طبقه و نفعی نیست امری است -
۳- قدوی را کوکت شاد خود بخواه - نیزه مذهبی مذهبی - زفاف

BELGE NO. 38-1

نامه خسارت دفیعه	آقامت شماری	وقوعات	ملخصات
A 7-10783		وزیری کیتے تاں صہر نفعی چلے۔	
D ۱۴-۱		وزیری و مرتباً بازیہ سماں کے سکھار افسوس۔	
F ۱-۱۴۰		وزیری کیا علا یا بیہ ایک دوسرے علائی کو رسید کیا کہ شاہ سال صہر کی وجہ سے کہ جات دیا ہے کہ حکم اخراج شاہی افسوس۔ ابود	

BELGE NO. 39 (1)

Tercüme (Aslı Golç Paşa Hazretlerine takdîm olunmuşdur.)

Bağdad

4/3/16

22 Şubat 331

Kütü'l-Amare'nin Topçuluk Nokta-i Nazarından Vaz'iyyet ve Bombardımanı

Müsâid şerâit dâhilinde gelecek on dört gün zarfında Kütü'l-Amare'nin bombardımanı için:

14 aded 12 sa.'lik top ma' 1.500 atım kadar mühimmât
[bunlardan iki top şübheli]

2 aded 12 sa.'lik obüs ma' 200 atım kadar mühimmât

2 aded 10,5 sa.'lik bahriyye topu ma' 435 atım kadar mühimmât

2.135 mevcüddür.

Sahrâ topçusu ise 45, 35 ve İkinci Fırkaların toplarıyla bunlara âid mühimmât istirâk edebilir.

Ağır topçu mühimmâtinin fikdânı topçuluk nokta-i nazarından kuvvetli bir sûretde inşâ edilmiş mestûr mahallere ... (?) gûşâdını ve 18 adedde tahmîn olunan düşmanın muhârebe baryalarına [Bunlar miyânında bir kîsim 12 ve 15'lik toplar da vardır.] tahrîbât-ı azîme husûle getireceğini intizâr etdîmez.

Kezâ burada mukavves muharrikli topların adem-i mevcûdiyyeti sebebiyle ma'nevî büyük bir te'sîr de yapılamayacağından piyâde, derin hafır edilmiş ve kuvvetli setr olunmuş mahfûz mahallerde -eğer esbâb-ı sâireden nâşî aynı zamânda piyâde ile hücum icrâ' olunarak sütrelerden çıkışmağa mecbûr edilmezse- bombardımanın devâmi müddetince sütrede kalacaklar ve hârîce çıkmayarak belki hîç zâyiât vermeyecek, kat'iyen sarsılmayacak ve kuvve-i imdâdiyyenin geleceği hakkında ümîd ve ma'lûmât istihâsâ ederlerse mukavemet ve sebât göstereceklerdir.

Eğer muhâsara ordusu cânibinde şâyân-ı i'timâd tarassudât, istihbârât, keşfiyyât ve-yâhûd firârî, mültecî ve ouserânın beyânâtına nazaran iki - üç aylık muhâsara ve vukua gelen muhârebât hasebiyle şimdiden kuvve-i ma'nevîyelerinin sarsıldığı, hastalık, açlık ve-yâhûd mühimmât noksâni [Bu husûsu zann ve kabûlde teenî gösterilmelidir.] gibi ma'lûmât-ı mevsûka mevcûd ise müşâvir bir topçu zâbiti olarak mevcûd mühimmâtın 1/3 mikdârını mahsûrîni (teslîme) mecbûr etmek için Mevkî'-i Müstahkemi bombardımana tefrik etmek münâsib olduğunu beyân edebilirim.

Ahvâlin burada ceb-hâne husûsunda îcâb etdirdiği iktisâd, dîger kîtaâtın vaz'iyet-i ta'biyeviyyesi gerek cenûb ve gerek dîger cebhelerde

topçunun fıkdanı topçu ve ceb-hâne ikmâlinin müşkilâtı ve bâ-husûs ağır topçu mühimmâtının tedârikinin şübheli bulunması gibi cihetlerin nazar-dikkate alarak hiçbir suretle mevcûd mühimmâtı sarf etmekliğimize müsâade olunmamalıdır.

İcrâât:

Bir kuvve-i imdâdiyye gelmeden kalenin serân mahsûrîn tarafından teslîm edilmesi için kuvvetli bir bombardıman ile mahsûrînin kuvve-i ma'nevîyyelerini sarsmak îcâb etdiğine göre zamânın darlığı hasebiyle işbu bombardıman bataryaların hâl-i hazır mevzilerinde icrâ' olunmalıdır. Zîrâ birkaç gün içinde batarya mevzilerinin tebdîli, ceb-hânenin nakli vesâit-i mevcûde-i hâzırı ile hemen mümkün gibi görülemez. Yalnız son zamânda buradan gönderilen 12 sa lik ve gönderilecek olan 10,5 sa lik topları beklemeyeği münâsib telâkki ederim.

Mevkiin (...) mümkün olmaz veya icrâ' edilen bombardıman, istihsâli ârzû olunan netîceyi te'mîn etmediği muhâsara ordusunca görülürse o hâlde müdebbir-âne (...) ve muhâsara-i muntazama ile bir mintikaya karşı ağır topçu taarruzu icrâ' ve eğer mefrûz kuvve-i imdâdiyyeyi Kütü'l-Amare'ye sokarak tekrâr kapamak mümkün olmazsa şedîden mukavemet etmek mecbûriyyeti hâsil olur.

Vaz'-ül ceyş, topların mevcûdiyyetine ve arâzînin hâline nazaran topçu taarruzunu (hücûm cebhesini) mutlaka şîmâl-i garbî [daha ziyâde garba yakın] cihetinde icrâ' etmek ve âna göre şimdiden Dicle'nin garb sâhiline mükemmel topçu ve malzemesi vaz' ve ta'biye etmek îcâb eder.

Düşman kuvve-i imdâdiyyesinin Kütü'l-Amare'ye cenûb ve şarkdan dâhil olarak mahsûrîn ile birlikde şîmâl veya şîmâl-i şarkîye doğru taarruz edeceği hâlinde Dicle sâhilinde ta'biye edilecek uzun menzilli toplar mütearrizînin sol cenâhından dögeceği gibi bu toplar nehirle düşmandan ayrılmış olduğundan, serân nakli kabil olmamasına rağmen az bir piyâde ile cenâhdan muhâfaza edildiği takdirde, Kütü'l-Amare'ye karşı uzun müddet mukavemet edebilirler. Sol taraf sâhildeki piyâde ve sahrâ topçusu ise nokta-nazarımıza göre şîmdiye kadar bulundukları hücûm cebhesinde bırakılabileceği ve-yâhûd kuvve-i kâfiyye ve malzeme mevcûdiyyeti hâlinde [tel mikrâslar, humbara âletleri] ileriye sevk olunabileceği der-kârdır.

İleri arâzî ve Kütü'l-Amare'nin cenûbdan daha iyi kabil-i tarassud olmasına rağmen sevk ve nakli müteassir olan topları cenûb cebhesine ta'biye etmeği esbâb-ı ta'biyeviyyeden dolayı şâyân-ı teveccûh görmem. Mezkûr toplar ve mühimmâtını cenûb cebhesine vakt ü zamâniyla sevk edebilmek mümkün olamaz. Dîger bir hücûm cebhesi ise mevzû'-i bahs bile edilemez.

Esbâb-ı âtiyeden dolayı şîmâl-i garbî cebhesinin taarruz mintikası intihâb edilmesini teklîf ederim:

1- Düşman hiç şüphesiz mezkür cebheyi en az ağır topçu ile takviye etmiş, tayyâre istikşâfâtına nazaran düşman bataryaları şimâl ve şark cihetlerine inşâ olunmuşdur. Diğer bir cebheye serîan batarya inşâ ederek tebdîl-i mevzi' etmek şimdiki kuvvetle pek basît değildir. Bu sûretle Kütü'l-Amare'deki bataryalar kısmen anflada alınacakları gibi garb ve şimâl-i garbî cihetinden arkadan te'sîr altına gireceklerdir.

2- Şimâl-i garbî cebhesinden Bağdad'a mülâkî olan yollar en kısa ve en serî' ve vapurla ceb-hâne ikmâlini, imdâd i'zâmî imkânını bahşeder.

3- 10,5 sa.'lik topların eğer Tophane'de i'mâl edilmiş olan zâviye-i irtifâî [sıklı altı] bir ârıza göstermezse nehir sâhilinde Kût civârındaki ser- köprüye ve düşman motorbotlarına karşı mühim hidmet ifâ edebilirler. Menzil-i a'zamîlerinin on bir kilometre kadar olması ileriye sevk edilmelerini de îcâb etdirmez.

4- Dicle bir mâni'-i tabîî olduğundan topçunun sağ cenâh ve ilerisinde zaîf bir piyâde kuvveti kifâyet edecekdir. Topçu taarruzu için ise âtfîdeki husûsât nazar-ı dikkate alınmalıdır:

Dicle'nin sağ sâhilinde yeni muhârebe bataryalarının inşâsı gece icrâ' olunacağı gibi mevzie girmek dahi âteş gûşâd edileceği günün gecesi vuku' bulacaktır. Şimâl-i şarkîdeki eski batarya mevzilerinin yerine ise gündüzün sahte bataryalar inşâ etmek ve birtakım harekât-ı nûmâyiş-kârâne göstermek ve âteş gûşâdi esnâsında sahte batarylardan sahte endâhtlar icrâ' etmek, bundan mâ-adâ ağır topçu ile muhâsara ordusu kumandanı irtibât hâsîl ederek tayyâre tarassudâtı (ânesi) ve tayyârenin bomba endâhı sûretiyle tevhîd-i mesâî edilerek bombardıman icrâ' olunur. Sahrâ topçusu ceb-hâne iktisâdi için mümkün olduğu kadar az endâh icrâ' edecekdir. İşbu bombardımana tâhsîs edilmiş olan mühimmâtı ikiye ayırarak arada bir fâsîla vermek husûsu teemmul olunmalıdır. Eğer ikiye ayırmak tercih olunursa mühimmâtın kîsm-î küllisi ile ikinci kîsim endâhı icrâ' etmeği teklîf ederim. Birinci kîsim endâhta teknil toplar aynı zamânda ânı müttehiden endâhta ibtidâr ve mümkün mertebe çok mikdârda sahrâ topçusu bidâyetde âteşe iştirâk eylemelidir.

Netîce: Tekmîl tertîbât ol vechle icrâ' olunmalıdır ki düşman taarruz mîntikası yakınında tamâmiyle bî-karâr ve aldatılmış olsun.

Kaim-makam
Vilhelmi

Tercüme olunmuştur. (İmza)

Kütü'l-Amare ahvâline her yeri mutâbık değil çünkü bu mevkiin bombardıman nazariyyâti ... / 22

BELGE NO. 39

BELGE NO. 39-1

میتوانند خانه نشوند و خود را در خانه بگذارند. اینها که در خانه میتوانند زندگی کنند، در خانه هایی که
با خانه ای دیگر مرتبط نباشند. اینها میتوانند خانه هایی را که در خانه هایی مسکن اداری طبیعی هستند، جو هایی
که در خانه هایی مسکن اداری طبیعی هستند، میتوانند خانه هایی را که در خانه هایی مسکن اداری طبیعی هستند، جو هایی
که در خانه هایی مسکن اداری طبیعی هستند، میتوانند خانه هایی را که در خانه هایی مسکن اداری طبیعی هستند، جو هایی
که در خانه هایی مسکن اداری طبیعی هستند، میتوانند خانه هایی را که در خانه هایی مسکن اداری طبیعی هستند، جو هایی

A	$y = 16 - 4x^2$
D	
F	$2L = 4$

— دیگر در سایر طبقه‌های از این طبقه می‌باشد که در آنها نسبت به این انتخابات ممکن است این انتخابات را با خود می‌دانند.

سیزده: تاکید نهادن از این طریق این امر را بر سر که رئیس شورای عالیه میگیرد

وَالْمُؤْمِنُونَ

جعفر بن محبوب

BELGE NO. 40

20-12-331

On Sekizinci Kolorduya merbüt 45, 51, 52'nci Fırkalar kîtaâtında vukûa gelen yaralılar evvelâ bölükleriyle hatt-i harbe giden sîhhiyye onbaşları ve bi-z-zât efrâd kendi yaralarını sarmak ve avcî hatları ilerilediği zamân mecrûhîni toplamak için kîtaât sargı mahallinden gönderilen kîtaât teskeresi efrâdi tarafından efrâdin ceketlerinin sol eteği cebinde dikili olan sargı paketleriyle ve zâyî' edenler teskeresi palaskalarındaki tîmâr paketleriyle sarıldıdan sonra, hâffîf mecrûhîn yürüyerek ve ağır mecrûhîn kîtaât teskereleriyle kîta'a sargı mahalline getirilerek kîta'a tabîbi tarafından lüzüm görülenlere be-tekrâr müdâvemât-ı ibtidâiyye yapıldıdan sonra o fırkanın sîhhiyye bölgüsü ile kîtaât sargı mahallî vasatına en ziyâde kîtaât sargı mahalline karîb te'sîs edilen sîhhiyye bölgüsü kademesinin araba tevakkuf mahalline kadar kîtaât tezkereci efrâdiyla sevk ediliyor. Meqrûhîn ziyâde olduğu ve âteş kesildiği vakitde bi-z-zât sîhhiyye bölgüsü teskereleri de avcî hattından yaralı toplarlar. Hâffîf mecrûhîn, hâffîf yaralılar ictîmâ' mahallinde toplandıdan sonra doğruba sîhhiyye bölgüğünne giderler. Ağır mecrûhîn, sîhhiyye bölgüğünün araba tevakkuf mahallinden sîhhiyye bölgüğü teskereleri ve sîhhiyye arabaları ile sîhhiyye bölgüğünne nakl edilir ve kademe tekrâr araba mahalline avdet ederler.

Sîhhiyye bölgüğünne getirilen mecrûhînden lüzüm görülenlere be-tekrâr tîmâr ve ictâb edenlere operatör ma'rifiyle ameliyyât icrâ' edildikden sonra yine sîhhiyye bölgüğünün vâsita-i nakliyesiyle fîrka maiyyetinde hâl-i fa'âliyyetde bulunan seyyâr hasta-hâneye sevk edilir. Seyyâr hasta-hânedede yeniden tîmâr-ı tecdîd(?) ve ictâb edenlerin ameliyyâtı icrâ' edildikden sonra ne araba ve ne de sîhhiyye otomobiliyle sevkinde mahzûr görülen ağır mecrûhîn hasta-hânedede bırakılarak mütebâkî mecrûhînden hâffîf olanlar mâşîyen, biraz ağır olanlar ise hasta-hânenin araba ve mekâreleriyle ve mecrûh adedi ziyâde olduğu vakit firka ve gerekse hasta-hâne ser-tabîblerinin kolordu ser-tabîbine vuku' bulan mûrâcaatlarında hemen en yakın bulunan kîtaât ile hâl-i fa'âliyyetde olmayan dîger fîrkalar seyyâr hasta-hâne ve sîhhiyye bölüklerinin araba ve mekârları ve sîhhiyye otomobilleri ileriye sevk edilerek mecrûhînin kâffesi menzile sevk edilir.

Bînâ olmayan menzillerde menzil hasta-hâneleri te'sîs edememesinden üç yüz elli yataklı sevk-i mecrûhîn hasta-hâne dubasıyla harbe iştirâk etmeyen fîrkaların seyyâr hasta-hâneleri menzil civârında menzil hasta-hânesi vazîfesini ifâ' ederek hatt-i harbden gelen bi-l-umûm mecrûhîn mezkûr hasta-hânelerde yatırılır.

Dâimâ menzil ile Bağdad arasında seyr ü sefer eden nehir şirket vapurunun menzile vürûdunda hemen vapur ve ictâb ederse dubalar hamûlesini boşaldıdan sonra vapur ve dubaların tathîrât-ı fenniyessi icrâ' edildikden sonra vapurun ve gerekse dubaların anbar ve güverteleri lüzumu

kadar yatak ve battaniye ve yorgan ile tefriş edilir ve efrâdin derece-i mecrûhiyyetlerine göre mecrûhîn vapur ve dubaların muhtelif aksâmına yatırılır.

Mecrûhînin mikdârina göre ba-zân bir ba-zân iki tabîb ile bir eczâci me'mûr edildiği gibi mecrûhînin esnâ-yi râhda her dürlü iâşeleri de te'mîn edilerek me'mûr-i mahsûsuna teslîmen memleket Askerî ve Hilâl-i Ahmer hasta-hânelerine sevk edilir.

18'inci Kolordu Ser-tabîbi
Kaim-makam
(İmza)

BELGE NO. 40

A S 1639
D N. 2 A.
P 3

عمره سنتان و نیم بود و مادرش از زنانی بود که هر دوستی را با خود
گذاشتند و این دوستی را که مادرش داشت از این دوستی مادرش
که از زنانی بود که هر دوستی را با خود گذاشتند و این دوستی
که از زنانی بود که هر دوستی را با خود گذاشتند و این دوستی

بِرْ مَرْدَلْ اَمْرَرْ سَرْ طَبْيَه

BELGE NO. 41

Târihi: 22/12/331

İkamet Mahalleri: Küt karşısından

Fırka Emri

1- Kütü'l-Amare Muhâsarası 45'inci Firkaya tevdî olunmuşdur. Fırkanın sağ cenâhı Garaf Kanalı'na, sol cenâhı Dicle [Kütü'l-Amare]’yi dolaşarak teşkîl etdiği devreden sonra yine Dicle'ye müsteniddir.

2- Fırka, Elhan mintikasında en ileri hatda ve Küt'un şimâlinde birinci hatt-ı müstahkemde musirr-âne müdâfaa edecekdir.

3- Husûsî emirler ile bildirilen Küt şimâl mintikasındaki sağ ve sol cenâhlarda Dicle'ye karîb ve şekli vechle müdâfaalı muvâsala hendeklerinin germiyyet ile hafrına başlanacak, ay aydınlığından istifâde olunacak ve muvâsala hendeklerinin hafrı büyük bir sükûnet üzere ve asla mecrûhiyyet ve şehâdete sebeb olmayacak bir sûretde icrâ' edilecekdir. Bu tarzdaki mecrûhiyyet ve şehâdeti tedbîrsizlik netîcesi addederim. Ve 3. Âlây ve 142. Âlây kendi mintikaları dâhilindeki hafr edilen üçüncü hatt-ı müdâfaanın tanzimîyle de meşgul olacaktır.

4- İstihkâm Bölüğü salıdan i'tibâren iş için ikiye inkisâm ederek âlâyılara muâvenet edecekdir.

5- Geceleri ileri hattın sûret-i işgali ile zâbitân ve efrâdin ne tarzda ifâ-yı vazîfe etdiklerinin âlâyılardan bildirilmesi lâzımdır.

45. Fırka Kumandanı
Kaim-makam
Alî Necîb

BELGE NO. 41

نامه ساخت دقيقه	اقامت محلاري	وقوعات	ملاحظات
۴۴۶/۲۶/۴۴ ۵۲	جهت ماموره است	زمزمه	<p>A ۷-۱۰۳۸۳ D ۱۱-۱ F ۱-۱۹۳</p> <p>۱- کهنه املاکه ملکه دی و بگزینه زمزمه است. زمزمه حالت پنهان غافل فشار عصبی به وجوده [کهنه املاکه] پی طبود شده شکل آنکه در درجه مرگ و بجهد ممتد. ۲- زمزمه ادار ملطفانه ای برای خلاصه کردن تمامی مطالعه ملطفانه هزار: مطالعه و بحث. ۳- دفعه های اولیه بعد از کهنه املاکه که صاف راه رفته باشد روجده، قرب و نکاح و عبور از عده مراقبه که زیست بودند باشد: میتوان آن آیه عقده استفاده ای بخوبی در اینه فضله است و فرد بزیر بجهنه لزمه و احمد بجهنه بزیر است بدینهم برخواهد ای بجهنه. برخواهد که بجهنه بزیر است بجهنه که تجهیز میشوند. رامکه که بجهنه کهنه املاکه زمزمه که نهایی به اینکه فضله استفاده شکلده و شفوله ای دارد. ۴- آنکه هر کسی میتواند اینها را بخوبی بجهنه ای اقسام بجهنه آندره معاشر است - بحث. ۵- کهنه ای برای فضله ای اینها ای اینه صافه است بجهنه زمزمه اینکه راهی است که بجهنه آندره بجهنه بجهنه میشوند. زمزمه فضله ذکر نه علوک</p>

BELGE NO. 42 (1)

Târihi: 22/12/331

Sâat - Dakika: 10 sonra

İkamet Mahalleri: Küt karşısından

Ta'lîmât

Küt'da mahsûr düşman tarafından bir hurûc yapılması ihtimâline binâen gündüz ve gece yapılacak harekât hakkında ber-vech-i âtî ta'lîmât tatbîk edilecektir:

1- Düşmanın taarruzu demek, düşmanın siperlerden çıkış ilerlemesi demekdir. Düşman siperlerinde veya kalede bulunduğu hâlde ne kadar şiddetli âteş ederse etsin taarruz ediyor demek değildir. Olsa olsa nihâyet bir hazırlık olabilir. Ne kadar şiddetli âteş olursa olsun düşmanlar yerinden çıkmadıkça tarassud postaları geri çekilmez. Düşmanın bu sûretle âteş etdiği hemen geriye bildirilmelidir.

2- Düşman taarruzunda gündüz zâten ileride az bulunan tarassud postaları şiddetli âteş açacaktır. Bu âteş hattı aslıdeki kîtaâtın derhâl silâh başına edib siperleri işgal etmesine bir işaret demekdir. Düşman taarruzuna devâm ederse nehre yakın olan aksâm ya'nî sağ tarafındaki tabur postaları nehre doğru mâilen çekilerek nehir cihetinde yapılan hendeğe ilticâ edeceklerdir. Bu hendekde vücûda getirilen âteş hattı aksâmından istifâde ederek düşmana yandan te'sîr ve hareketini tevkif edeceklerdir. Taarruzun devâmi hâlinde tedrîcen bu kuvvetle(?) geriye çekileceklerdir. Binâen aleyh sağıdaki tabur cebhesi bu sûretle efrâdimiz tarafından tahliye edileceğinden düşmana hemen âteş açılacaktır ve bi-l-hâssa makîneli tüfenkler bu sûretle uzakdan âteş yapabilirler. Soldaki taburun ilerideki postalarına gelince, bunlar dahi gündüz şiddetli âteşi müteâkîb seyrek olarak 4 ve 5 nokta-i istinâdları arası istikametine çekilecekler, bu çekilme düşmanın taarruzunun devâmindaki şiddete nazaran îcâb ederse müteaddid hatlarda âteş açarak çekileceklerdir. Bunların çekilecek noktayı görebilmeleri için 4, 5 nokta-i istinâdlar arasına büyük kırmızı bir bayrak dikilecektir. Gündüz sol tarafındaki taburun tarassud postalarıyla düşman arasındaki açıklık 1, 2, 3'üncü nokta-i istinâdlardan pek âlâ fark edilebileceğinden mezkûr postaların ric'ati bu üç nokta-i istinâdlardan piyâde ve bi-l-hâssa makîneli tüfenklerle himâye edilecektir. Bu âteşle himâye nehir cihetindeki hendeğin vereceği fâideyi hâsil edebilir. Bu cihetde en büyük tehlike kale cihetinden gelecek âteşler olduğundan, topçumuzun kalenin garb ve garb-ı şîmâlî kısımlarının âteş altına alınması için Fırka Kumandâni'na arz edilecektir.

3- Her iki taburun böyle sağa ve sola geriye çekilmeleri hattı aslıdeki efrâdimizin ilk zamândaki cebhe âteşleri yapmasına mâni' olamaz ve mevzi'-i aslıye gelen efrâd derhâl kît'alarına iltihâk edecekdir.

4- Düşmanın kendi topçusundan da istifâde ederek hurûca gündüz teşebbüs etmesi kabûl olunabilir ise de me'yûs olan düşmanın gecede topçu

himâyesinden istifâdeyi bırakarak baskın süretinde gecede taarruz edeceğini düşünmek lâzımdır.

5- Düşmanın geceleyin taarruza başladığını anlamak karanlık gecelerde müşkil olduğundan, keşif kollarımız düşman yakınlarına kadar sokulmalıdır. Düşmanın bizim yaptığımız gibi muhâsara usûlüyle mevzimize takarrûbe çalışmasını farz etmek zamânı geçmiştir. Ancak sabâha karşı başlayacağı bir taarruzla hurûc yapmak istemesi kabûl olunduğu gibi daha gece karanlığından dahi ilerilemekden istifâde ederek mevzimize yaklaşmak istemesi mümkün değildir. Şu hâlde düşmanın bütün cebheden taarruza kalkdığını anlamak pek mühimdir. Bu da keşif kollarımızın fa'âliyyetine vâbestedir.

6- Her iki taburun da düşmanın taarruza kalktığını işaret tabancasıyla ... (?) geriye bildirmesi pek mühimdir. Küçük karakol kumandanları böyle bir hâl karşısında derhâl yek-dîgerine de haber göndermeleri ve bu sûretle düşmanın ufak bir kuvvetle bir tarafdan keşif yapmak mı istediğini yoksa umûm tarafından taarruza mı kalkdiği tâhkîk olunmalı ve derhâl şiddetli âteşle geriye haber-dâr ve düşmanı tevkif etmekle berâber yek-dîgerini müteâkib fâsilasız üç kırmızı işaret fişengi atılmalı [düşmanın taarruza başladığına işaret] bu işaret her iki tabur zâbitinden de verilmelidir. Düşmanın taarruzu devâm ederse postaların çekilmeğe başladığına işaret olmak üzere üç aded yek-dîgerini müteâkib ve fâsilasız yeşil işaret fişengi kezâ her iki küçük karakol kumandanı tarafından atılacakdır.

7- Çekilme keyfiyeti: Sağ cenâhdaki tabur postaları Dicle cihetine ve kazılan hendeğe çekilerek mâdde 2 vechle hareket edecekdir. Soldaki tabur postaları kezâ mezkûr mâdde vechle hareket edeceklerdir. Fakat gündüz flama konulan mahalle gece çifte fener konacaktır. Hatt-ı müdâfaanın başka kısmında fener bulunmayacaktır.

8- Geceleyin çekilen postalar çekilmeğe başlarken evvelce ihmâr etdikleri ot demetlerine âteş vererek tahliye edilen kısmı ve cebheyi gerideki hatta göstereceklerdir.

9- Gece dahi gündüzde olduğu gibi postalarımızın şiddetli âteşi birinci hattın derhâl hazırlanmasına ve üç kırmızı işaret fişengi siperlerin işgaline delâlet eder.

10- Düşmanın taarruzu hakiki olmadan geriye haber ve işaret vermek cebânete delâlet edeceğinden mücib-i mes'ûliyyetdir. Binâen aleyh küçük karakol kumandanlarının yek-dîgeriyle anlaşması şartdır. İlerideki her küçük zâbit postası geceleri en ufak hâdiseyi bile yek-dîgerine devriyelerle bildirmeğe mecbûrdur.

11- Sağdaki tabur nehir cihetini ve Kût ile Elhan arasındaki nehir kısmını tarassud ve münâkaleyi men' edecekdir. Soldaki tabur küçük karakolu da 142. Âlây ile sıkı bir irtibât te'sîs ve her türlü ahvâli ânlara haber vermek ve ânlardan ma'lûmât almakla mükellefdir.

12- İlerideki postalar ânî baskınlara karşı bomba istî'mâli için bomba ile techîz edilmelidir. Hatt-ı aslîyi işgal edecek kıtaât da bombaları ve bombacı efrâdi hazır bulunduracaktır.

13- Düşman taarruz işaretlerini görmek için hatt-ı aslîdeki bütün nöbetçilerin bu işaretti bilmesi lazımdır. Şiddetli âteş seslerini ve işaret fişenklerini derhâl mâ-fevklerine haber vermelidir.

14- Âlây İhtiyât Bölüğü de kezâ ilk işaretde hazır bulunacaktır. Bütün âlây efrâdi şiddetli âteş işidir işitmez hemen kit'asına koşub çanta ve silâh ve sâiresini hazırlamalıdır. İşbu mevâdden her neferin kat'î olarak ma'lûmâti olmalı ve bunlar ders hâlinde sık sık öğretilmelidir.

15- 2. Tabur 5 aded yeşil fişengi Birinci Tabura verecekdir.

16- Soldaki tabur bu ta'lîmâtın bir sûretini 142. Âlây Kumandanı'na gönderecekdir. Bu ta'lîmâtı Âlâyın her zâbiti kopya edecekdir.

17- Birinci hatt tabur kumandanları fer'î tedâbîrden beni de haber-dâr etmelidir.

18- Hatt-ı aslî de musirr-âne müdâfaa edilecekdir.

3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

BELGE NO. 42

BELGE NO. 42-1

نامه شناسی دسته	اقدام محلی	وقوعات	ملخصات
			A 7-10385 D 44-1 F 1-154
			ویمیت زمانی که عده آنقدر بایست مانع از هدایت - در پتو اصلیه کمیه از اراده رجیم نظیرهای اخراج شدند و باقی - ۱- رئیس کرد فرماندهی - در استخاره درین امر از عده آنقدر داشت پس خود لرزید - اسراره سازی کرد این امر را داشت که در این طبقه استخاره در برداشت یا تغییر صوره کرده تلقین شد و ممکن در پیشنهاد درین امر که بینندگان مانع از این کار نباشد و این کار کاره مانع از اینند کتف از درین امر شدند و بعد از این کاره مانع از اینند که عده از امری به میزانه نفیه - همانند زمزمه شده از اینند پس صدمه از این مانع از اینند و بعد از این کاره مانع از اینند که دھنک کاره مانع از اینند - ولی این دھنک استخاره ای این دھنک پایان نهاده شده است - شفاهه از این دھنک درین امر دھنک مانع از اینند و مانع از اینند - درین امر مانع از اینند فاعل از اینند که این دھنک مانع از اینند - که بینندگان مانع از اینند خواهند شد و بعد از این مانع از اینند و جایی که بینندگان مانع از اینند خواهند شد این روزگار بر قصده کشید با این ایند که بینندگان مانع از اینند خواهند شد خواهند محبوب از اینند و بینندگان مانع از اینند که بینندگان مانع از اینند خواهند شد باری یکمین باره شفاهه خواهد شد این روزگار ایند شفاهه از اینند [دھنک مانع از اینند بینندگان اشته] بر این امر ایند مانع از اینند شفاهه از اینند و بعد ایند - شفاهه از اینند درین ایند بر این ایند پایش و پایش اسماهه از اینند ایند ایند خواهند شد و نهاده پس اشاره شد که هدایت که بینندگان مانع از اینند خواهند شد ایند مانع از اینند ۲- ملکه کشیده : صاعقه از اینند که بینندگان مانع از اینند دیده خواهند شد و نهاده که بینندگان ماره از اینند دیده کشیده از اینند خواهند شد و نهاده که نهاده مانع از اینند دیده کشیده - نظله کشیده - فرموده فرموده کشیده کیمی دیفته شدند و مانع از اینند شده کشیده کشیده - ۳- گوری کشیده : درین ایند که بینندگان مانع از اینند شفاهه از اینند مانع از اینند ریال درین ایند شفاهه از اینند همچنان اشاره شد که بینندگان ایند مانع از اینند

BELGE NO. 42-1a

BELGE NO. 43

Halîl Paşa tarafından Tavshend'e yazılmıştır.

25/12/331

Paşa Hazretleri

Sizi kurtarmak üzere gelen İngiliz kuvvetleriyle Felahiye mevziinde
vermiş olduğum muhârebede muâvenetinize gelen kuvvet beş bin kişi telefât
vererek ric'at eylemiş idi. Bu mağlûbiyyet üzerine bir buçuk aydan beri
ihzârâtda bulunan Jeneral Aylmer kendisini en kuvvetli zann eylediği dünki
gün 5, 6, 8 ve 12'nci Piyâde ve bir süvâri livâsıyla Dicle'nin sağ sâhilinden
taarruz etdiğini gördünüz. Bu taarruzda da dört binden fazla telefât vererek
bugün ric'at ediyor ve ben de kâfi kuvvetle kendisini ta'kîb eyliyorum. Siz
bütün vazâif-i askeriyyenizi kahramanca ifâ etdiniz. Bugünden i'tibâren sizin
için ümîd-i halâs görülmüyor. Askerlerinizden firâr edib gelenlerden
öğrendiğime nazaran erzâksızsınız ve kısmen de hastalık baş göstermiş.
Ale-d-devâm tezâyüd eyleyen kuvvetimin karşısında harben veya sulhen
teslîm olmakda muhtârsınız. İhtirâmât-ı fâikamın kabûlünü ricâ' ederim.

Fransızca yazıldı. / 25 minh

مکمل بالیستیک خود مادرسته باز است

۴۰

A	5.4579
C	64.9
F	1.9

پاکت حضرتی
بروی خوب قارمه ادرنینه آنچه خودیم خلاصه موصله
دیگرمه اطیبه نفس محابده معادله که خود به بند
لتو تغایر درجهات جمعت ایمه ایمه . بد مغلوبیت
ادرنینه بسیعه ایمه ایمه اعماق آن بخان دویوال آیمه
لشیخی ایمه خواهی طه ایمه دویمه دویمه
دویمه بخی پیاده دب دواری دوایمه دیگه نه
حاج سالمه نعمه ایمه که دید . بد مقصوده
درینه یعنی خوده تغایر درجهات بخود جمعت ایمه بیور
دینه کاخ خوده تغایر تعقیب ایمه بیور . نه بخون
دینه عالیه که خوده مانع ایمه ایمه . بخونه
اعماره سوت ایمه ایمه خلاصه تو بیوره . عالیه
در ایمه طلبدت ادرنینه دنده از افتاده دعاهه
خوده باش دوسته . عالیه الدوامه ترا به ایمه خوده
خانه هسته خوبی دیگه ایمه ایمه .

BELGE NO. 44 (1)

Târihi: 25-26/12/331

Sâat - Dakika: 11 sonra

İkamet Mahalleri: Küt karşısından

Bugün Hazırı Kalesi'nden firâr ile ileri postalarımıza ilticâ eden üç Hindli Müslüman neferden alınan ba'zı ma'lûmât:

Küt'da dört ceneral vardır. En büyükleri Tavshend, sonra Dilman dîgerlerinin ismini bilmiyoruz. Küt'da 6.000 mevcûd olub bini Müslüman, üç bin Mecûsî, iki bin İngiliz vardır. Süvâri hiç yokdur. Müslümanların kumandanı Ceneral Dilman'dır. Motor bir dânedir. İçinde bir top vardır. Dîger toplarını çıkardılar. Küt'da 36 top vardır. On ikisi büyük, ikisi daha büyük olub mütebâkîsî cebel ve serîdir. Ceb-hâne vardır fakat azdır. Şâyed Osmânlı atacak olsa biz de atarız. O vakit altı günde ceb-hâne biter. Eskiden ceb-hâne çok olduğundan çok atıyordu. Şimdi olmadığı için atmıyor. Mitralyöz 24 dânedir. Şimdi beş yüz top hayvânı vardır. Başkaca ester de vardır. Evvelce daha çokdu fakat günde on beş dânesini kesiyorlar. Hayvânlar zaîfdir. Arpa yokdur. Hayvânlarla hurma dallarını veriyorlar. Piyâde ceb-hânesi çokdur. Telsiz telgraf vardır. Her vakit muhâbere ederler. Telefon çokdur. Bazen tayyâreler de haber getirirler ve banknot da atıyorlar. İşte kuvvetimiz geldi, bizi kurtaracak diyerek kumandanlar teslim olmak istemiyorlar. Bize atdinginiz beyân-nâmeleri gördük. Hattâ Mecûsîler de bizimle berâber gelecekler fakat korkuyorlar, i'timâd edemiyorlar. Biz miskîn olduğumuz için ittifâk edemiyoruz. Yoksa hepimiz geleceğiz. Memleketeden mektûb hiçbirimiz alamıyoruz. Zâbitân ve İngilizler dahi muhârebeden usanmışdır. Küt'da köprü vardır, hasta-hânenin yanındadır. İki gün evvel kurulmuşdur ve iki bin asker Elhan'a geçmiştir. Bir gün kalib tekrâr köprü üzerinden gece Küt'a gelmişdir. Top ve başka şeyler geçmemiştir. Elhan'da bin asker ve üç mitralyöz vardır. Erzâkını kayıklarla geçiriyor. Kayıkların üzerine ağaçlar koyarak yapıyorlar. Et yokdur. Her gün on yedi hayvân kesiyorlar. Cenerallerin beş altı koyunu vardır, başka yokdur. Ahâlî hânelerde birer çukur(?) yapmışlar, orada oturuyorlar. İngilizler bütün erzâkını ve bütün hormaları almıştır. Buğday(?) hiç yokdur. Bize günde iki küçük ekmek ile bir avuç arpa veriyor. Beyâz askerlerine çorba da veriyor. Tuz çokdur, şeker hiç yokdur, hurma vardır. Bunu İngiliz askerlerine çay ile berâber veriyorlar. İngilizlerde sabun yokdur. Şâyed böyle idâreli giderse daha bir aylık erzâk vardır. El'ân siper kazıyorlar. Kaledeki kum torbaları siperdir, arkasında asker vardır. Tel örgülerini ta'mîr etmiştir. Dört ve ba'zı mahalleri beş katdır. Telin önünde dinamit ve lağımlar vardır. Hepsi yüz elli kadardır. Türkler kaleye hûcûm etdikleri zamân bu lağımlar yok idi, sonradan yapıldı. Hattâ ba'zı yerleri yıkıldı. Onları kaldırdılar. Şimdiye kadar asker isyân etmedi. Fakat bütün asker âcizdir, bıkmışdır, takatden düşmüştür. Libâs hiç yokdur ve hiç kalmamışdır. Potin, çamaşır, hâ-kezâ odun yokdur. Hânelerin tahtalarını bozub yakıyor ve harâb olanlarını yakıyorlar. Yağ İngiliz'de yokdur. Fakat ahâlîde az vardır. Siyâh gaz vardır ve ekmeği bu

gazla yapıyorlar. Bizim ceb-hâne sandıklarını göstererek bu gibi yirmi otuz kadar sandık Dicle'ye atıklarını fakat içinde ne olduğunu bilmediğlerini söylediler. Hastabakıcı mâmâm yokdur. Otuz doktor vardır. Çok hasta vardır. Günde titremeden^{*} altı yedi kişi ölüyor. Mecrûh dahi çokdur. İlâc gayet azdır, hiç yok gibidir. Suyu nehirden alıyoruz. Kasabaya kadınlar getiriyor, kaledekkiler kendileri alıyorlar. Su alırken altı yedi İngiliz ve beş altı Hindli ölmüşdür. Bomba Arablara zarar vermişdir. İngilizlerin zâyiâti azdır. Bir büyük top parçalanmışdır. Şimdi sulh olacak, herkes yine eski yerinde kalacakdır diyerek bizi aldatıyorlar. Evet zâbitler tarassud ediyorlar fakat minâreye çıkmıyorlar. Hurma ağaçlarından ve yüksek evlerden tarassud ediyorlar. Her gün her tarafı tarassud ederler.

(Bu mültecilerin getirdikleri ekmekler görüldü. Âdetâ ekle gayr-i sâlih bir hâlde siyâh ve fenâ kokusu var. Arpa ekmeği ve temizlenmemiş arpadan yapılmıştır.)

*(Isıtma veya tifo olacak.)

کوت قایمیت نه است

۴۴۶ / ۱۲ / ۵۵

لے بچ کر دار

برگردان خود را فرد سر برآورده اند و بسته از مردم اینجا بهم از ای
حضرت مسیح امیر المؤمنین (علیهم السلام) معتقد صداقت ای

کوئند و درجه همان دارد. ای برگردان خادمینه عزیز و بزرگ و بزرگان
آنکه میخواهند. کوئن داده و میخواهند را بپرسیم. یکی میخواهد از ای مسیح کوچک
اینکه بیان اتفاقی دارد. سایر ایمیجی برداشت. میخواهند میخواهند همان داده
و بعدها. مولف برداشته ایشانه طبیعت دارد. پدر طبیعت خداوند بر
کوئن داده طبیعت دارد. اولین ایسوس یعنی پیغمبر را که بیان ای
نفسی میتواند بپرسید. چنان دارد. فقط آندر. شاید غافلی
آنچه ایسوس بزرگ آناره ایوقنت ای مسیح یعنی یقین است. امسال بیان ای
هرمه ای میخواهند همان داده ایشانه بخوبی ایمیجی کوچک است. شاید ایمیجی
دارد. بخوبی ایشانه طبیعت همان داده را میخواهند دارد. لطف
دیگر خداوند فقط کوئن ایشانه داده کشید. همین فضیل
آیه بغضنه همیزه خود را ایشانه بپرسید. شاید غافلی خداوند.
آنی شفعت را دارد. که وقتی که ایشانه ایشانه خواهد بغضنه
طیار و راه هدایت کنید. و با تقدیر داده ایشانه. ایشانه خواهد گفت
برنی خود را ایشانه دید. و فیض ایشانه بخوبی ایشانه بخوبی
سایه ایشانه کوئن داده ایشانه بخوبی ایشانه. و زده بز که خداوند فقط خود
پیغام داده بخوبی. و میخواهد ایشانه بخوبی ایشانه بخوبی
لطف کند کشید. مخلصند میگن. یعنی بر آنها نه. چنانچه ای طبیعت
یعنی خاصه داده ایشانه. کوئن کوئن داده بغضنه خادمینه بخادم
اینکه کوئن ایشانه. و ایکی بخدا ایشانه کشید. کوئن کوئن ایشانه
کوئن ایشانه بخود کشید. طبیعت و لطف شد کشید. ایشانه
سایه همیزه داده ایشانه داده ایشانه. ایشانه فاطمہ ایشانه بخوبی
از ایشانه ایشانه فرموده بخوبی ایشانه. ایشانه. کوئن کوئن بخادمینه

BELGE NO. 44-1

نام و نیزه ساخت دقيقه	اقامت محالري	وقوعات	ملاحظات
			A 7-1058 D H-1 F 1-148
		<p>کسپرر - خداوند استان قزوین وارد استاد برقه - اهدای مدارز پرورش بره چقدر - پاپلکار اراده از طبیعت برگردانند - اینکه باز پروردگاری را فیلم فدوی از از آنست - بخشی هم برقه - زوکون ایکوسیت اکسید برآورده از برقه - پنهان عکس زدنی همراه باشد - برقه - برقه شده هم برقه - خود را درد - برخواهد اینکه عکس زدنی خواهد بود زیرا در برقه - اینکه از از همه بصله برقه - تایپ برقه از این دل کیم و این ایکوسیت آنرا که دارد - از این سید خاکیزیر خود را کوچک طوبی از برقه - آنرا من هم دارد - تو را که داشته باشید دربه راهی که در راه است - شست اذکر دنیا بسته دلخواه دارد - لهمی بین این تقدیر - اینکه که خاصیت یکی از اینها را نهاده برخواهد همچو دیگر باید داشت تا بقیه برخواهد پیشنهادی از اینها برخواهد شیوه خود - همکاری اینها خفته برخواهد همکار عبارت - پیشنهاد پیشنهاد داشته - باید هم برقه - و هم قابل است - برخواهد همکار اور دیگر برقه های از این که که از این راه بیان شود - و خواهد بود که برخواهد باش اینکه در برقه - اینکه از این راه دارد - همچو همچو دارد - که پنهان از این داشته باشید - برقه - برقه - وارد - همچو همچو دارد - آنکه برخواهد پاپلکار باشید - شیوه خود که داشته باشید در این اتفاق از این قضیه خاصیت داشته - آنکه این خلاصه اینکه برخواهد بود که برخواهد حشته خود از این داشته باشید - از این راه دارد - همچو همچو دارد - که پنهان از این داشته باشید - برقه - برقه - وارد - همچو همچو دارد - آنکه در این داشته باشید - صفت نموده از این راه - خواهد داشته باشید - خود را میگذر که بزرگ تر برگردان - خداوند از این داشته باشید در این اتفاق از این برخواهد همکار داشته - اینکه از این داشته باشید از این - بیرون طبیعت باشید از این - بیش صلوک را میگذر اینکه با اینکه برخواهد در این داشته باشید - از این داشته باشید - خواهد داشته باشید از این داشته صفیه برگردان - خود را این داشته باشید - در این داشته باشید - همچو هر طبق را داشته باشد -</p> <p>این متعینه این که در این اینکه کوئی از این داشته باشد - اگر از این داشته باشد - اینکه از این داشته باشید -</p> <p>این ایکوسیت را از این داشته باشید -</p> <p>(۲۰۰ - ۱۰۰ - ۵۰)</p>	

BELGE NO. 45

Kütü'l-Amare
28/12/31

Irak zâbitânı ve askerleri!

Son zamânda vuku' bulan şânlı muhârebâtda ibrâz etdiğiniz şecâat ve emsâlsiz cesâret ile sükûnet ve hüsn-i idârenizi takdire ve bu sebeble hâsil olan memnûniyyet ve teşekkürâtımı izhâra geldim. Bunu birçoğunuza şifâhen söyledim ise de umûmuñuz beyâna imkân olmadığından intizârda kalmamanız için tahrîren ta'mîm ediyorum.

Aylarca devâm eden Kütü'l-Amare Muhâsarası'nda her türlü tehlikelere, mahrûmiyyetlere ve havaların fenâlığına katlanarak ve düşmanla sûret-i dâimedede çarpışarak göstermiş olduğunuz inâd ve sebâtinizi ayrıca takdîr ederim.

Irak Grubu zâbitânı ve askerleri!

Bugünlerdeki tavır ve hareketiniz kırk sene evvel Plevne, Şipka ve Alaca Dağı'nda bütün dünyâ târihlerine şân vermiş olanecdâdınızinkinin aynıdır. Pâd-şâhlarının ve milletlerinin büyülüğu ve şâni için muhârebe etmiş olan en cesûr Osmânlı muhâribleri miyânında siz dahi sayılacaksınız. İsimleriniz unutulmayacaktır. Muzafferiyetinizi haber alan vatanınız sizleri minnet ve şûkrânla yâd edecekdir.

Cesûr askerlere yakışır bir sadâkatle vazîfenizi îfâ etdiniz. Her tarafdan size tevcîh edilen senâyi bi-hakkın kazandınız. Sevgili Pâd-şâhimizin da mahzûziyyet ve memnûniyyetlerine lâyık oldunuz. Fakat daha görecek birçok işiniz var. Kütü'l-Amare henüz sukut etmedi ve düşman mukaddes Osmânlı toprağından daha tard edilmedi. Bu cihâd-ı mukaddesin size tâhîmî etdiği vazîfenin tamâmen halli için büyük bir metânete, birçok fedâ-kârlıklara ve yeni yeni muzafferiyetlere lüzüm vardır. Bu vazîfe-i asliyyeyi de yine Osmânlılığa lâyık bir sûretde îfâ edeceğinizi biliyorum. Cenâb-ı Allah tevfîkini refîk etsin.

Golç

BELGE NO. 45

٩١

كتاب العادة
٢٣-٢٤-٨

A	٤ - ١٠٤٨١
D	
F	٣٤

عاجل ضابطه في مكتب المحافظة ببور سعيد ثابت
بيان شهادته وذوقيه بولده شاهد عازفه ببور سعيد ثابت
واعماله ثابت انه سكوت وشهادة اداته تكذب تقديره وبرتبته
هاصل ولدته مجنونه وشاكلاع اهلها - ٥٠ كيلومتر - بور سعيد ثابت
مويدم ابراهيم محمد مكيه بيانه امهاته اول طلاقه
ايجده تجربه تقدير ابراهيم
اطلاقه دواهم ايجده كورة العاهه معاصره منه العقوبة لغيره
والحالات فالله قادر على كل شئ عاجل ضابطه في مكتب المحافظة ببور سعيد
كون منه ادلدينكم مصطفى ابراهيم تقدير ابراهيم
عاجل ضابطه في مكتب المحافظه !
لوكن قدره نادل باده سنه وآلامه
لوكن امهاته كورة العاهه معاصره منه العقوبة لغيره
عاعنه بنوه دنياه ينتعله يوكاه دنانه ايجده معاصره اعيشه
ياده اسلامه وعفانى شاهد ياده معاصره عاصمه
امده الكنه - عفانى شاهد ياده الكنه وطنه العزى العزى
اسيره كورة او نرتولاته - مطربيه تجربه ايجده
عاجل ضابطه في مكتب المحافظة ببور سعيد ثابت
عاجل ضابطه في مكتب المحافظة ببور سعيد ثابت
عاجل ضابطه في مكتب المحافظة ببور سعيد ثابت
عاجل ضابطه في مكتب المحافظة ببور سعيد ثابت

BELGE NO. 46 (1)

Târihi: 12/12/31 (Birinci Şu'beye Vürûdu: 3/1/32)
İkamet Mahalleri: Bağdad

Tercümesi

Irak Grubu Başkumandanlığına

İngilizlerin Kütü'l-Amare'nin sür'at-i mümkün ile ref-i muhâsarasına sarf-i mesâî edecekleri şübheleriz. Binâen aleyh bu kasabanın etrafında vakayı-i kat'iyenin zuhûruna her ân intizâr etmek lâzım gelir. Elsure kurbunda Dicle Nehri üzerinde kurdukları köprü sâyesinde her iki sâhilden taarruz edebilmek fâidesini te'mîn etmişlerdir. Maa-hazâ bu taarruzu sağ sâhilden icrâ' etmeleri agleb-i ihtimâldir. Çünkü sola nazaran en az mânialı ve en kısa yol bu sâhildedir.

Maa-mâ-fîh bir darbe-i kat'iyeden evvel sol sâhilde Felahiye cebhesini ıskata teşebbüs etmeleri de mümkünür. Çünkü bulunduğu yerde kalmak şartıyla 52'nci Fırka düşman gerilerini tehdîd edebilir. Şurası muhakkakdır ki kendilerine pek pahâliya mâl olan 8 Şubat 331 cebhe taarruzunu tekrâr etmezler. İstihzâratına bakılırsa Felahiye hattının cebhe, cenâh ve gerisine ve sol cenâhını muhâfaza eden bataklığa karşı daha vâsi' mikyâsda fîr-i taarruz beslemekde olduğu anlaşılıyor.

Binâen aleyh her şeyden evvel düşmanın bu emelini akım bırakmak lâzım gelir. Bu maksadla 51'inci Fırka, 52'nci Firkaya yaklaşırılmış ve sol sâhilde düşmanın en ziyâde geçmesi muhtemel noktalarda tahkîmât vücûda getirmiştir.

Aynı zamânda 51'inci Fırka, topçusunu o sûretle ta'biye etmelidir ki düşmanın 52'nci Fırka gerilerini doğmek için sağ sâhile ta'biye etdiği iki baryayı da yan âteşine alabilsin. Bu sûretle 51'inci Fırka, düşmanın 52'nci Firkaya ciddî taarruzu ve geçid harekâtını icrâya teşebbüsü hâlinde icrâ-yi muâvenete dâimâ hâzır bulunacaktır.

Bu hâle nazaran düşmanın teşebbüsâtında muvaffak olabilmesinin ihtimâli yokdur. Bil'akis bizim kıtaâtın basîret-kârâne ve cesûr-âne hareketleri hâlinde böyle bir teşebbüsün düşman için ehemmiyyetlice bir mağlûbiyyeti intâc etmesi me'mûldür.

Düşmanın sol sâhildeki kuvvetimizi tarassud ederek kuvvetinin kîsm-i a'zamıyla sağ sâhilden taarruz etmesi muhîtemeldir. Bu takdîrde 35'inci Fırkanın kendisine gelecek kuvâ-yi imdâdiyyeye güvenerek Kütü'l-Amare ilerisindeki hattı müstahkemde be-heme-hâl sebât etmesi lâzımdır. 35'inci Fırkanın imdâdına koşacak kuvvet ise mezkûr fırkanın sağ cenâhı gerisinde bulunan ikinci Fırka ile Kût hattı muhâsasındaki 45'inci Fırkanın alınabilecek aksâmıdır.

Devâmlı bir mahsûriyyetin ilka' etdiği acz ve za'f sebebiyle Kütü'l-Amare İngiliz kuvve-i işgaliyesinde, şiddetli bir hurûca muktezî

kabiliyyet pek de bulunamaz. Bu mevkiin tarassudu için siperlerde bulundurulacak tek bir avcı hattı böyle bir teşebbüsde bulunacak mahsûrîni dûçâr-ı hezîmet etmeğe kâfîdir.

Kütü'l-Amare ilerisinde ve 35'inci Fırkanın işgal etdiği hattın gerisinde Dicle Nehri üzerinde bir harb köprüsünün vûcûda getirilmesi bizim kuvvet için son derece mühimdir.

Buna muktezî malzemenin cem' ve iddihârı dâire-i imkâna girince hemen icrâsına tevessûl olunmalıdır. Bu hâlde 51'inci Fırka Dicle'yi geçerek Otuz Beşinci Fırkaya muâvenet edebilmek imkânını kazanacaktır.

Düşmanın ciddî taarruzuna hedef olmayan hatt-ı muhâsaradaki kîtaâtın kâffesi dâimâ sağlarında ve sollarında bulunan kîtaâta muâvenet için hazır bulunmalı ve vakt ü zamâniyla bu maksad için hareket edebilmelidir.

Bütün kîtaât kumandanları, ileride Kût etrâfında vukua gelecek bir muhârebenin bize pek çok zahmetlere, kanlara mâl olan Kût'un âkîbetini kat'î olarak taayyün edebilmesi için hazır ve âmâde olmalıdırlar.

Kütü'l-Amare'nin âkîbeti ihtimâl ki ileride Elcezire'nin tahlîsi için cereyân edecek vakayı'-i harbiyyeye bile müessir olacakdır. Binâen aleyh bütün kuvvet ve gayretimiz bu muazzam gayeye masrûf olmalı ve ref-i muhâsara için koşub gelen düşman kuvvetini bir daha muhâsara kuvvetine taarruz edemeyecek hâle getirmeğe, tamâmen ezmeğe ma'tûf olmalıdır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşîr
Fon Der Golç

Vürûdu / 4 minh

Medhi
3/1/32

Irak Grubuna

1- Aziziye Yol Taburundan 200 nefer gönderildiği Dicle Menzil Mîntikası Mûfettişliğinden bildirildi. Mezkûr mahaldeki taburun mütebâkî efrâdının Gruba i'zâmi bildirildi.

2- On Üçüncü Kolordu bu gibi efrâdı kollarda istihdâm ederek buralardan tasarruf edecekleri de cebhe-i harbde istihdâm edecekdir. Mezkûr Kolordudan bir zâbitin, işbu tabur efrâdından işe yarayanları tefrik etmek üzere Kût menziline gönderilmesi tebliğ edildi.

3- Bağdad'da amele taburlarında ve müessesâtda ne kadar işe yarayan efrâd varsa On Üçüncü Kolordu için gönderilmesi de ayrıca Dicle Menzil Mîntika Mûfettişliğine bildirildi.

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

Bedre
3/1/32

Irak Grup Kumandanlığına

Amare ve Basra cihetinden Şeyhsaid mevkiiine bin piyâde düşmana
imdâd geldiği istihbâr kılındığı ma'rûzdur.

Bedre Kaim-makamı

BELGE NO. 46

BELGE NO. 46-1

BELGE NO. 47

Irak ve Havâlîsi Kumandanlığı Erkân-ı Harbiyyesi

Târih: 5/1/332

Âid Olduğu Dosya: 1. Şu'be

Tayyâre Müfrezesi Kumandanlığına Hakkı Bey
Ağır Topçu Kumandanı Kaim-makam Vilhelmi Bey'e] tebîyz etmişdir.
45'inci Firkaya yazılmışdır. / 5 minh

1- Kütü'l-Amare kasabasına karşı icrâsı tasavvur olunan topçu bombardımanına tayyâre filomuz dahi iştirâk edecekdir.

2- İşbu bombardıman günü tayyâre filosu, Ağır Topçu Kumandanı Vilhelmi Bey'in emrine tevdî olunmuşdur.

3- Bombardımana iştirâk edecek tayyâre adedini, endâht edilecek bomba mikdârını ve tayyârelere verilecek hedefi Ağır Topçu Kumandanı ta'yîn edecekdir.

4- Bombardıman zamâni, Ordu ile Vilhelmi Bey arasında takarrûr etdirildikden sonra Vilhelmi Bey tarafından Tayyâre Müfreze Kumandanlığına bildirilecekdir.

5- 45'inci Fırka, Elhan mîntîkasındaki en ileri siperlerdeki efrâdi bombardımandan müteessir etmemek üzere bombardımanın vuku' bulacağı zamân ikinci hatta çekerectir. Bu husûsda 45'inci Fırka ile Ağır Topçu Kumandanı irtibâtda bulunmalıdır.

6- Bu emir Ağır Topçu Kumandanlığıyla 45'inci Firkaya ve Tayyâre Müfrezesi Kumandanlığına teblîg olunmuştur.

Altıncı Ordu Kumandanı
Golç

BELGE NO. 47

اولین درجه از رکور	شروع دخالتی قوانین اسلامی	بیانات اندیش
سوزان اندیش	ارکانه حربی س	تاریخ اندیش
تاریخ اندیش	۷۲۵ هـ	میده خوشاب و زرزو
میده خوشاب و زرزو		شادی بختیار اندیش
شادی بختیار اندیش		حقیقت اندیش

طبا - مفرزة مرجع - انتداب
أغطى - مرجع - انتداب

٤٦) فرقاً - باختلاف

١ - لون الالام - قدر قدر اسقاط طبعي بحسب درجة حرارة
طبا - ضلوع مزدوج استراك اسود

٢ - اسود بحسب درجة حرارة كوف طبا - خيوس ، اغطى - اسود

٣ - امرية توبيخ او تحذير .

٤ - طبا - بحسب درجة حرارة استراك اسود طبيرة عديمة ، انتداب
بسب مقداره وطبا - ببره درجة حرارة اخر طبا - خي

٥ - بحسب درجة حرارة اسود اسود ديلانج انتداب قدر درجة حرارة
صلع رطبانك طبا - خي - انتداب حمراء

٦ - طبا - مرجع مفزع مرجع - انتداب طبا - مرجع مفزع مرجع - انتداب

٧ - طبا - مرجع طبا - مرجع مفزع مرجع - انتداب

٨ - انتداب طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٩ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٠ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١١ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٢ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٣ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٤ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٥ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٦ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٧ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٨ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

١٩ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٠ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢١ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٢ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٣ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٤ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٥ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٦ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٧ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٨ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٢٩ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٠ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣١ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٢ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٣ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٤ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٥ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٦ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٧ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٨ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٣٩ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٠ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤١ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٢ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٣ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٤ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٥ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٦ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٧ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٨ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٤٩ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

٥٠ - طبا - مرجع طبا - مرجع انتداب طبا - مرجع

BELGE NO. 48

Târihi: 7/1/332

Sâat - Dakika: 5 sonra

İkamet Mahalleri: Küt karşısından

3. Âlây Kumandanlığına

1- Bugün ba'de-z-zevâl saat 2'de sağ sâhilde Kütü'l-Amare'nin cenûbundaki topçularımız hurmalık ile taş ocakları arasındaki kasabanın bir kısmını bombardıman etmiştir. Hurmalık ile tuğla ocaklarının arasında bulunan münferid binânın sağ köşesi tahrîb edildiği görülmüşdür.

2- Saat 2.15 sonradan gelen düşman tayyâresi Küt'a bir paket atmışdır. Âlâyımız mîntikası üzerinde birkaç uzunca devir yapıldıdan sonra gitmiştir.

3- İleri karakoldan bir nefer göğsünden mecrûh olduğu ma'rûzdur.

1. Tabur K.
Şevki

Mülâhazât: 7 Mart'da ahvâl-i sîhiyye iyidir. Bir mecrûh ve beş hasta hasta-hâneye gönderilmiştir ki bu hastalar ale-l-âde emrâzdan ibâretdir. Asker; bögrülce, etli lapa, portakal ile iâşe edilmişdir. Havâ az bulutlu ve sisli olub sıkıntılıdır.

BELGE NO. 48

ملاحظات	وقوّات	اقامت محالى	آخرین ساخت دققہ
۱- مارسچ اهداگو ایش.	کے مبنی لفظ	گستاخ رسند	۷۷۷/۱۱۷
۲- بلوکه بعده زال ساعت ۲ ده ساعت مسندہ کوتہ العارف بر جو دی خانہ خانہ پر خواسته شد. کے بوضوہ ر خواسته کی طور پر خدماتی طور پر عقدی ایامہ کی خلی العادہ وار ضمانته. نفعیہ بخشن دیدار میں ایش. خدماتی طور پر عقدی عصر: بیکارہ ترمیم ایامہ بخشن در مقدمہ سالخیص و فرمودی خوب بخشن کو شد. موافق ایامہ ایامہ. ۳- ساعت ۵۰ رہ صدرکہ دو کمہ دیکھا و دیکھا کو ریاست ائمہ اللہ از نبی طیب تسبیح اللہ		شیخ حکیم	
۴- آنوز ملطفی دوزن رقیع ایامہ دو. مایہ دن دنده کوئی پیشنبه.			
۵- پروردگر غیرہ رنگ کوئی رنگ کوئی نہ بخود اولین مدنه.	طلاعہ سرخ		

BELGE NO. 49 (1)

Târihi: 14/1/32 (Şu'beye Vürûdu: 16 minh)

İkamet Mahalleri: Kütü'l-Amare civârından

Altıncı Ordunun Irak Grubundaki tevakkufum benim için pek kıymet-dâr idi. Irak Grubunun müşkil ve ağır vazîfesini bi-hakkın ve tamâmen îfâ edebileceğine bu tevakkufum beni iknâ' etdi. Irak Grubunun bu vazîfeyi muzafferen halledebileceği i'timâdiyla Bağdad'a avdet ediyorum.

Kütü'l-Amare önünde ve civârında hemen bütün kîtaâtı bi-z-zât gördüm ve kîtaâtı cânlı, rûhlu, kendi kuvvetlerinden emîn ve şân-âver bir muzafferiyete muntazır ve mutmain buldum. Muhârebede en müşkil vaz'iyetlerde muvaffakiyeti te'mîn ve en âlî icrââti tevlîd eden işte bu sıfatlardır.

Irak Grubunun zâbitânı ve askerleri!

Siz bir tarafından Selmanpak'da mağlûb edilen ve müstahkem Kütü'l-Amare'ye çekilen düşmanı aylardan beri orada kapadınız. Dîger tarafından da mahsûr düşmanı kurtarmağa gelen adedce fâik olan düşmanın teşebbüsâtını kirdiniz. Âni mağlûb ederek parlak muzafferiyetler kazandınız. Bundan sonra da aynı sûretde devâm ve Kütü'l-Amare elinize düşünceye kadar aynı gayretle muhârebe edersiniz. Hakk Teâlâ Hazretleri Kütü'l-Amare'yi size zafer mükâfâti olarak taayyün etmişdir. Sizin isminiz ve muktedir kumandanlarınızın ismi Devlet-i Osmâniyye'nin ve şânlı Osmânlı ordusunun târihinde hiçbir vakit unutulmayacaktır. Bil'akis bugün yapdıklarınız istikbâlde ne kadar tafsîlîtiyla ma'lûm olursa isimleriniz o kadar ziyâde medh ü senâ ile yâd edilecekdir. Siz bî-hûde yere doğmadınız ve fâidesiz olarak yaşamadınız. İslâmiyyet'e, Pâd-şâhîniza, devlete ve müttefiklerinize büyük hidmetlerde bulundunuz. Bundan dolayı seviniz. Fakat onunla berâber dâimâ mütevâzi' olunuz. Kibir ve gurûra kapılmayınız. Yanlarınızda şehîd olan cesûrları unutmayın. Meşakkatlerin, tehlikelerin nihâyeti daha gelmediğini ve ayaklarınızda merhamet taleb edecek düşmanı kâmilen mağlûb edinceye kadar sebât etmek lâzım geldiğini biliniz. Bunu istihsâl edeceğinizi kat'iyyen biliyorum. Vazîfe beni meydân-ı harbin dîger bir noktasına çağırıldığından aranızda bulunamayacağım. Fakat temenniyyâtım hep size refâkat ediyor. Cenâb-ı Hakk sizinle berâber olsun ve yeni bir zaferle cesâretinizi, şecâatinizi tetvîc etsin. Düşman dayanıklı ve sebât-kâr bulunduğuandan zaferi ancak güçlükle nâîl olacaksınız. Fakat eğer herbiriniz vazîfesini îfâ eder ve elinden gelen hiçbir şeyi geri bırakmazsa cesâretiniz ve kuvvetinizle müteaddid düşmanı perîşân edeceğinize emîn olunuz.

Altıncı Ordu Kumandanı
Müşîr
Golç

BELGE NO. 49

کیانی ایجاد کرده تا میتواند در میان این دو انتخابات انتخابات را برداشته باشد. اگر کسی را برداشت
نمیکند، ممکن است این انتخابات را میتواند این دو انتخابات را برداشته باشد. اگر کسی را برداشت نماید،
آنرا از این دو انتخابات خارج کرده باشد. این انتخابات را برداشته باشد. اگر کسی را برداشت نماید،
آنرا از این دو انتخابات خارج کرده باشد. این انتخابات را برداشته باشد.

BELGE NO. 49-1

BELGE NO. 50

Târihi: 3/2/332

İkamet Mahalleri: Küt şimâlinden

Fırka Emri

1- Küt'daki düşmanın artık son dakikalarını yaşadığı, tayyâresi ile atîb İmam Muhammed cihetindeki kîtaât siperlerine düşen un çuvallarından anlaşılıyor.

2- Bu ahvâl muvâcehesinde mahsûrînin kurtarılması için vuku' bulacak teşebbüsü Felahiye'deki Kolordumuz kîtaâtıyla sağ sâhildeki 13'üncü Kolordu kırmak vazîfesini almışlardır.

3- Fîrkamız Küt muhâsarasını idâme ve son günleri yaşayan bî-tâb hasmı iz'âc edecekdir.

4- Âlâyalar ileri sürebilecekleri postalar ve tesbît edecekleri tüfenklerle mermî sarfında dâimâ tasarrufla hareket ederek düşmanı geceleyin de iz'âc edeceklerdir. Topçular dahi aynı tasarruf şartına riâyetle gündüzden verecekleri istikametlere geceleyin dahi muhtelif zamânlarında endâhîtlar yapacaklar ve ancak hedef intihabında, en ziyâde hasmı iz'âc edici yerleri tercîh edeceklerdir.

Gündüzün un getiren tayyârelere sağ sâhildeki mantelli batarya da fâideli âteşler yapmalıdır. [İyi ve müessir endâhî mümkün ise]

Şimâl cebhesindeki şnayder bataryası bu vazîfeyi almışdır.

5- Küt'a gelecek düşman tayyârelerine topçular gibi geride bulunan kîtaât'dan mâ-adâ mevzilerdeki kîtaât'dan dahi ayrılacak nişancılarla kît'hâlinde ve kumanda ile âteş edilmelidir. [Evvelce bildirildiği üzere bölük kumandanlarının kumandasıyla]

6- Âteş hattı ilerisine feyzân suyunu tutmak için süddeler yapıldı ise âteşimize mâni' olmamak için ve düşmanın mestûren takarrübüne hidmet eylemek üzere su çekildikçe südde toprağının da bir tarafдан yayılması elzemdir.

7- Fîrka Karâr-gâhı eski mahallindedir. Kîtaâtla olan telefon muvâsalasının müsmir olmasına dâimâ telefon başında nöbetçi bulundurularak çalışılmalıdır.

45. Fîrka Kumandanı
Kaim-makam
Alî Necîb

Târihi: 4/2/332

Sâat - Dakika: 5.20 sonra

İkamet Mahalleri: Kût karşısından

45. Fırka Kumandanlığına

1- Düşmanın vaz'iyyetinde tebbeddül yokdur.

2- Bugün iki def'a düşman tayyâresi gelmişdir. Bunlardan birisi Kût'a kâğıd atmışdır.

3- Topçularımız tarafından bu tayyârelere endâh edilmiştir.

4- Nehrin suyu sabâhki vaz'iyete nazaran bir parça daha artmıştır.

5- Medhi menzil yolunda çalışmak üzere 50 nefer ve ağır topçu civârındaki süddenin takviyesi için kırk nefer gönderilmiştir.

3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

BELGE NO. 50

2020-01-18

1-5

کوت عالم

۱- کوچک دیگر آنچه هر چیزی را می‌داند این است که این باره از این بحث خارج شود.

۲- هر چند که نعمت سلطانه در مسنه از هزار قلچ که انداد است.

۳- بر این امر می‌بینیم که هر چیزی که فروخته باشیم و توزیع کنیم نیز در عرض کمتر از ۵۰۰

۴- قیمت این اور تقطیعیه حاکم شده که ۱۷۰۰ تومان در دیناری یک ریال می‌باشد.

کوئندہ رہ لکھنہ طارہ رہ خانے مدد کی ملکی طور پر داد دوت
آئندہ نام۔ (ابو دعویٰ محمد بن الحسن)

شال حبرخ کے تباہیں۔ بدلے سے برلین کو آئندہ
۵۔ کوتہ محمد دشمن طارہ رانہ طویل کر کر لفڑا نکلا جسے اچھا کی
نکلا جائے۔ دیگر ایک جوین مکاروں فلکی لائیٹھے ڈالن ویسا۔ اسے
آئندہ بیٹھیں۔ [ایڈیجیر کی دوسری داروں میں اور جو اپنے ایڈیج
۶۔ آئندہ نکلی ایورس۔ بیکاہ جوین ایڈیج اسکوں سے دار باندھی ایکر
بیکاہ ایکر کی دوسری داروں میں اور جو اپنے ایڈیج

BELGE NO. 50a

BELGE NO. 51

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Erkân-ı Harbiyye Riyâseti
Şu'be
Numro
583

Altıncı Ordudan: Başkumandanlık Vekâlet-i celîlesine mevrûd
45 numROLU şifredir.

Yüz Otuz İkinci Rapor:

1- Dün düşman tayyârelerinden Kütü'l-Amare'ye atdığı çuval bombardan ikisi bizim tarafa düştü. Yirmi beş kilo dakik olduğu görüldü. Geceleyin on, on beş kişilik bir âileyi küçük bir kelekle karşı sâhile atmışlardır. Açlık te'sîriyle ahâlîyi dışarıya atmağa çalışıyorlar. Buna mümânaat olunmakdadır.

2- Bir Foker tayyâremiz geldi. Derhâl Kütü'l-Amare'ye gönderilecekdir.

4 Nîsân 332

Altıncı Ordu Erkân-ı Harbiyye Reîsi
Kâzım

Ba'de iâde olunmak üzere 13. Şu'beye takdîm. 8/2/332

2. Şu'be Müdîri Emriyle
Alî Seydî

Ba'de 13'üncü Şu'beye gönderilmek üzere takdîm. 6/2/32

1. Şu'be Müdîri Nâmına
(İmza)

BELGE NO. 51

الطباطبائي

卷之三

ارکان حربه و ریاست

4-8-9

نومرو المخ اردویم: سارہ خانہ انہیں ملکہ علیہ / نومرو ۴۵ نو روڈ سیکٹر۔

84

A	1/2
D	593
F	40

بوز اونڈر آنٹھی رائو :

دوه دکھارہ کوئہ لودہ العارہ ادیغ چھوڑاں پوسارہ الکبیر بن م حضرت
و دشمن یکوں بسے کلاؤ دیجہ اول دین کوئلہ کچھ لیہ اورہ اورہ کشیدہ ٹالڈی
لودہ لیہ بکھلہ خاتم ساحد ائمہ اور اعلیٰ ائمہ تاپیل اھالی رفیعیہ ائمہ
پھائیں دیھا مانقتہ اونکنڈہ دے
پر فوکر طبارہ مرکلیہ رہاں لودہ العارہ کوئہ نہ ہملدہ

بعد اعاده ترتیل و مکمل نسخه
۱۹۷۸/۸ شعبان داده
د عصیان

13. 1. 6. 2. 06.

6.II.32 φ

~~سراوی~~

بعد إعداده أعاده إليه مشهود فتحي
مشهود فتحي ٢٠١٣/٦/٢

لوز مواري
لوز مواري
لوز مواري
لوز مواري

فیصلہ ۱۰ فروردین ۱۴۰۰
تقریبی
۲۵/۰۱/۲

BELGE NO. 52

Kütü'l-Amare
24/Nîsân/916

Küt Muhâsara Kuvâsı Kumandârı
Birinci Ferîk Necîb Paşa Hazretlerine

Devletlü Efendim Hazretleri:

Aramızda bir yanlışlık hiss ediyorum. Ahâlîyi şîmâl-i garbî ve şîmâl-i şarkî istihkâmâtımdan ya'nî meydân-ı muhârebeden çıkartmayacağımı söylediğim. Lakin kelek veya sâir vâsitalarla Dicle tarîkinden çıkışacak ahâlîyi tevkif edeceğimi söylediğim. Küt sekenesine ihbâr eyledim ve mektûbunuza [Molla]ya göstererek ahâlîye tafsîlât-ı lâzımede bulundu. Müteaccib ahâlî: "Biz de Osmânlı tebaasıyız ve Türk kardeşlerimiz bize karşı endâhât etmeleri mümkün değildir!" demişdir. Târih-i askerîyi yâd ediyorsunuz. Bu husûsâta nâfîz bir nazar atf eder ve bir ân mülâhazâtda bulunsanız acaba çizmenizin diğer ayağınız üzerinde bulunmayacağından emîn misiniz? -Târih hakkîmda sözünde sâbit bir ceneral olmadığını söyleyeceğinden emîn misiniz?- Ben ise: Sancağına ilticâ eden 200 veya 300 senelik tebaasının Bâb-ı âlî tarafından redd edilmelerini târih-i âtfînin me'yûsiyyetle kayd edeceğinden emînim. Lakin hep bunları dost-âne söylüyorum. Cesûr Türk düşmanlarımıza karşı hürmet ve hayrândan başka hissim yokdur. Bu husûsda efkârima iştirâk edeceğinizden emînim. Sözümde sâbit bir insân olmadığı tasavvur ediyorsunuz!.. Dinleyiniz: İngiltere'nin en eski asâletden bir âileye mensûbum ve âilemin bütün efrâdi vakar ile 300 seneden beri ya orduda hidmet etmiş veya ricâl-i hükûmetdir. İngiltere'de [Horfolk(?)] eyâletinde büyük arâzîye mâlikiz. Ricâ ederim. [Darb-ı mesel] - Voyages noblesse oblige. Asıl olan, vakar ve ciddiyetle harekete mecbûrdur.

Bu mektûbu Halîl Paşa Hazretlerine göndermenizi ricâ' ederim. Kendisine karşı büyük hürmet ve hayret hissiyyâtiyla mütehassisim. Bizim gibi sâdîk düşman arasında sehv ve sû-i zann olmasını ârzû etmem. Yakında beni ser-best bırakacağından ümîd-vârim. Zîrâ Fransa'ya gidip Almanlarla çarşılmak için ölüyorum. Askerî tedrisâtımı yapıdığım Fransa'da bir dostum vardır. Hissiyyât-ı güzîdemin hüsn-i kabûl buyurmanızı ricâ' ederim Paşa Hazretleri.

İmzâ'
Şârl Tavshend
Majör General [Ferîk]

کوت العماره

A	15-1529
169	
F	6

٩٦٦ / ٤ / ٢٤

کوت مکاہرہ تو اس قیام از بخوبی فریده نجیب مائے ھمدردیہ

روتللو افغان ھنری :

آ- ھمزدہ ب پاکستان حصلہ جرم . اچالا ی سندھ غیر دستہ بستہ و استھان مکورہ
بینے عرب امیریہ وہ فیقاً تکہ بھیں سولہم . کئہ کھل دیا مائرہ دامتہ طاریہ
و جامہ طرفیہ هنریہ فیضیہ ایڈہ جانی سولہم . کوتہ سکنہ منہ
اضلاع ایڈہم . دشتو بندی [سندھ] کوتہ . اچالا تھقیلات لازم دہ
برلنڈہ . مقیب اچالا "بندہ عمرتی بخوبی . درلن قادہ سندھیز
پڑھے قا۔ شے اذ اذ افت ایڈری مکہم و قدہ . ۱۰۰ دیس . تاریخ ۲۵ دسمبر ۱۹۷۳
بو ھنریہ ناقہ . نظر لطفی ام . دیر آمد ملکہ فردہ بو ٹونسیز . تھا ہنریہ کریک
دشتو ب پاکستان اونڈہ بو ٹونہ هنریہ اسیہ صحتی ؟ - تاریخ هنریہ سندھیہ ناقہ
ب ھزال ادھر و بھیں سولہ قفسنہ اسیہ صحتی ؟ - ہمارے : خدا گھنیہ ایں
اہمہ .. دیا .. میلانی تھہ سندھ بایڈیا طرفیہ . دایدی ملکہ ناقہ .
آ ہنڈہ سا پوستہ تھا ایڈہ هنریہ ایں . تاریخ ھنریہ دو سانہ سولہم بونی
ھو . توں دشتو ب مزہ قا۔ شہزادہ دیر احمدہ ریو ھس بوندہ . بو فیضیہ
افطا یہ ایڈری ایڈہ هنریہ ایں . ھمزدہ ناقہ رانیہ داد دل بھیں .
رقصو . آیہ جو . کئے ؟ . دیکھیز : انھڑہ ناقہ . اسکے اصلیتیہ بکالہ
سندھم . دعا لئے ملت بو توہ افرادی دقا ایڈہ .. میلانی سندھیز بایا دودھ
ھنڈہ ایڈہ دیا . ھل کھو مدند . انھڑہ دہ [ھو . نولی] آیا لئے میوی
آ اپنے یہ مکان . جا ایدہم . [ھنریہ] .

آصل اولاء دقا . دھنیتہ مرتکہ مکیو . دی .
بو ٹونسی بھیں مائے ھنریہ کوئی . مکان . جا ایدہم . کوتہ نیہ قاتیہ سولہ سنت
و صدرتی هنریہ مکیم . نیم آس صادقہ دشتمہ آ- ۵ سندھ سیو دسوی طبا اولیہ
آ- ۵ داشم . یقینہ بی سربت باقہ هنریہ ایڈہم . زیارتیہ بے کوئیہ آندریہ
ھا۔ پیشہ اکوہ اولویم . عکسی تدبیت تھی یادیقہ فرانسیہ بودشم وارہ .
ھیات نزدیکہ ملت ھنریہ قیطہ جو . کئے ؟ . جا ایدہم مائے ھنریہ .

اہنہ
تھے لے کاوسہد

ماں و بھال [فرید]

BELGE NO. 53

Makasis'den

11-2-332

Sâ. 9.20 sonra

51. Fırka Kumandanlığına

Telefon

Bir düşman ganbotunun fenerlerini söndürerek Felahiye mevzii hizâsına Küt'a doğru geçtiği haber alındı. Düşman ganbotunun Küt'a erzâk götürmesi veya cerneralleri kaçırma istemesi muhtemeldir. Şimdi serî' âteşli bir topu serîan Makasis civârına gönderiniz. Sâhil yakınında mevzie girerek ganbot geçer iken batıracakdır. Makasis'e sâhile bir makineli tüfenk takımıyla bir piyâde takımı da gönderilmiştir.

13. K. Ordu Kumandanı
Alî İhsân

Aynı emir İkinci Fırka Kumandanlığına sâ. 8.40'da ve 103. Âlây 3. Tabur Kumandanlığına sâ. 9.25 sonradan telefonla teblîg edildi.

13. K. Yâverliğine

Halîl Paşa telefon başında netîceyi anlamak istiyorlar. İş'ârı mercûdur.

13. K. Nöbetci Zâbiti
Mülâzim-i evvel
Kâsim

Halîl Paşa Hazretlerine

13'üncü Kolordu Yedinci Âlâyın dahi muâvenetiyle düşman ganbotunu teslîme mecbûr etdi. Şimdi userâyı teslîm alıyorum. Gambot ufak bir ta'mîr ile kabil-i istifâdedir. İsmîni ne koyacaksınız.

13. K. Kumandanı
Alî İhsân

BELGE NO. 53

مرکز

نماهیت

۱۶- مقدمه
پرسنل فایرمنت کوئی سازمان را ندارد و همچنانکه کوئی فرمانده
ویژگی غایب است. کوئی ایجاد کوئی تحریک نمایندگان را نداشته است. این مفهوم
سیاست انسانی را برای سازمان مخصوص می‌داند. کوئی تحریک نمایندگان را
غایب نمایند. بر این شیوه می‌دانند که کوئی تحریک نمایندگان را نداشته
باشند. مفهوم سیاست انسانی را برای سازمان مخصوص می‌دانند.

بـهـ اـنـجـمـنـهـ فـرـزـنـدـهـ اـنـهـ بـهـ دـهـ وـهـ مـلـكـهـ فـرـزـنـدـهـ اـنـهـ بـهـ

۱۸

غیوب گشت خفوب پشنه تجویی آماده ساخته برای انتشار مجدد.

۱۸ نتیجه

۱۰۰

فیض بانجمن
عین فریاد پر آنکه دشمن ساخته دست غافل گو شود که ایند بنده را از پیش
آورید . غایط از خاص پیش از به نایاب استفاده دد . - آئینه در قدر این حفظ
می اینست

BELGE NO. 53-1

Makasis'den

11-2-332

Sâ. 1.15 evvel

İkinci Fırka Kumandanlığına

51. Fırka Kumandanlığına

35. Fırka Kumandanlığına

Müstakil Sûvâri Livâsı Kumandanlığına

103. Âlây 3. Tabur Kumandanlığına

52. Fırka Kumandanlığına

Küt'a erzâk götürmek isteyen düşman ganbotu, Makasis Kalesi önünde Karâr-gâh Muhâfiz Takımı, 1. Bölük makineli tüfenkden bir takım, 51'inci Fırkadan celb etdiğim bir top ve bu sâhile geçmekde olan Yedinci Âlâyın taburları vâsitasıyla yarım sâatlik şiddetli bir muhârebe neticesinde zabit etdik. Kapudan öldü. Dîgerlerini kâmilten teslim aldık. Gemi yanıyorsa da söndürülmesi kabildir. Bu muvaffakiyetimizi cümle arkadaşlara ve askerlere tebşîr eder ve yarıńki günlerde kazanacağımız daha büyük muvaffakiyetlere fâl-i hayr add eylerim.

13. K. Ordu Kumandani

Alî İhsân

Tel

1.096

Makasis'den

12-2-332

Sâ. 1.30 evvel

Medhi'de Altıncı Ordu Kumandanlığı Vekâletine

Bir düşman ganbotunun Felahiye mevziini garba doğru geçerek tekmîl sür'atle yürümekde olduğuna dâir sâ. 9'da telefonla vâki' olan teblîg-i sâmîleri üzerine hemen Karâr-gâh Muhâfiz Takımını Makasis Kalesi yanına sevk etdim. Bir ser'i âteşli sahrâ topu getirdim. İkinci Fırkanın ihtiyâtâda bulunan taburlarından bir mikdâr askerle bir topu Remile civârına koydurdum. Küt'dan çıkan mültecilere âteş için geceleyin Makasis garbına koydurdum makineli tüfenk takımını keyfiyyetden haber-dâr etdim ve kendim de der-akab Makasis Geçidi'ne gitdim ve oradan henüz geçmekde olan Yedinci Âlâyın geçidini tevkif etdim ve her iki sâhilde bulunan askere gelecek olan düşman ganbotuna âteş etmeleri için emir verdim. Kendim de makineli tüfenk takımının yanına giderek orada kazdırıldığım bir çukura girdim. Sâ. 9.55 sonradan düşman ganbotunun İkinci Fırka sol cenâhından geçdiğini haber aldım. Sâ. 10.15 sonradan İkinci Fırkadan koydurdum askerle topçu düşman ganbotuna âteş etdilerse de bu ganbot topçu âteşiyle mukâbèle ederek kurtulub geçti. Nihâyet sâ. 11 sonradan Makasis'e yaklaşdı. Tekmîl askere şiddetli bir âteş açdırarak yarım sâati mütecâviz devâm

âteşde kurşunlar ekseriyetle gemiye isâbet etmekle berâber bir sâhildeki askerin atıldığı kurşunlar dîger sâhildekileri de müteessir ediyordu. Düşman ganbotu bu şiddetli âteş arasında yoluna devâm etti. Nihâyet yanın zuhûr ederek ve geminin idâresi şiddetli âteş altında kapudanın telef olması muhtemel olduğundan gemi siğa oturarak teslîme mecbûr oldu. Âteş o kadar kızgın idi ki ganbotun durduğu ve fener çekdiği görülmeye rağmen âteş kesdirmek bidâyeten mümkün olmadı. Birçok bağırsma ve düdük çalma neticesinde âteşi kesdirdim. Geç gelmiş olan serî' âteşli top biraz uzakda kalmış olduğundan hemen bu topu geminin durduğu sâhil kenârına getirdim ve kendim de oraya giderek ganbot mürettebatına İngilizce teslîm olmalarını bağırtırdım. Bütün şahurlar karşı sâhilde kalmış ve şaheturcular kaçmış olduğundan bir türlü gemiye gitmek kabil olmuyordu. Motor dahi meydânda yok idi. Düşman gemisine seslendik ise de ânlarda da sandal olmadığı anlaşılıdı. Nihâyet küreksiz ve idâre edecek adamı olmayan bir şahtru ele geçirerek bir zâbit ile birkaç nefer bindirip suyun akıntısından bil-istifâde gemiye gönderdim. İkinci kapudanla 12 nefer tâifeyi teslîm alıp sâhile getirdirdim. Geminin ismi Culna'dır. Ölen Birinci Kapudanın ismi Kos(?). Tâifeden dördü yaralanmışdır. Mürettebatına tatyîb-i hâtır için ba'zı sözler söyledim ve nâmûslarına mürâaat ederek gemide âteşin söndürülmesi için muâvenet istedim. Bir dânesini me'mûr etdiler. Karâr-gâh Muhâfiz Takımını mezkûr İngilizlerle gemiye gönderdim ve yanının itfâsına ve mevcûd eşyânın muhâfazasına me'mûr etdim. Dîger userâyı alarak karâr-gâha avdet etdim. Mürettebatın eşyâ-yı husûsiyyelerini kendilerine vermeği va'd etdim. Geminin hamûlesi undur. Maa-hazâ yarın muhârebe olmaz ise bi-z-zât gîrib tedkîkat icrâ' edeceğim. Geminin şimdiki hâlde Kolordu Muhâfiz Takımının muhâfaza-i müsellahası altında olduğu ma'rûzdur.

13. K. Ordu Kumandanı
Alî İhsân

BELGE NO. 53-1

38

۱۰۸

اینی فرد نثار آنند

نیزه
گزند از این آورده می‌باشد که نهاده از کهنه برای این اتفاق نهاده است
که نهاده از این آورده می‌باشد که نهاده از کهنه برای این اتفاق نهاده است
نهاده از این آورده می‌باشد که نهاده از کهنه برای این اتفاق نهاده است
نهاده از این آورده می‌باشد که نهاده از کهنه برای این اتفاق نهاده است

مکاتب

مکتبہ آئندہ اور میراث اخوند گلستان

شاعر

682

BELGE NO. 53-1a

BELGE NO. 53-2

Karâr-gâh
12-2-32

45, 51, 52'nci Fırka Kumandanlıklarına

Düşman, dün gece pek mütecâsir-âne ve müteşebbis-âne bir hareketde bulunmuşdur. Şöyled ki:

Derûnu erzâk ile memlû bir vapur ışıklarını söndürmüştür olduğu hâlde Felahiye hattı müdâfaamızla Beyt-i isa mevzii arasından geçerek Küt'a harekete başlamıştır. Vapurun bu hareketinden haber-dâr olan 52'nci Fırka derhâl Kolorduyu haber-dâr eylemiştir. Gerek Kolordumuzca gerekse 13'üncü Kolorduca Dicle sâhiline muhtelif mahallere piyâde ve topçu ikame edildi. Vapur Makasis Geçidi'ne gelir gelmez sağ sâhile geçid yapmakda iken bu hâdice dolayısıyla geçid hareketini muvakkaten ta'tîl eyleyen 7. Âlâyın 2 taburuyla 3. Âlâydan bir taburun şedîd piyâde âteşine ma'rûz kaldılar. Bu âteş kapudanı sevk-i idâreden şaşırılmış olmalıdır ki vapur kuma oturmuş ve derhâl teslim olmuşdur. Vapurun kapudanı maktûl bulunmuştur.

Pek kahraman-âne bir harekete teşebbüs eyleyen kapudanın merâsim-i mahsûsa ile defnini emr etdim. Düşmanın kara, hava, su vesâitinin cümlesine karşı dâimâ zafer kazanan askerlerime arz-i şükran eylerim.

18. K. Kumandanı
Halîl

52'nci Fırka da 8.50 evvelde ilk şu raporu veriyordu:

Felahiye'den
12-2-32
9.50 evvel

18. Kolordu Kumandanlığına

1- Düşmanın vaz'iyetinde tebeddül yokdur. Bu gece 8.10 sonradan cebhemizde bulunan düşman 30 kadar tenvîr tabancası atdı ve iki bataarya sahrâ topuyla mevzimize ve hâssaten sâhil bataryasına iki saat kadar top âteşi yaptı ve bir bataryası da Beyt-i isa'ya endâh etti. Tenvîr fişenklerinin sık sık atılması ve 3 bataryanın da devâmlı endâhti ve hâssaten sâhil bataryasını doğmesi nazar-ı dikkati celb etti. 8.30 sonradan 40. Âlây Kumandanı telefonla düşmanın bir ganbotunun mevzimizin sağ cenâhinden Küt'a doğru geçdiğini bildirdi ve derhâl telefonla makam-ı âlîlerine şifâhen ma'lûmât verilmekle berâber sâhil bataryasıyla mevzi' sağ cenâhi ve Ben-i necm aralarına birer bölük sevk edildi. Ganbotun geçtiği sağ cenâhda ve nehre mücâvir olan ve bu gece tebdîl edilen 7. Âlây 3. Tabur 9 bölümü görmüş ve bölük âteş açmış ise de gecenin zulmetinden istifâde ederek ganbot gayet sür'atle geçmiştir. Tenvîr fişenklerinin atılması ve saat 2'ye kadar 3 bataryanın sâhil bataryasına Beyt-i isa'ya endahti düşmanın bu

taarruz ihtimâlini vererek: Enzâr-ı umûmiyye bununla meşgul olduğu ve top gürültüsü ganbotun makine sadâsını da setr etdiği cihetle sâhildeki keşif kolu ve batarya da ganbotun geçdiğini görememişlerdir ve sâhil bataryası esâsen sâhilden 500 metre içinde olduğu ve esâs vazîfesi: Beyt-i isa mevziinin önemini doğmek olub düşman gemilerine de uzakdan endâht edebileceği ve bu gecenin zulmeti ise uzakdan rü'yete mâni' olduğu cihetle batarya ganbota endâht edebilecek vaz'iyetde değil idi. Ganbotun Makasis Geçidi civârında tevkif edildiğini haber alınca geri gitmek ihtimâlini düşünerek Ben-i necm devresine tek bir top yerlesdirdim. Ba'de-mâ geceleri sırf böyle bir hâdiseye karşı Beyt-i isa devresine tek bir top ta'bîye etdireceğim. Düşman nîf-ül-leyden sonra 2 batarya ile beş dakika devâm etmek üzere mevzimizi iki defâ bombardıman etdi ve saat beş evvelden i'tibâren bir bataryası muhtelif yerlere münferid endâht etdi. Bir saatdir emsâli nâ-mesbûk bir sükünet hüküm-fermâdır.

2- 7. Âlây 3. Tabur ve Makineli Takım mevziden çıkararak Medhi'ye gitmişdir. 43. Âlây Makineli Takımı mevzie girmiştir. 37. Âlây 2. Tabur tarassud mahalli civârındaki ihtiyât mahalline celb edilmiştir. 43. Âlây 1. Tabur 3. Tabur Ben-i necm hattı müdâfaasındadır. 40. Âlây ve 37. Âlây 3. Tabur birinci hatdadır. Bu dört taburdan 40. Âlây 2. Tabur ile 37. Âlây 3. Tabur birinci hattın ihtiyâtındadır.

3- Bu gece Fırka İstihkâm Bölüğü Hor'a karşı 500 metrelük, İşkodra İstihkâm Bölüğü Dicle sâhilinde 160 metrelük birer südde ve 37. Âlây 2. Tabur da 120 metrelük bir zigzag yapmıştır.

4- 24 saatde 40. Âlâydan 4 mecrûh, 37. Âlây 3. Taburdan 2 şehîd, bir mecrûh vardır.

5- Bu gece sâhil bataryasından bir topun tekerleğine bir mermî parçası isabet ederek bir tekerlein parmağıyla iki ispet(?) ve taban demiri zedelenmiş ve mezûr tekerlek araba tekerleğiyle tebdîl edilerek berây-i ta'mîr geriye gönderilmiştir.

6- Gece tek bir aded serî' sahrâ şarapneli sarf edilmiştir.

7- İşbu rapor 9.00 evvelde yazılmıştır.

52'nci Fırka Kumandanı
Bekir Sâmî

BELGE NO. 53-2

۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

$$\frac{1}{4}x = c - b$$

دش دستیکه بدیگاهمه میشست: رخوده بیشت. تجارت
در سطح ازیزی ایجاد نماید. اینقدر سرمه اولیه خاله نموده قطع
آنقدر فرآینده میشوند این سه کاره که درین حالت باشند، را باید
برخوده هر دو ایجاد نمایی فرآیند فرآیند اولیه خود را باید نماید.
زیرا خوب شود زیرا خوب کرد: خوب نه که فرآیند خود را بخوب خوده باید
در طی این ایجادی، دلیل مقادیه هر کدام صنایع که باشد،
آنقدر بخوبه دو برویم که هر چند مروج نباشند اینها علاوه بر آن دو برویم
که مدد بدهم برویم شیوه چاره آشناست: مدد و مدد فالیده برای خود را
حوله ایجاد و سازیف ایجاد که خوب خوده او طوریه در حال شنید

دایریل فیرانی میکل مارکس
دایریل فیرانی نشست ایده به فیرانی میکل مارکس دایریل فیرانی
دایریل فیرانی نشست ایده به فیرانی میکل مارکس دایریل فیرانی

دعا

١٢٦

۱۵۰- اول ده اجله شو- امیری و زرگ- فری

۱۰۷

فَرِيقُ الْمُرْسَلِينَ

دزف و فقیره نیل بوفه . بکر تاره غده داده همچو خواره
درزه که فسخ شده طاقوس آشی داشته باشد و ملبوس در پتوه
است . این فسخ طی اینجا نیست . در قاعده سینه های این حلقه
تشکیل شده است . داده شده است و داده شده است اما همچنان
بجهه این درگرس تقدیر می شود . نیزه کاره داده شده است .
حذف شده شکاف پیشوای روزنه حلقه حلقه کوئن و مادرنی که بعین خود
درینه می شوند نیزه می شوند . میان این دو نیزه های میانه دو دندان
می شوند که این دندان را که این دندان را که این دندان را که این دندان

BELGE NO. 53-3

1.094

Makasis'den
12 Nîsân 1332

Medhi'de Altıncı Ordu Kumandanlık Vekâletine

Bu gece zabit etdiğimiz düşman ganbotundan esîr aldığımız mürettebatı mahfûzen sevk etdim. Bunlara kendi ricâları üzerine kendilerine âid eşyâyi yarın sabâh kendilerine vereceğimi va'd etmiş ve karâr-gâh muhâfiz takımını ganbotun muhâfazasına me'mûr etmiş olduğum cihetle hiçbir şeyin zâyî olmayacağına tahmîn eylemişdim. Fakat sabâhleyin haber aldığımıza göre zât-ı sâmîlerinin gemiyi teşriflerini ve Fethî Efendi'nin gemiye me'mûr edildiğini haber aldığım cihetle akşamki va'dimin icrâsına imkân kalmadığını görerek üserâyı hemen gönderdim. Mümkürn ise kendilerine âid eşyânın kendilerine i'tâsını ricâ' ederim.

13. K. Kumandanı
Alî İhsân

İstihbârâta:

Son fikra da te'mîn olunsun. / 12 minh.

سیدنا احمد
۱۸۸۸ء

مودعه الحنفی و مقتولہ الحنفی

A 1-10481
N40
18

بیکم خفظ استدیر مسند علیه طبیعت اسرائیلیز بر سرای محفل طاوسه اینهم . تبروکه لذتی خالقی
ادشته کسریه عالمه شیخی مایه و صایح کسریه درین مکان دعوه خشنه و در ایام مهابط طلاقی
خان برو طرد صادر طلب شده من اینکه ایلدمی خرم را از هیچ برشک صادر ننمایم با هدف غیر اینهاست
خفظ مسیله خدا ایلدمی کوره ذات سیلیا ایلکنی فرزندانی خوش اندیش ایلکنی ماسون ایلکنی میکنی
خواهیم خرد افتکار عده عده احمد احمد احمد احمد احمد احمد احمد احمد احمد احمد احمد احمد احمد
حالمه ایلکنی کسریه عالمه ایلکنی کسریه ایلکنی کسریه ایلکنی کسریه ایلکنی کسریه ایلکنی

١٢

آنها است: *ص* (سخن در تاریخ اندیش

BELGE NO. 53-4

Medhi
12-2-332

Ordu Emri

1- Elli İkinci Fırkanın şâyân-ı takdîr basîret ibrâziyla düşman vapurunun hatt-ı müdâfaamızı geçdiğini vakt ü zamâniyla ihbâr etmesi üzerine Makasis civârına ta'biye edilmiş olan kitaât tarafından âteşle düşmanın erzâk dolu vapuru be-inâyet-ullah zabit ve iğtinâm edilmişdir. Düşmanın havadaki tayyârelerini tahrîb, karadaki ordusunu dâimâ mağlûb eden ve sahâif-i muvaffakîyyâtına işbu vapuru da altıncı vapur olarak kayd eden kahraman ordumun bil-cümle ümerâ ve zâbitân, efrâd(îna) teşekkûr ederim.

2- Pek nev-mîd olan düşmanın bu hareketi tekrâr etmesini muhtemel gördüğünden ber-vech-i âtî tedâbîrin tatbîk ve icrâsını taleb eylerim.

3- Merbût krokide gösterildiği vechle (çizgi ile) devre başlarında hemen sâhil kenârında piyâde mevzileri ve batarya işâret olunan yerlerde nehri uzunlama ve vapuru yandan dögecek sûretde ve hemen sâhil kenârında topçu mevâzîî ve ihtiyâtlarda bulunan hangi kitaât tarafından işgal olunacağı şimdiden taayyün etmek ve vuku' bulacak ihbâr üzerine hemen işgal etdirmek:

4- Piyâde mevzilerine birer bölükden dûn konulmamalıdır. Top mevzilerine bir veya iki top tahsîs olunabilir.

5- Düşman tayyârelerle vapura bomba atmağa teşebbüs etdiği takdîrde her iki sâhilden Makasis Kalesi üzerini dögecek sûretde topçulara mevzi' yapdırılacakdır. Topçunun tayyârelere daha ziyâde müessir olması için bir sâhilden atılan mermiyâtı yandan ve karşı sâhilden tarassud etdirerek ve telefonlardan bil-istifâde mütekabilen tanzîm-i endâhît husûsunda iki kolordu topçu kumandanlarına görüşerek te'mîn eylemesi şâyân-ı ârzûdur.

6- Îcâbında sâbih torpil istî'mâl etmek üzere Bahriyye Yüzbaşı Nâbî Efendi torpillerin ve me'mûrlarının hâzır bulundurulmasına çalışacak ve torpil salıverilecek yerleri şimdiden taayyün eleyecekdir. Nâbî(?) Efendi Medhi Horu şarkında aynı zamânda sâbit torpil hattı vücûda getirecekdir.

7- Ağır Topçu Kumandanlığı, iki on ikilik uzun topu Medhi ile Hazırı Kalesi arasında münâsib bir noktada tam sâhil üzerinde yerleşdirecekdir.

Altıncı Ordu Kumandan Vekili
Halîl

BELGE NO. 53-4

<u>xxx-1-11</u>	A 54573
	D 4-18-
	F 7-40

١- الْأَنْوَرُ وَذِنْبَهُ شَيْءٌ لَّمْ يَقْبِلْ بِهِ إِلَيْهِ كَذَّابٌ وَلَوْلَا حَطَرَ مَلِكَهُ مَكْبُرَةً وَقَدْ زَعَالَهُ أَجَادَ اتَّسَعَتْ بِهِ مَهَاسِنَهُ

اداره امنیتی شعبه ایشان دو خودرویه اینجا راه است - این احتمالات این است:
- باید مخفیانه برای این دو نیکان - طبق مخفیانه پردازی این طور تغییر کند

وَرَشَّ طَرْكِيَّةً مُرَدِّهِ وَلِيَهُ بِرِّيَّةً لِلَّذِي تَبَثَّتْ أَسْنَاهُ فَقَدِيرَةُ الْأَرْجَاعِ شَالَهُهُمْ مُنْهَى هَبَّهُمْ فَهُوَ الْأَنْزَهُ بِدَرْدَهُمْ حَدَّهُمْ طَرْكِيَّهُمْ مُرَدِّهُمْ

از طرف خود میگذرد و هر دو نیز از طرف خود میگذرد. نایاب میگذرد و هر دو نیز از طرف خود میگذرد.

三

BELGE NO. 53-5

Harbiyye Nezâreti
Levâzîmât-ı Umûmiyye Dâiresi
İkinci Şu'besi
Sefer-berlik Kısmı
Umûmî
Husûsî: 4.691

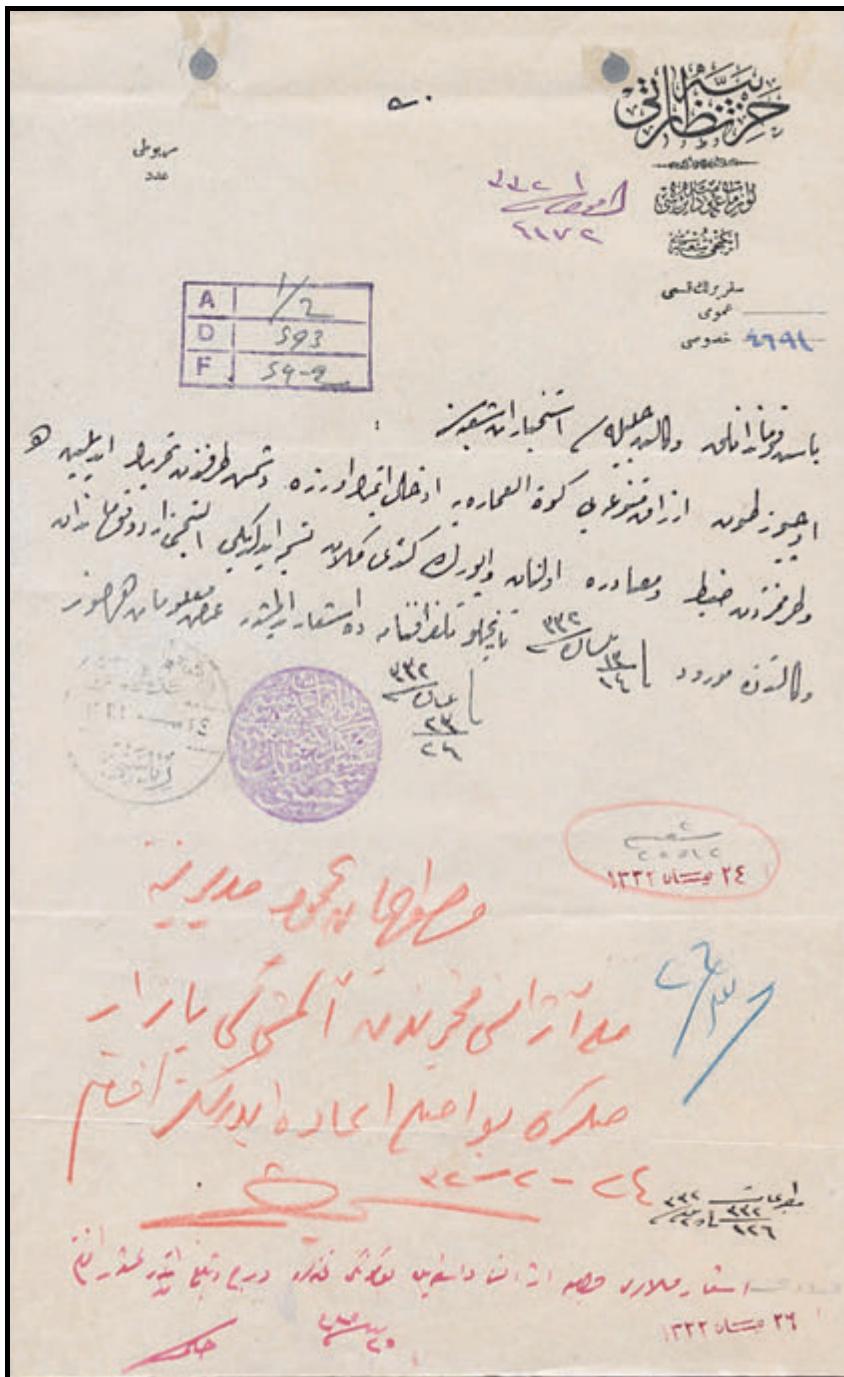
Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi İstihbârât Şu'besine:

Üç yüz ton erzâk-ı mütenevviayı Kütü'l-Amare'ye idhâl etmek üzere düşman tarafından tahrîk edilen ve tarafımızdan zabit ve müsâdere olunan vapurun Kendi Gelen tesmiye edildiği Altıncı Ordu Kumandan Vekâletinden mevrûd / 13-14 Nîsân 332 târihli Telgraf-nâme'de iş'âr edilmişdir. Arz-ı ma'lûmât olunur.

23-24 Nîsân 332

Matbûât-ı Umûmiyye Müdâriyyetine
Millî Ajans muhbirinden alınmış gibi yazar,
sonra bu aslı iâde edersiniz efendim. 24-2-32

İş'âr-ı vâlâları vechle ajans vâsıtasyyla bugünkü gazetelere derc ve tab' etdirilmiştir efendim. 25 Nîsân 332

BELGE NO. 53-6

Târihi: 12/2/32

İkamet Mahalleri: Medhi'den

Numro

145

Başkumandanlık Vekâletine

1- Felahiye cebhesinde, düşman fâsilâlı sûretde mevzimizi bombardıman etmiştir.

2- Sağ sâhilde, vaz'iyet değişmemiştir.

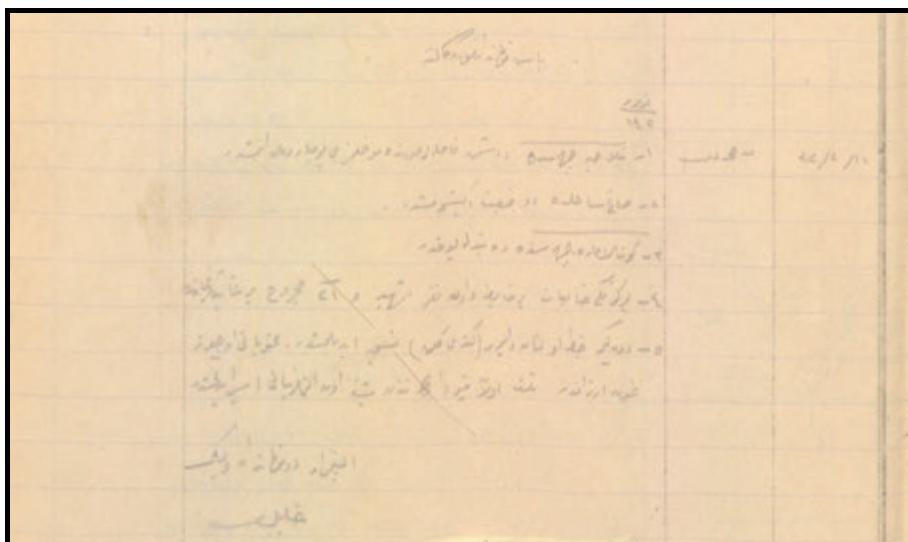
3- Kütü'l-Amare cebhesinde de tebeddül yokdur.

4- Bugünkü zâyiât; bir zâbit ve on nefer şehîd ve 21 mecrûh, bir gaibden ibâretdir.

5- Dün gece zabit olunan vapur (Kendi Gelen) tesmiye edilmişdir. Muhteviyâtı üç yüz ton erzâkdir. Telef olan kapudanından başka on altı mürettebatı esir edilmiştir.

Altıncı Ordu Kumandan Vekili
Halîl

BELGE NO. 53-6

BELGE NO. 53-7

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Şifre Kalemi

Altıncı Ordu Kumandanlığından şifre hallidir.

Başkumandanlık Vekâletine

C. 14/2/32 Kütü'l-Amare'nin kesdirme dokuz kilometre şark-ı şimâlîsinde, nehrin cenûba dirsek teşkîl etdiği noktada Kendi Gelen vapurunun tevkif ve müsâdere edildiği ma'rûzdur.

Halîl

Şu'be 1
16/2/32

BELGE NO. 53-7

I.	11
D.	278
F.	52-8

جَزَّار

شیرین

الآن اردد خواصه سند و مقدمة

فِرَاقٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ

٢٠١٢/٢/٢٤ كوت العمارنة تبرد مقدمة بـ ٣٥ درجة حرارة
سماسة بـ ٣٧ درجة حرارة تسخن بـ ٣٩ درجة حرارة
ترتفع درجة حرارة بـ ٤٠ درجة حرارة

- 7 -

$$\frac{1}{\sin x}$$

2-69-

BELGE NO. 54

Târihi: 12/2/32

İkamet Mahalleri: Medhi

Grup Erkân-ı Harbiye Riyâsetine

1- Küt ve Felahiye vaz'iyyetlerinde tebeddül yokdur. Küt'daki düşman Medhi ve Garaf Geçidlerine ara sıra top atmaktadır. Felahiye'deki ise mevziin muhtelif mahallerini bombardıman etdiği gibi bi-l-hâssa sâhil bataryamızı fazlaca dögmekdedir.

Beyt-i isa devresini dögmek üzere bir, Medhi devresini dögmek üzere bir top mevzie sokulmuşdur.

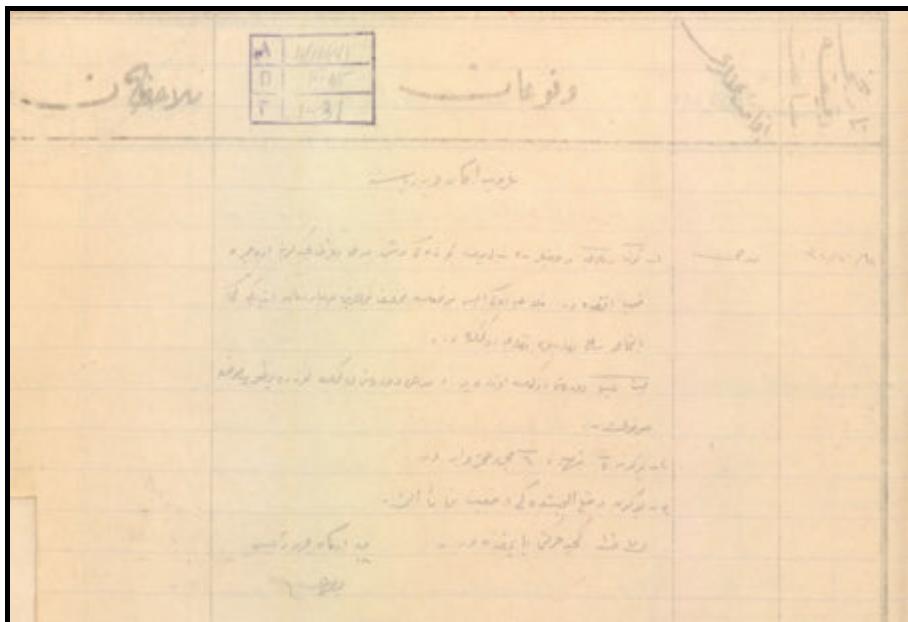
2- Bugün 5 şehîd, 6 mecrûhumuz vardır.

3- Bugün vaz'-ül-ceyşdeki vaz'iyet tamâmen alınmışdır.

7. Âlây 1. Tabur geçid hareketini yapmaktadır.

18. K. Erkân-ı Harbiye Reîsi
Başrî

BELGE NO. 54

BELGE NO. 55

13'üncü Kolordu da dünki vaz'iyeti şu raporla bildiriyordu:

Makasis'den
12-2-32
7.45 evvel

18. K. Erkân-ı Harbiyyesine

1- 11 Nîsân 32 sabâhı şiddetli bir topçu âteşinin himâyesinde olarak düşmanın bir livâ' ile Epter şarkındaki ileri karakol taburu üzerine ileriledi: Bunun gerisinde de dîger bir livâsı bulundu. Bunun üzerine ileri karakol taburuna Epter'in 2 km şarkında ihmâzâsına başlanmış olan mevzîe çekilmek emri verildi: Düşman ileri karakol mevzii işgal ile iktifâ etti. Tahkîmâtıyla meşguldür. Bu mevzii işgal eden piyâdesi tarafımızdan şiddetli topçu âteşiyle döğüldü. Düşmanın bu mevzii bir livâ' ile tahkîm etmekde olduğu ve bu mevziin cenûb-i şarkısında Hor-ı İbrahim'e kadar bu tahkîmâtını temdîd edecek gibi göründüğü alınan raporlardan anlaşılıyor. Saat 1.15 sonradan yazılan bir raporda terk ettiğimiz mevzideki siperleri işgal etmeyib bu siperlerin daha şarkında yeniden cebhesi garb ve cenûb-i garbiyyeye müteveccih olarak siperler kazmakda olduğu ve akşamda doğru ba'zi düşmanın kîtaâtın geriye çekildiği görülmüşdür.

2- Şeyhsaid, Beyt-i şîya, Elsure istikametlerinde mühim bir haber alınmamıştır. Ale'l-garbi'den Şeyhsaid'e doğru bir motor gelmişdir.

3- Küt cebhesinde vaz'iyetde tebeddül yokdur. Düşmanın on iki tayyâresi Küt'a 11 Nîsân'da 29 parça çuval ve torba atmışdır. Bunlardan dördü suya, ikisi siperlerimize düşmüştür.

4- Bugün 2. Fırkadan bir şehîd, 4 mecrûh, 51'inci Fırkanın ileri karakolundaki 9. Âlây 1. Taburdan beş şahîd ve Tabur Kumandanı Cevâd Bey ile ve Mülâzîm Saîd Efendi, 13 nefer mecrûh vardır.

13. K. Kumandanı Nâmına
Erkân-ı Harbiyyesi
Ken'ân

۲۷) فیصل ایجاد ردمانه و ضمیمه سوی یورالم میرجعہ دی

مکانیزم

فیض

میتوانند

می خواهد ملکیت پرورش طبقه ای را
کوئن صهر - و خفته بدل نوشت - دلخواه اینها هستند که
کوئن صهر - و خفته بدل نوشت - دلخواه اینها هستند که
کوئن صهر - و خفته بدل نوشت - دلخواه اینها هستند که

۲۹۸ میامی هال و دیوینه کلرک از این سایر افراد نیز در این مورد مطلع شدند

- بُلْجِيَّة ۲. لُوكَرْنَه
- سُكَّه وَطَرَفَيْه اَنْ جَرَ بِهِ اَنْهَهَ دَلَارَنَه سَعْدَه اَنْهَه
- دَلَارَنَه سَعْدَه اَنْهَه

لطفاً ومه بجهة دفع برقائق اذن عمار بدله دلارم
دیگرها خلاصه
این مقاله

میرج و اسد - ملکه زمین

مددع دا۔۔۔

BELGE NO. 56

Karâr-gâh
13-2-332

Kolordu Emri

1- Küt'daki düşmanla teslim ve tesellüm şerâiti karârlaşdırılmak üzere emr-i ahîre kadar mütâreke yapılmışdır.

2- 13'üncü Kolordu, taht-ı emrine verilen 51'inci Fırka ile berâber düşmanın sağ sâhilden ilerilemesini men' edecekdir.

3- 18'inci Kolordunun 45. Fırkası vaz'iyyet-i hâzırasını muhâfaza eylemekle berâber ikinci bir emir verilinceye kadar Küt'daki düşmana âteş etmeyecektir. Bu Fırkanın 3. Âlâyının bir taburu yarın sabah Medhi'ye giderek sağ sâhile geçecek ve orada bulunan dîger taburuyla birleşerek 51. Fırka Kumandanının taht-ı emrine girecekdir. 141. Âlâyın bir taburu Garaf Köprüsü yakınında bulunacaktır.

4- 52. Fırka kemâ-kân Felahiye mevziini müdâfaaya devâm eleyecekdir.

5- Ben, iş'âr-i ahîre kadar 45'inci Fırka Karâr-gâhındayım.

18. K. Kumandanı
Halîl

Bu emirle Küt karşısında Yüz Kırk İkinci Âlâydan üç taburla, Üçüncü Âlâydan bir tabur, Yüz Kırk Birinci Âlâydan bir tabur ki cem'an beş tabur piyâde (mevcûdları dörder yüz), iki mantelli batarya, beş on ikilik ağır top, iki Hoçkis top kalmış oluyordu.

BELGE NO. 56

مکالمہ

تولید و توزیع

۲- سیستمی که تجذب نیم و نیم تر از مقدار خواردگشته را ارزش افزایش می‌نماید

卷之三

۲۷۴ فریل اور گنہ اپنے درجہ ۱۰ کی ترقی اس پر تکمیل ہے جسکے بعد اپنے

二

توفيق لـ ٢٩. زفاف وخطبة حافظة لافتتاح مكتبة بـ

این اگر بر قدر دیگر است - ممکن است در آن
آنچه از این شیوه های تحریر کنند و ایجاده می شود در

مرلي بوردي باربيه ۲۷ ميلك بـ لـ بـ مـ لـ مـ لـ مـ لـ مـ

مکتبہ پرانی کتب

نحوه موقنه مقتضى درج اجره

أ- آخره قمة هـ فرق فرقة العذراء.

فِي فَرْمَادَل

— 3 —

پدر و مادر کوئت خانہ تو سادہ یعنی فرش قریبی اور دیواریں اونچیں اور پنجرے بڑے ہیں
جو فرش قریبی اور دیواریں اونچیں اور پنجرے بڑے ہیں جو فرش قریبی اور دیواریں اونچیں اور پنجرے بڑے ہیں

BELGE NO. 57 (1)

Kütü'l-Amare 26 Nîsân 916

Irak Kuvâ-yi Osmâniyyesi Kumandanı ve
Bağdad Vâlîsi Halîl Paşa Hazretlerine

Paşa Hazretleri,

(1) Küt'u teslîm için sizinle müzâkere kapısı açmağa emr aldım.

2- Müzâkerâta ibtidâ olmak üzere size altı günlük bir mütâreke teklîf ederim (edecekdîm). Bu mütârekede tekâât şimdiki hatt-ı müdâfaa veya muhâsarayı geçmeye riâyet edecekdir.

3- Yine ibtidâ olmak üzere kîtaâtım ve şehrîn sivil sekenesi için on günlük erzâk celb etmeye müsâadenizi ricâ' ederim. Zîrâ artık burada mâdde-i gıdâiyye kalmıyor (kalmadı.) ve benim, hasta-hânelerdeki yaralı ve hastalarla beslemeğe mecbûr olduğum umûmî, husûsî hidmet-kâr (köle) dâhil olduğu hâlde takrîben on üç bin askerim var. Kezalik şehrîde de takrîben altı bin Arab var. Cem'an yekûn (19 bin) besleyecek ağız var ve on günlük erzâkin derhâl idhâli mes'elesi mühim ve mübremdir.

4- Korkuyorum ki günün birinde bir (vebâ) başgöstermesin. Hastâ-hânelerde yüzlerce hasta askerim var ve yevmiyye takrîben on beş kişi dizanteriden ölüyor. Ricâ' ederim bâlâdaki mevâdd için bana der-akab bir cevâb veriniz. Zîrâ erzâk vapurlarının celbi için telgraf çekmek istiyorum.

5- Sizinle bi-z-zât benim aramda muâhede veya i'tilâfin metnini takrîben karârlaşdırılmak için hemen bir mülâkat olmasını teklîf ederim.

Teklîfâtım takrîben şunlardır:

6- Mâdem ki siz bana fikrinizi şu "Siz vazîfe-i askeriyyenizi kahraman-âne îfâ etdiniz." sözleriyle beyân ve ifâde etdiniz; bu ân-ı bed-bahî ve zarûretde hakkîmda âlî-cenâb olacağınızı i'timâdîm var ve ümîd ederim. Ve askerimin silâhlarıyla Amare veya Hindistan'a nakl edilmesine müsâade edeceksiniz.

7- Bunlar (bu müsâadeler demek olacak) bizim için şerefe lâyık muâmeleler olacaktır. Nitelik Avusturyalılar (aynı müsâadâti) Napolyon'un cenerallerinden Massena'ya 1800 senesinde Jerona muhâsara-i meşhûresinde bahsetdiler. Kezalik Fransızlar 1808'de Portekiz'de İngilizler tarafından aynı şeye mazhar oldular. Bundan başka sizin, bizim bu kadar mevcûddaki askerimize yedirecek erzâkınız olmadığı gibi bunları Bağdad'a nakl için de elinizde lüzumu kadar vapur da yokdur. (Bu asker) bunlar bir kilometre yürüyemezler, hâlleri hakikaten şâyân-ı merhametdir. Bunlar pek az zamânda ölecekler ve (vebâ) ve hastalıklar her tarafda başgösterecektir.

Sonra eğer bunları esir olarak alırsınız bunların maaşları mes'elesi de var. Hissiyat-ı mahsusamın kabulünü ricâ' ederim Paşa Hazretleri.

S. V. K. Tavzend
Livâ Ceneralı
Küt'daki İngiliz Kuvveti Kumandanı

BELGE NO. 57

BELGE NO. 57-1

تصویحات نفساً مسخرة

۶۵۷۹

۱۸۹

۶۷

۶ - ماده زیلا در کرد *نفساً مسخرة* خواهد بود و مذکور که در اینجا
اشاره نمایند و سوراخ ساز را داده اند اینکه بوآن برخیز و خود را به
حقه عالیب اور خوبه اغیره دارند و دایم اندم .
و شرمند سرمه را عیده فراغتیه نظر ایشانسته باشند و همچنان
- ۷ - (بوسه دلیل) زن این شرف داشته باشد از همان
یک ادست بالا (عین سه لام) تا پلووند جاید و همانجا
برنده داشته باشد مسخره است عین اینکه اینکه اینکه اینکه
درین دارند و زنگنه اند اندک در وند . عین سه دلله اند
برنده سرمه زن . زن بودند میگردند مسخره بودند اندک
اینکه اینکه بوسی نقداره نقل اینجنه ده اینکه از ده دایم دارند و دوقت
(بوسه) بوسه بوسه بوسه بوسه بوسه بوسه بوسه بوسه
برنده اندکه اول اینکه داده اندکه از سرمه هم کوسته داشته
شوند و اینکه آن زنگنه ایسرا اندمه از سرمه بوسی دارند
شیوه بخود میگردند خوب خوب ایشان باشند و زنی (بوسه)

BELGE NO. 57-2

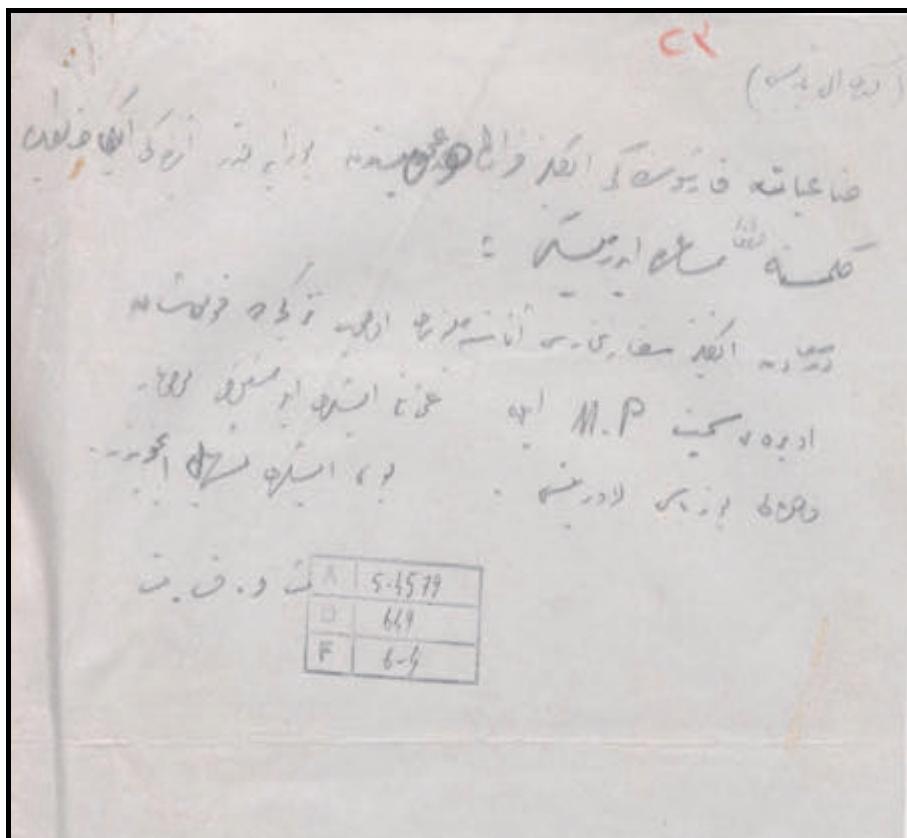
(Kendi el yazısı)

Sanaiyat karşısındaki İngiliz karâr-gâh-ı umûmîsinden buraya kadar
âtîdeki iki zâbitin gelmesine lütfen müsâade eder misiniz:

Der-sâdet İngiliz Sefâret-hânesi ataşesi militeri olub Türkçe de
konuşan Obrey Simit M. P. ile Osmânlı işleri ile meşgul bulunan ... (?)
Yüzbaşı Lavrens. Bu, işleri teshîl içindir.

S. V. F. T.

BELGE NO. 57-2

BELGE NO. 57-3

45'inci Fırka Karar-gâhi
13/2/32

Gayet müsta'celdir.

On Üçüncü Kolordu Kumandanı

1- Bu geceden i'tibâren emr-i ahîre kadar Kût ile mütâreke kabûl olunmuşdur.

2- Kîtaât vaz'iyyetlerini muhâfaza edecekler ve fakat Kût'daki düşmana âteş etmeyeceklerdir.

3- Kût'a karşı olan piyâde ile sahrâ obüslerin endâhâtını kat'iyyen men' ediniz. Bu akşam obüslerin ve sâhildeki piyâdelerin endâhti sebebiyle İngiliz Kumandanı görüşmeme gelemedi. Yarın için bu hâlin sûret-i kat'iyyede men'i matlûbdur.

6. Ordu Kumandan Vekili
Halîl

A	B-10011	3
D	B-05	0
E	F-10	V

~~نام~~

نام مسکن

+ / A

22/10/18

- 1 - بوكس انتار اراچه هست است ایه
تارکه جول او تو خشتر . نهاد دسته ایه
نفعان و صفتی مخاطب ایه .
- 2 - رکت آنہ اینی همایوس .
دو ته فاش اور بیار ایه کی او بوده ایه
ذکریا سایدز . بیا (آ) ایه لر و عده کی
مارکر (آ) آنرا فهمی ایه بیا ایه بیا
- 3 - کسر و نیزه میں ملے .
ذکریا دو من ملے . ایه دو حکم سایدز

BELGE NO. 57-4

Târihi: 13/2/32

İkamet Mahalleri: Medhi'den

Başkumandanlık Vekâletine

1- Mahsûr İngiliz Kumandanı General Tavshend'in izhâr etdiği ârzû üzerine kendisiyle mülâkata muvâfakat eyledim ve daha evvelisi parlemente olarak On Sekizinci Kolordu Erkân-ı Harb Reîsi Basrî Bey'i bu akşam Kût'a gönderdim.

General Tavshend mahsûr tekmîl kuvvetiyle Amare'ye çekilmek şartıyla Kütü'l-Amare'yi teslîm etmeği teklîf etmiş ise de bilâ-kayd ü şart teslîm olunmasını kendisine tebellûg eyledim. Erkân-ı Harb Basrî Bey'in müşâhedâtına nazaran mahsûr kuvvet pek bî-tâb kalmışdır. Ânın için teklîfimi kabûle mecbûr olacağını zann ve yarın sabâh bi-z-zât Tavshend ile görüşeceğimi arz eylerim.

2- Felahiye cebhesinde seyrek top âteşi teâtî olunmuşdur.

3- Bugün düşman tayyâreleri Kût kasabasına otuz bir çuval ve paket atmışdır.

4- Harb tayyâremiz bugün düşmanın mitralyözlü bir tayyâresini ıskat eylemiştir. Düşman râsidi telef ve pilotu mecrûhen esîr edilmişdir.

5- Yirmi dört sâatden beri zâyiâtımız bir şehîd ve yirmi nefer mecrûh olduğu ma'rûzdur.

Altıncı Ordu Kumandanı
Halîl

باسم الله الرحمن الرحيم

سنه اول - مكتوب على بطاقة اصلية مطردة
كتبت سنه اول مكتوب على بطاقة اصلية مطردة
لابد من اخذها من المدرسة لكي تتحقق مطلب الالتحاق بالجامعة
لذلك لا بد من اخذها

فهي لا تؤدي الى اتمة الدراسة بل هي مطلب خارج عن المنهج
لذلك لا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول
لذلك اوصي بالاتصال بمنسق الالتحاق بالجامعة
لذلك لا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول
لذلك لا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول
لذلك لا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول

- فلا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول
- بل يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول
- لا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول
- لا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول
- لا يصح اخذها كمطلب اساسي او مطلب اول

البيان مفرد وفقاً لـ

خبر

٢٤

BELGE NO. 57-5

Târihi: 14/2/332

İkamet Mahalleri: Basra Taburundan

Ordu Emri

1- Küt'daki mahsûr düşmanla muvaffakîyyetli müzâkerât devâm ediyor.

2- Düşmanın bu mühim ânda sol veya sağ sâhile hareketi pek muhtemeldir. Kit'anın son derecede müteyakkız ve her bir harekete karşı koyacak sûretde hazır ve âmâde bulunmaları matlûbdur.

3- Küt'daki düşmanın bir hurûc hareketine teşebbüsü hiss edilmedikce ve âteşle mukabelesi görülmektedikce emr-i ahîre kadar âteş edilmeyecektir.

4- Ben, bu gece menzildeyim.

Altıncı Ordu Kumandan Vekili
Halîl

Kayseri'de Başkumandanlık Vekâletine (Şifre)

1- Bugün Ceneral Tavshend ile görüşdüm. Küt'da mevcûd kırk iki topla bir milyon İngiliz lîrâsını bize terk etmek üzere tekmîl kuvvetiyle müsellâhan Amare tarafına geçirilmesine müsâade edilmesini teklîf etdi. Bilâ-kayd ü şart ve bütün kuvvetiyle esîr-i harb olarak teslîm olmasını mütekabilen teklîf eyledim. İşbu teklîfim üzerine Umûm İngiliz Irak Ordusu Kumandâni'ndan istîzânla akşamâ kadar cevâb vereceğini va'd eyledi. Akşamüzeri evvelki teklîfinin kabûlünü tekrâr istîrhâm ve maa-hazâ henüz Umûm Kumandanlığından cevâb almadığını beyân eyledi.

2- Mahsûr kuvvet pek me'yûs ve bî-tâb olduğundan yarın sabâh teklîfimin kabûl olacağını tahmîn ediyorum.

3- Felahiye cebhesinde ve sağ sâhilde fâsilâlı top ve tüfenk âteşi teâtî olunmuşdur. Yedi şehîd ve yirmi bir mecrûhumuz vardır.

4- Müzâkere dolayısıyla ve düşmanın bir hurûc teşebbüsü bulunmadığı müddetce yalnız Küt cebhesinde âteş kesdirildiği ma'rûzdur.

Altıncı Ordu Kumandan Vekili
Halîl

BELGE NO. 57-5

BELGE NO. 57-6

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro

Başkumandanlığı

Her telgrafa takdîm edilecekdir. Harb telgrafıdır. Zâta mahsûs ve mahremdir.

1- Dünki raporuma arz eylediğim üzere bugün Küt'daki İngiliz Kumandanı Ceneral Tavshend ile öğleden evvel sâat onda siperlerimiz önünde görüsdüm. Mûmâ-ileyh, berâberinde bulunan kırk iki topla bir milyon İngiliz lirâsı vererek on üç bin kişiden ibâret bulunan kuvvetiyle Hindistan'a gitmesine müsâade olunmasını ve kendisine İngiliz ordusundan şimdilik on günlük erzâk celbine müsâade teklîfinde bulundu.

2- Bu teklîfâta mukabil tarafımdan da silâhlarını terk ederek (Küt)'dan çıkış Küt'un hâricinde tarafımdan ta'yîn olunacak kıt'anın tahtı muhâfazasında ordu-gâha girmelerini ve ancak o vakit kendilerine erzâk ve sâire verebileceğimi ve kendi (...) vapurlarıyla pey-der-pey Bağdad'a nakl edeceğimi söylediğim.

3- Kendisi bu teklîfâtımı Irak Umûm Ordusu Kumandanı'na bildirmek üzere ayrıldık. Öğleden sonra sâat beşde kendisinden aldığım mektûbda henüz Ordu Kumandanı'ndan emir almadığını bildirmekle berâber şifâhen vuku' bulan teklîfâtını tekrâr eylemekde ve elinde bulunan askerin bir sene muhârebe edemeyecek hâlde bulunduğu yazmakda ve bu tarzın zâtı sâmîlerine bildirmekligimi ricâ' eylemekdedir. Vaz'iyet-i harbiyyemiz böyle bir şartın kabûlünü (...) eleyecek bir hâlde değildir. Ben de bugünkü teklîfimden başka türlü bir teklîf der-miyânâna taraf-dâr ve salâhiyyet-dâr değilim. Yalnız hükûmetin siyâset (...) îcâb etdiriyor ise İngilizlere bir cemîle olmak üzere bütün efrâd, esliha ve bir milyon lirâya mukabil Küt'daki İngiliz fırkası zâbitânına harbin hitâmına kadar bize ve müttefiklerimize karşı muhârebeye girmeyeceklerine dâir nâmûsları üzerine verecekleri söz ile serbest bırakılmaları menût-ı re'y-i devletleridir.

6- Telgraf başında yarın sabâha kadar emr-i devletlerine muntazîrim.

8.15 sonra 14/2/32

Altıncı Ordu Kumandan Vekili
Halîl

A	41
D	248
F	55 - 3

三

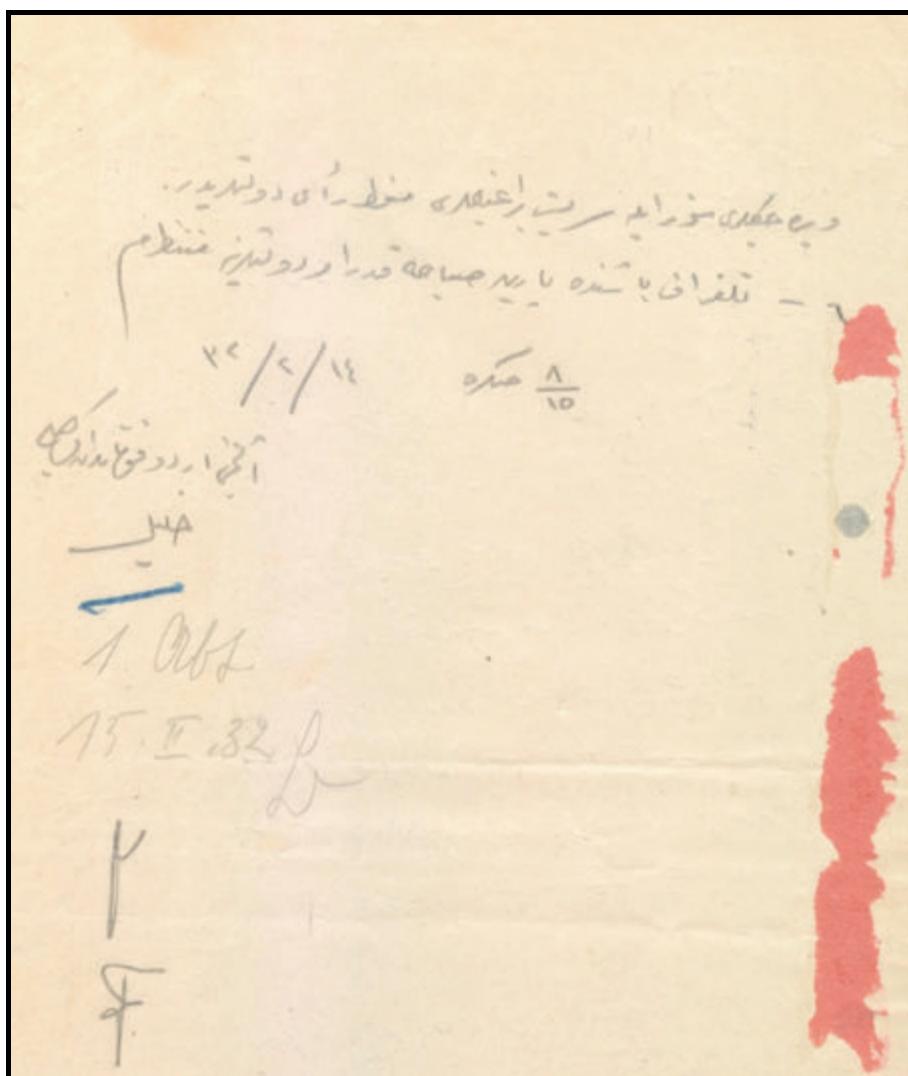
كتاب الفتن

شہر
دوستی اور ترقیت ایجاد کرے۔ میرے تھوڑے سے دلچسپی میں
تو مرو۔

۱- درین را بوره همه اینها از زمین بگیره گوته ده آنها که فوجی
چنان نادنیه اید از حدوده اول ساعت اندیه سیلورز اوئنه کردند
سپاهی سر برخیه بگیره قوهای کی خود را میگیره آنها را بکشید و پس از این دفعه
کنده عبایت بگیره قوهای هفتاد هشت کیم ساعده اولین گله دست آنها
اره شده که هم اینها از زمین بگیره اینها که لفظی بگیره

۱- در مسند کمالیت گذشت که از این طبقه کوچه کوتاه را که در هر کوچه کوتاه
۲- بر تلقیف ام مصالح طرحیده ساخته رکابی را که در هر کوچه کوتاه
۳- چند طبقه نظر اولیه قطعه نه تخت مخفیه مسنه ای و معاشر گیرنده و آنچه
۴- اودقت لدرانه ای اینه که دره سلیمان و دلمه دار را به سبک متعارف

BELGE NO. 57-6a

BELGE NO. 57-7

15/2/32 Sâat 1.00 sabâh Kayseri
Telgraf başında Halîl Paşa'ya teblîg edilmişdir.

Adres: Ben Ser-yâver Kâzım

Başkumandan Vekili Paşa Hazretlerinin cevâbı şudur efendim:

İngilizlere siyâseten cemîle yapmak mecbûriyyetinde olmadığımız gibi paraya da ihtiyâcımız yokdur. Bugünkü telgrafımda yazdiğim vechle orduyu kâmilen teslîm etmek üzere yalnız Ceneral Tavshend'e şahsen müsâade edilebilir. Bundan başka hiçbir kayd ü şart kabûl olunamaz.

Buna râzî olmadığı hâlde mükâleme ile vakit geçirmeyerek Kût'u tazyîkde devâm ediniz ve bu teklîfin reddi hâlinde şahsı hakkındaki serbestîye de müsâade edilmeyeceğini katî olarak söyleyiniz.

-----
15 Nîsân 332 Sâat 1 evvel sabâh

Altıncı Ordu Karâr-gâhında Raûf Efendi'ye

Cevâb bundan ibâretdir. Buna bir cevâb-ı âlîniz varsa şimdi intizâr ediyorlar ve yukarıdaki cevâbin tamâmen anlaşılıp anlaşılmadığını ve bir şüphe olub olmadığını soruyorlar.

BELGE NO. 57-7

BELGE NO. 57-8 (9)

Kütü'l-Amare
28 Nîsân 916

Irak Ordusu Kumandanı ve Bağdad Vâlisi
Halîl Paşa Hazretlerine

Paşa Hazretleri

Telgrafıma Sir Preblak'dan cevâb aldım. Müzâkerât-ı âtiyeye ibtidâ olmak üzere eğer siz benim, Küt'ü derhâl tahliye ve ordu-gâhınıza nakl-i mekân etmekliğimde ısrâr ederseniz bunun bilâ-kayd ü şart teslîm demek olduğuna o da benimle müttefikdir.

Şübhesiz sizden böyle parlak bir tâlie mazhar olmak isterim!.. Bana "Beş aydan beri vazîfenizi kahraman-âne ifâ etdiniz." diyerek bi-z-zât bu müdâfaamı takdîr etdiniz. Binâen âleyh sizden beklediğim şey muhikdir ve bunu âlî-cenâb bir hasımdan ve sizin gibi şöhret-şîâr bir askerden beklemeğe hakkım vardır.

Bunu bir kere daha mülâhaza buyurunuz ve Enver Paşa'nın sur'at-i mümkün ile muvâfakatını alınız. Sizden istedigim şey: Kîtaâtîma buradan derhâl aşağıdan gelmekde olan vapurlara binerek Hindistan'a gitmek üzere müsâade etmenizdir. Eğer vapurların gelmesine müsâade ederseniz bunu iki günde yapabiliriz. Bu hâlde bu harb müddetince artık Türkiye'ye karşı istihdâm olunmayacağımızı taahhûd ederim. Kâmilin sağlam kırk topu size terk edeceğim gibi bir milyon İngiliz lîrâsını da size vereceğim.

Dîger tarafından bilâ-şart teslîm için beni icbâr ederseniz müzâkerâti kat'a, toplarımı, mağazalarımı ilh tahrîb etmeye mecbûr olacağım ve bi-t-tab' para mes'elesi de artık mevzû-i bahs olmayacaktır. Fi-l-hakika ordu-gâhınıza toplamak istediginiz bu kuvvet hüzn-engiz bir hâldedirler. Tabîblerim beni te'mîn ediyorlar ki bu şerâit dâhilinde hastalardan vefeyât mikdârı yevmiyye yirmiye veya otuza çıkacak ve yaz mevsiminin nihâyetine doğru yüzde yirmi beş vefeyât olacak. Hâl-bu-ki bunların evlerine avdetlerine müsâade olunursa, her ne kadar askerlik nokta-i nazarından en aşağı bir sene kadar hâiz-i kıymet olmayacaklarsa da bunların birçoğu yaşayacaktır ve nâmûs üzerine söz verilir ki bu harbin devâmi müddetince bunlar Türkiye'ye karşı istî'mâl-i silâh etmeyeceklerdir. Maa-hazâ size yarı yolda mülâkî olmağa hâzırım. Ya'nî eğer tekîlî levâzîmi bilâ-emhâl gönderirseniz (takriben 1.000?) sahrâ mevziimi değiştirek bizim hattın sağ cenâhında ve su kenârında [zann edersem sizce Şeytan(?) Bahçesi denilen ve Arablarca Hazırı tesmiye edilen] kale yanında ordu-gâh kuracağım. Burada tekîlî askerimin ordu-gâha girmesi için kâfi vüs'atde kuru arâzî vardır ve zâten ancak vapura nakl edilmeleri imkânı olan hasta ve yaralılar müstesnâ olmak üzere Küt şehrini tahliye edeceğim. Şu hâlde Küt'un içerisinde asker koyabileceksiniz ve hasta-hânelerimi muhâfaza için bi-t-tab' tertîbât ittilâhâz edeceksiniz. Ârzûlarınızı tatmîn için elimden geleni yaparsam bana derhâl

Culnar'ı erzâkıyla birlikde gönderir misiniz ve ordu-gâhi tebdîl etmezden evvel askerimin sürüat-i mümkün ile Hindistan'a sevk edilecekleri hakkında bana söz üzerine te'mînât verir misiniz?

Sizden istediğim te'mînatı verirseniz sizin ve benim murahhaslarımız işin teferruatını bil'âhire karârlaşdırırlar. Tefferruatı karârlaşdırılabilme için Sir Preblak'ın karâr-gâhından âtfideki üç zâbite ser-bestî-i hareket bahş etmenizi ricâ' ederim. Tâ ki bunlar motorbotla buraya gelsinler ve benim murahhasım gibi işleri tanzîm etsinler: Bunlar da Mîr-alây Beach, Yüzbaşı Herbert ve Yüzbaşı Laurence'dirler. Muhâleset-i fâikamın kabûlünü ricâ' ederim Paşa Hazretleri.

Tavnsend

A	5-5579
B	669
C	6.17

٤١

عاز اور دشمن - از دیگر اور سپاهیت همان
 پاٹ مکانیک
 غیر از بس برو بدو خود را بخواهند که از من
 بود خوب و بادو طاقت هم نیست - اینکه اینکه اینکه بود بود خود
 شرط شیعه دید از اینکه وہ ادله نم متفق
 شده از مذکور در پارسون و مکان اینکه اینکه ... ما با ، سیه ایزو
 ملکه کرد قدری که اینکه اینکه بیرون بیانات بود از اینکه بود خود
 بیان دید سرمه لفڑی شیعه تھے - وی شیعی - و مکن - دیگر کسی کسی کسی
 رشکر دے دیکھ ملکه داد -
 بونیکه اینکه مذکور خود اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه
 سرمه ایسه زیج تھی : فکر کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر
 اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه
 خالص آنکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه اینکه
 اینکه ایسے ده سرمه دیکھ کر
 کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر کر
 ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب
 ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب
 ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب ای خوب

A 5.3579
D 639
F 16-18

بـِكَمْبُونِي

BELGE NO. 57-10

Osmânlı Ordû-yi Hümâyunu Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be 1

Târih-i Tesvîdi: 14/2/32

Kalem Odasının Numrosu: Kayseri

Altıncı Ordu Kumandanlığına
Şifre

C. 13 Nîsân Şifre

Eğer General Tavshend, ordusunu bil-cümle malzeme-i harbiyyesiyle berâber teslîme râzî olur ve Devlet-i Aliye ile müttefiklerine karşı harb-i hâzır devâm etdiği müddetce hiçbir hareket-i hasm-ânedede bulunmayacağına dâir asker ve nâmûs sözü verir ise kılıncını ve şahsına âid eşyâsını muhâfaza etmek şartıyla ser-bestce çıkış (istediği) yere gitmesine muvâfakat ederim.

(İmza)

Yazılmışdır. / 14 Nîsân 32

BELGE NO. 57-10

میڈنک امضا	ہائی اردوی ہاونی پاش فومنداناگی و کانی	اوراق اور مسٹک نومروں
تاریخ قبضہ		شہیدک تو من روس
میڈنک قوبیلان نومروں	شہید	مسودنک امضا
مذاہبیتک امضا	۱	تاریخ تسویہ
مذاہبیتک نام	آلمقی اد-د-دلا - المتن	تم اور مسٹک نومروں

A	11
D	278
F	55-2

ج ۷۰۵ ن سفرہ
 ارجح الی خداوند داد دست بمالکہ مازنہ عینہ کار
 لشیہ رائی دلوں داد دست بخوبی متفق پیغام خود کی
 دنام بخوبی مسجتہ یعنی دو حلقہ داد داد داد داد داد
 شد داد داد داد داد داد داد داد داد داد داد داد
 ایسا ہے مخدوم ائمہ سلطان سنتیہ حضرت ایسا ہے
 کوئی ہے احتیتاج نہیں
 ۲۷/۷/۱۹۴۸
 باطلہ

4. b. corner
 Arabic.
 Wenn Ihr Gnade und
 zielstreifstalist
 seine Kräfte und den
 lichen fr. Material
 zu überzeugen in folgender
 in Eichenwald gesezt
 und der jungen Riege
 keinen feindlosigkeits
 gegen die Türkei in den
 Verbindeten zu verhindern
 so kann ich Ihnen
 für seine Region
 freien Zug mit
 seinen eigenen
 gewähren.

BELGE NO. 57-11

28/4/916

Kütü'l-Amare İngiliz Kuvâsı Kumandanı
General Majör Tavshend Cenâblarına

General Cenâbları,

Bugünki mektûbunu aldım. Ârzûnuz vechle Başkumandan Vekili Enver Paşa Hazretlerine tahrîr ve şifâhen aramızda vuku' bulan telgrafla bildirdim. Ber-vech-i âtî aynen kayd etdiğim ...(?) bu ânda vâsıl olmuşdur:

Küt'da mevcûd insân, top, malzeme-i askeriyye ve ilh levâzîm kâffesini bilâ-şart ve kayd teslîmi ve yalnız General Tavzend kendi şahsî kılıncıyla ve husûsî eşyâsiyla istediği yere gidebilecekdir. Mukabilinde ne Türkiye aleyhinde ne de Müttefikler aleyhinde bu muhârebe müddetince mücâdeleye girmeyeceğine dâir nâmûsu üzerine söz verecekdir. Eğer bu şartı kabûl etmezse müzâkerâtı kat' ederek vazîfe-i askeriyyenizi icrâ' edin. General Tavzend'e şimdiki hâlde şahsına verilen işbu müsâade âtîde verilmeyeceğini de söyleyiniz.

Binâen aleyh General Cenâbları elimden geleni yapdım ve bundan fazlasını da yapamam. Zâten bugün karâr-gâhîma ordumun başına hareket ediyorum. Sâat yediye kadar kat'î cevâbinizi vermenizi ve ihtirâmât-ı fâikamı hüsn-i kabûl buyurmanızı ricâ' ederim. General Cenâbları.

A	5-5579
B	557
C	5-12

90 / 8 / CA

نیز این مکانات را که در اینجا آورده شده اند، می دانند که اینها بجهة

هزال هنایرس :
پرتوییں ملتویزد آلم . توز و بوده با سه قیمت اوله و سه اوزنای هفت زدنیه کمی و معاشر
آه من ده و تو مخواهی مقداره میدرم . بوجه آن عکس فراستم ۲۱ بوآده داصل دلته :

کو نمایه می‌باشد از آن طبق، مذکور شده بود که دامنه را از میان مسیر طرق قید نمی‌بینیم و به این
حال طاری نمایه می‌باشد تا بقیه دفعات اینجا به این ترتیب در آن مسیر طرق قید نمایه نماید.
تو کیا عذرخواهی نماید و متفقند عذرخواه بوسماله به مذکور شده مسیر طرق قید نمایه را از ناصیه اوزنیه
سوچدیده باشد. اگر بتوان اینجا این مسیر را تفعیل نماید و خود را از این طرف از زراید این
مسیر مسدود نماید پس اینجا این مسیر را مسدود نماید و مسیر طرق قید نمایه را از ناصیه اوزنیه
سوچدیده باشد.

نَبَّأَ عِيْهِ جَيْرَالْ جَنَابِدَهُ الْمَدَّهُ كَاهِيْدَمْ . وَبِوَمَهْ فَعَنَهُ سَهَّادَهْ يَاَيَهْ مَمْ . زَانَأَ بُوكُورَهْ وَأَطَّافُورَهْ
اَوَدَهْ بَلَهْ بَلَهْ هَرَهْ هَرَهْ هَرَهْ . سَامَتْ بَلَهْ بَلَهْ قَوْهْ قَوْهْ هَوَأَبَزَهْ هَوَأَبَزَهْ وَبَرَهْ بَرَهْ خَالَهْ بَرَهْ
هَهْ قَبَهْ بُوبَهْ بَرَهْ بَرَهْ بَرَهْ . جَيْرَالْ جَنَابِدَهْ .

BELGE NO. 57-12

28-4-916

Altıncı Ordu-yi Hümâyûn Kumandanı ve Bağdad Vâlîsi
Devletlü Halîl Paşa Hazretlerine

Devletlü Efendim Hazretleri,

Nâmûsum üzerine söz vermek şartıyla şahsen ser-best bırakılıb azîmetime müsâade eylediğinden Başkumandan Vekili Enver Paşa Hazretlerine bâ-telgraf teşekkürâtımı arz eylemeniz(i) ricâ' ederim. Buradan gitmek hayatımı kurtarmak demekdir. Lakin ilâve edilen dîger şerâit, teklîfinizi kabûl etmekliğimden beni men' ediyor.

Geçen hazırlanda (Amare)'yi zabit eylediğimde harâretden ölüm derecesine hastalanmış idim: Hindistan'a gönderilerek dağlarda seyâhat etdirdiler ve Kanake(?) (Kütü'l-Amare)'yi zabit etmek emrini aldım. Sıtmadan -evimin merdiven basmalarını çıkamayacak derecede zaif düşdüğüm hâlde- bu memlekete avdet etdim. İngiltere'ye avdet edib evimde istirâhat etmesini ne kadar ârzû eylediğimi tasavvur edersiniz.

Yalnız bir şey' isteyeceğim, o da bu şehrîn teslîminden sonra beni, yâverim ve 3 emir-berim ile berâber İstanbul'a naklime Enver Paşa Hazretlerinden istîzân eylemenizdir. Müsâade edildiği takdîrde ziyâdesiyle minnet-dâriniz olacağım. Bizi ser-best bırakmanız için Hükûmetimden iki milyon İngiliz lîrâsını taleb etmek abes olduğu zannındayım. İhtirâmât-ı fâikamın hüsn-i kabûl buyurmanızı ricâ' ederim.

(İmzâ') - S. V. T. Tavshend -
Majör - General

Sir Pers Lake'nin cevâbını bekliyorum.

- Cevâb -

28/29-4-916

Küt İngiliz Kuvâsı Kumandanı General Majör Tavshend Cenâblarına

General Cenâbları,

Mektûbunuz yedime vâsil oldu. Gerek tahrîrâtımdan gerek şîfâhî mükâlemâtımızdan zât-ı âlîlerine karşı ne kadar derin bir hürmet beslediğimi elbetde anlımissınızdır. Başkumandan Vekili Enver Paşa Hazretlerinin bana olan emniyyet-i kâmilesine güvenerek sizin, yâverinizle ve üç emir-berinizle İstanbul'a azîmetinize, istîzân eylemeden şimdiden taahhûd eylerim. İhtirâmât-ı fâikamın kabûl buyurmanızı ricâ' eylerim.

Altıncı Ordu-yi Hümâyûn Kumandanı
ve Bağdad Vâlîsi

٢٠

آلتی (دریاچه اور گردنه) و نقداده اسی
برتر خلیل باش همچند توپه

۵-۴۷۲۸
۳۰
۶-۹

— بعد آنچه میزد —

نمک اوزن رسید و راه را میخواستند سرمه بر این دو عرضه مساجع ایجاد کنند
و سرمه را به دلیل افزایش همچنان راه با تغذیه شد آنچه عرضه نمایند را باید
بود و آنکه کننا خود را درین سرمه — میخواستند — لکه عدو و دشمن را بکشند و یک
سرانجام تکلیفی قبول نمیکنند — اینکه لکه داشتند بعنوان این را بروزیز.

کنکه خوازه (نخاده) که خلا اینها همچنان هزار تونه آرچوم در جهان
میباشد : همان سه کوچه را برای طبع داروه ساخته است و دارد.
و دستگیر (کوتاه اعماقه) و چشم (ایم امری الدعم) ایجاده دارد اولیاً مردم
با سمه این چیزها را در چشم خیافت داشتند که خالی — بولکه
عودت آسم — ، انتکانه — عورت ایوب اینجع استراحت
ایندیشی خود را از زدن آبدیکنند — رقصو را بدست کنند.

یاده داشت ایستاده ایاده — جوش را که ساخته اند از کوهه بین ایاده
دیگر ایروم ایه پار اسکانوله نهفته ایزور بیات همانند اینه ایتم ایزور
— سرمه — سرمه ایندیشی کی تقدیر رده زیاد کنند منته ایکان ایزور
بری سرمه را خواه کنند که میتوانند ایک میلیون اکثر لیران طبیعت
عبد ایلرین طبیعت — اینه ایستاده ایانه ایمه قبول سرمه کاری سرمه ایروم
(این) — ش. د. ن. تادمه —

— سرمه لادنیه هم اینه بکارورون —

هدایت خود

128

917-2- C7
C9

~~مکتبہ ایکٹری قوامی فرمائیں جزاں مادر سر ناول~~

n. n. w.

— Spring 1918

مکونہ مدعیہ و اصل اولیٰ۔ خواہ اکار خبرانداز

کوئلی تھی مکالائی زبر دا عالم نہ فایدہ نہ دار درجہ بے حرف
زندگانی دکھنے کے لئے

~~بـ دـ وـ كـ مـ آـ سـ هـ اـ لـ اـ سـ تـ كـ دـ رـ بـ اـ نـ زـ بـ اـ شـ~~

بـا ادراكه افنته کامنه رکوه رک سرک ایده یزگله و افع
آن بـرکه استادله خـمـزـه ، استادله ایـمـدـه ، استادله

تعهد ایدم، احترامات قانونی خواه هستم (میرکزی رجایم)

الْعَمَارِ دُولَهُ صَادِقَهُ قَوْمَانَجَان

دیندار دال

BELGE NO. 57-13

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Tahrîrât Kalemi

Sivas'da Başkumandanlık Vekâletine

Gayet müsta'celdir.

(1) General Tavshend bu sabâh iki zâbitle bir mektûb göndererek teklîfât-ı sâbıkasının kabûlünü tekrâr istirhâm etti. Tekmîl esliha ve ceb-hâneyi bilâ-kayd teslîm eylediği takdîrde ârzû-yi sâmîniz vechle yalnız kendisinin ser-best bırakılabileceğini.

2- Yarın öğleye kadar işbu teklîfim kabûl edilmezse tekîmî müzâkerenin ke-en-lem-yekün addiyle Küt cebhesinde hâl-i muhârebeye girileceği(ni) kat'î bir lisânla cevâben bildirdim. Kat'î teklîfimi Umûm İngiliz Kumandanı General Lek'e bildireceğini va'd eyledi.

Bugün de Kût'a giden me'mûrlarımız erkân-ı harb zâbiti mahsûrîni pek bî-tâb, perîşân bir hâlde bir ân evvel teslîme intizâr etmekde olduklarını gördüm. Yarın tebşîrâta muvaffak olacağımı Lütf-i Hakk'dan ümîd eylediğim arz eylerim. 15 Nîsân 332

Altıncı Ordu Kumandanı Vekîli
Halîl

مکتبہ اقبال

بخاری
بخاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- 16 -

A	11
D	278
F	55 - 9

میزان طاقت و حکم ایک خاندان یا سلطنت کوئندہ لئے مختلف اساتھ مانع نہ کر سکتے
کہاں اترے ایک خاندان یا سلطنت کوئندہ کے مختار اساتھ مانع نہ کر سکتے اور اس کا مکمل
درخواست یا اکار لئے ترتیب برائی ملے جائے۔ مگر مذکورہ طاقت ایک خاندان
یا اسرائیل ایک خاندان یا سلطنت کوئندہ کے مختار اساتھ مانع نہ کر سکتے ایک خاندان
یا اسرائیل ایک خاندان یا سلطنت کوئندہ کے مختار اساتھ مانع نہ کر سکتے ایک خاندان
یا اسرائیل ایک خاندان یا سلطنت کوئندہ کے مختار اساتھ مانع نہ کر سکتے ایک خاندان

$$\frac{25413}{-12} = -2118 \text{ R } 5$$

BELGE NO. 57-14 (15)

Efrâd-ı Askeriyeye Teblîgat

Kuvve-i Askeriyye Kumandanı, Türk Kuvâ-yi Askeriyyesi
Başkumandanı'na âtîdeki mektûbu göndermiştir:

29-4-16
16/2/1332

Efendim Hazretleri!

Açlık bizi terk-i silâha icbâr ediyor. Zât-ı âlîlerinin "Sizin cesûr askerleriniz bizim samîmî ve kıymet-dâr misâfirlerimiz olacakdır." hitâb-ı te'yîdiyle tevsîk etdiğiniz kahraman askerlerimi size teslîme hâzırım.

Efrâd-ı askeriyyem uhde-i icrâsına mevdû' olan vazîfeyi yapmış olduğu cihetle kerîm ve semâvet-perver olunuz. Siz, askerlerimi Selmanpak Muhârebesi'nde, ric'at zamânlarında, beş ay devâm eden Kütü'l-Amare Muhâsarasi'nda -ki ben burada sizin ablukanızı yarmak için sevk-ül-ceyşî bir rol oynadım ve bu Irak'a kuvve-i imdâdiyyenin vusûlunu te'mîn etdim-görmüşsunuzdur.

Askerlerimin vazîfesini nasıl ifâ etdiğini görmüşsunuzdur. Târih-i harb-i askerî bir fasl-ı mahsûsî ile bu mes'eleyi te'yîd edecekdir.

Îcâb eden tertîbât ve tafsîlâtı tanzîm etmek üzere zâbitânımdan Yüzbaşı (Morlend) ile Binbaşı (Glaferist)'i gönderiyorum.

Îcâb eden şerâit ihzâr edildikden sonra sizin karâr-gâhınıza gelinmek ve Kütü'l-Amare'yi teslîm etmek husûsunda hâzırım. Fakat erzâkın sevkini tesrî etmenizi ricâ' ve temennî eylerim.

Size; refâkatimde bulunan tabîbim ile ser-tabîbinizin hasta-hânemi ziyâret etmesini ve orada bulunan efrâd-ı askeriyyemden ba'zlarının kolsuz ve ayaksız ve ba'zlarının da "fesâdü-d-dem"den musâb olduğunu görmesini teklîf ediyorum. Bunları esîr-i arb olarak almağa heves-kâr olduğunuzu farz etmem. Bunlar için en iyi tarîkin mecrûh ve yaralıların Hindistan'a sevki olacağı kanâatindeyim. Londra'da bulunan Erkân-ı Harb Reîsi bana mübâdele-i userâ için me'zûniyyet verdi. Muhârib efrâdımdan ser-best bırakılacak mikdârda Mısır ve Hindistan'da bulunan Türk userâ-yi askeriyyesine ser-bestî verilecekdir.

En yüksek ihtarâmâtımı kabûl ediniz.

İmzâ'
Ferîk General Tavzend
6'ncı Fırka ve Kütü'l-Amare Kuvve-i Askeriyyesi
Kumandanı

2- Bâlâda zîkr edilen şeye ilâveten Türklerin tamâmiyle mübâdeleyi kabûl edeceklerine dâir kuvvetli emâre mevcûd olduğunu zîkr edebilirim.

Türk Kuvve-i Askeriyesi Başkumandanı'ndan telâkki etdiğim bir ta'lîmât mûcibince der-akab İstanbul'a hareket edeceğim. İstanbul'a muvâsalat eder etmez nâmûsum üzerine söz vermek üzere Londra'ya gitmemi ricâ eyleyeceğim ve Londra'da Harbiyye Nâzırı'nı görerek derhâl mübâdele ile uğraşacağım. Bu sûretle size pek ziyâde muâvenet edebileceğimi ümîd ederim. Size vazifeye sarıldığınızdan ve cesûr-âne hareket ve terbiye-i askerîye muvâfik vaz'iyetinizden dolayı samîm-i kalbimden arz-ı şükârân ederim.

An-karîb daha iyi zamânلarda yek-dîgerimizle tekrâr mülâkat edebiliriz.

Kütü'l-Amare
29-Nîsân-1916

İmzâ'
Ferîk Ceneral Tavzend
6'ncı Fırka ve Kütü'l-Amare Kuvve-i Askeriyesi
Kumandanı

58

اقدار و مکانیزم میقایت

خواهند بود که فرمات از هنری هارلیک نایس فرمات آنده آنده کی مخصوصاً خوب نباشد.

A	1-2
D	3-8
F	15-

عیار این زنجیرات و تغییرات تنفسی (نیش افته خوارچا خوده پوزیاتی امولدند) آله بکار
آنقدرست) در کوشیدگی.

ایجاد این مترادف اینقدر ایجاد نموده است خواهد بود که در اینجا می‌شود
اینکه خصوصیت عاشرم . فقط از اینکه سخن را بخوبی شنیده باشم .
جزءی از خاصیت بیان طبیعت آن می‌شود . می‌تواند شنیده شده باشد اما نیازی نیست .
افراد عادی صد عذرخواهی خواست و باعترض و بمعذله ایجاد خواهد شد . دو مصادب اولین کاریه کنی
لطفیت ایجادیم . پس از خوب ایجاد شده آنکه کسری اولین کاریه خواهد شد .
پس از آنکه ایجادیت بخوبی و با اینکه ایجاد شده باشند بخوبی ایجاد شوند .
لهم نهاده ده بیان اینکه درست بخوبی شنیده شده باشند اینکه می‌توانند اینکه درست
باشند و بدین معنی که شنیده شده باشند اینکه ایجاد شده باشند .

ان رکن از مانع فضول است

10

خواسته هزار ناوشتر

— مادر و زاده ذکر این مکان شنبه خود را نزدیکی مبارکه داشتند و مطابق با حجتی امیر مسیح
الیطف ذکر دیده باید. بزرگ خواه امیر تبریز با پایه خواران آنکه نظری نشانی بر سعادتمندان میخواست
امنیت خود را حفظ کرد و اینها بجز این مراحلت بدرانگز نامنفع و تردد نمود و درین دسته نوشتند که کنمی
شناختند اینها حضرت! و اینها در راه خود را نهادند که نیز همان را میخواستند حفظ
بر حضور خود از نظر ملی زیارت معاشر شدند و مطلع جلس ائمه ایامهم. شرمن و فتحیه حدادی و میرزا علی‌اکبر داشتند
و درین دوره حمله و زربه امیر را میخواستند و فتحیه حدادی صوبه قلعه را میخواستند که اینها
و دیگران را میخواستند

BELGE NO. 57-15

(٢) عده فوجی رکلا ای زمانه ده تا بد ایرانی نهاده مدارقات ایده سایوز

گویند از امداد
۱۹۱۶ - میان - ۴۹

امضا
فرموده جلال ناوشند
آنچه فوجی و کویر از امداد فوجی عربی کی
حواله

A	۱-۲
D	۵۰۸
F	۱۵-۱

BELGE NO. 57-16

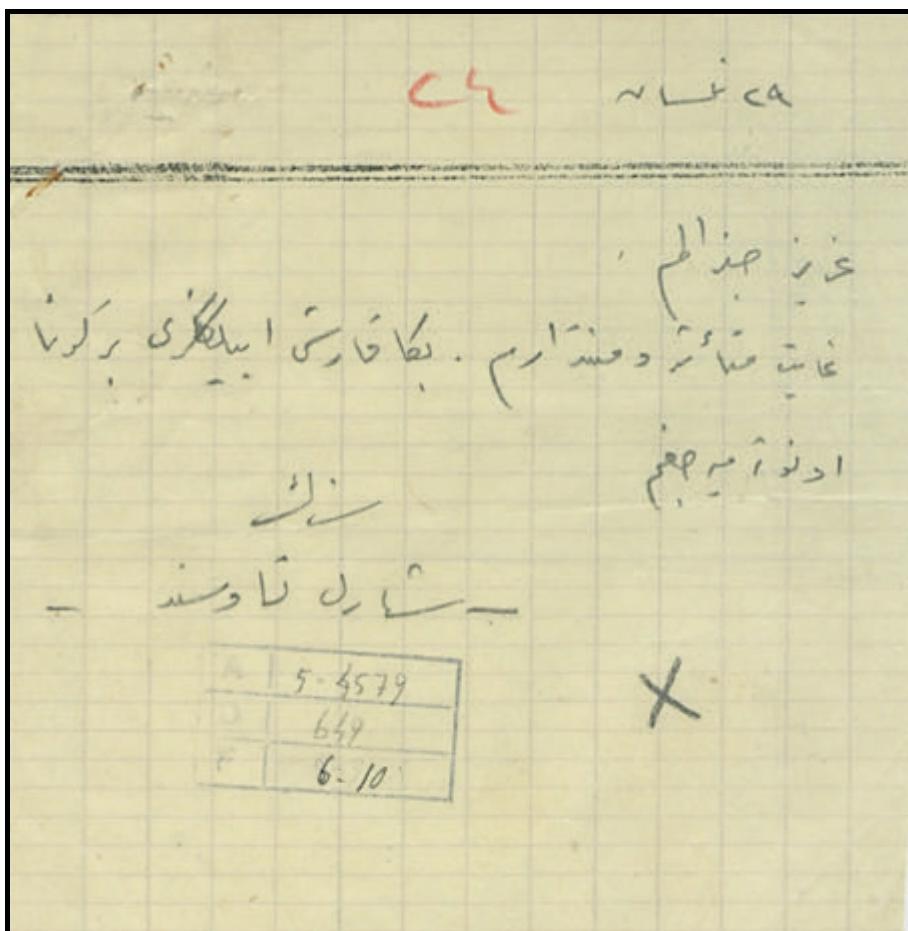
29 Nîsân

Azîz Generalım,

Gayet müteessir ve minnet-dârim. Bana karşı iyiliğinizi bir gûnâ unutamayacağım.

...(?)
-Şarl Tavshend-

BELGE NO. 57-16

BELGE NO. 58

Kimden: Kut

Kime: İngiliz Avrupa Kv. Kh.

Gönderen: W/T

Tarih: 29/4/16

Saat: 13.20

Kut'daki muhafizlerimizi almak üzere bir Türk Alayı yaklaşmaktadır. Hem Kale'nin hem de şehrın üzerine beyaz bayrağı çektim; taburlar saat 2'de Şamran yakınındaki kampa girmeye başlıyorlar. Biz telsizi yavaşça imha ediyoruz ki bu iş yapılmaya değer.

13. 35

General Townshend

Kut'dan bütün gemiler ve istasyonlara elveda ve hepinize iyi şanslar.

BELGE NO. 58

8.-1320c. (Received May, 1898)
(Received January, 1899)

NAVAL SIGNAL.

From

To

Kut
ZHead
Quarters
T.S.E.F.

PO. OF WATER	11
READ BY	
REPORTED BY	
PASSED BY	H/T
LOADED BY	
SUPPLY	29/H/T
DATE	1-20-98
TIME	

At Turkish regiment approaching
 fort to take their guards in Kut.
 I have hoisted the "White Flag"
 over town and Fort. Troops
 commence going into camp
 near Shunbran at 2 o'clock
 Hell. Shouldly destroy the Western
 it is worth out as it is.

1-35 pm | General Townshend

To All Ships & Stations from Kut.
 Good-Bye & Good Luck to All.

4-60481
110
F
11

BELGE NO. 59

Târih: 16/2/32

Sâat - Dakika: 10.45 öğleden evvel

Ser-yâver Kâzîm:

Başkumandan Vekili Paşa Hazretleri, Ceneral Tavshend'e ber-vech-i
âtî teblîgatda bulunulmasını emir buyurdular:

Küt'da bulunan esliha, mühimmât ve eşyâ, nukud ve evrâk kat'iyen
ihrâk edilmeyecek veya nehre atılmayacaktır. Aksi hâlde mevâdd-i mezkûre
mahv ve ihrâk edilir ve zâyi' olunursa mahsûrîn* esîr-i harb telâkki
olunmayacak ve haklarında âdî mahbûsîn muâmelesi yapılacaktır.

* [(Mahsûrîn) kelimesinden aşağısını doğruca Medhi alamadığı cihetle
serîan yazılmak üzere Bağdad'a yazılmış ve biz yazarken bir tarafдан da
Bağdad Medhi'ye yazmıştır.]

Sivas 16/2/32

Medhi'de Hasan Efendi'ye
11.10 evvel 16 minh. (İmza)

BELGE NO. 59

BELGE NO. 59-1

Târih: 16 minh

Saat - Dakika: 11.15 öğleden evvel

Mahrec: Medhi

Enver Paşa Hazretlerine

On üç bin üç yüz mevcûdunda olan mahsûr Ceneral Tavshend ordusu(nu) esîr-i harb olarak bu sabâh teslîm almağa başladığımızı arz eyler ve muvaffakîyet-i sâmîlerini tebrîk ederim. / 16 Nîsân 332

Altıncı Ordu Kumandanı Vekili Halîl

BELGE NO. 59-1

A 11 D 27 F 13/1		میراث اسلامی پیشگیری از کشته شدن پسندیده
نویسنده نام ساعت این کارخانی دست نوشته تأثیر انسانی		مادر خود را دانشگاهی کارخانی ساعت این کارخانی تأثیر انسانی
تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵ تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵ تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵	تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵ تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵ تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵	تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵ تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵ تاریخ مکان اووهان شهر ۱۳۹۷/۰۸/۲۵

BELGE NO. 59-2

Târih: 16 Nîsân 332

Sâat - Dakika: 2.30 öğleden sonra

Mahrec: Medhi

Numro: 3.166

Kelime: 150

Sâat - Dakika: 2,5 öğleden sonra

Başkumandanlık Vekâletine

C. 16 Nîsân 332:

1- Eslihasını bu gece tahrîb ederek teslîm olan Kût müdâfii, sabahdan beri esîr-i harb olarak teslîm alınmağa başlanmıştır.

2- Mûsâade-i devletlerine igtirâren General Tavshend'in kılıncını almadım ve kendisiyle yâverinin ve üç hidmetcisinin esîr-i harb olarak Der-sââdet'e sevk edileceğini va'd etdim.

3- Üserânın beş ceneral, iki yüz yetmiş yedi İngiliz zâbiti, iki yüz yetmiş dört Hindli zâbit, iki bin beş yüz doksan iki İngiliz nefer ve altı bin dokuz yüz seksen sekiz Hindli neferi ve üç bin dört yüz gayr-i muhârib ki cem'an yekûn 13.300 küsürdur.

4- Bil'âhire dâhile sevk olunmak üzere zâbitân Bağdad'a, efrâd Samarra'ya sevk olunacaktır. Hindli efrâddan menzillerde istifâde etmek istedigim ma'rûzdur.

Altıncı Ordu Kumandan Vekili
Halîl

BELGE NO. 59-2

BELGE NO. 59-3

Târih-i Tesvîdi: 15/2/32

Kalem Odasının Numrosu: Sivas

Mübeyyize Konulan Numro: 36

Osmânlı Ordû-yi Hümâyûnu Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be 1

Altıncı Ordu Kumandanlığına

General Tavshend teslîm olurken Küt Ordusunda bulunub size teklîf
olunan bir milyon ile efrâd üzerinde bulunan altın akçenin de esliha ile
berâber alınmasının unutulmamasını ricâ' ederim.

N. P. (İmza)

Yazılmışdır. / 15-16 Nîsân 332

BELGE NO. 59-3

BELGE NO. 59-4

Mahall-i Vürûdu: Sivas Başkumandanlık Karâr-gâhi
Târih: 16/2/332

6'ncı Ordu Kumandanlığına

Bilâhire müzede muhâfaza edilmek üzere esîr alınan İngiliz zâbitânının kılıнçları yek-dîgerine karışdırılmaksızın birer birer bi-t-tefrik üzerlerine kit'a numrolarıyla berâber isimlerini rabten ve bu gibi kıymetli hâtırâtın dağılib gaib olmamasına ihtimâm buyurunuz.

Başkumandan Vekili
Enver

18. K. Kumandanı Kâzım Beyefendi'ye

6'ncı Ordu Kumandanlığına

Üçüncü Âlây Kumandanı Nazmî Bey'e aynen teblîg edilmişdir. İâdeten takdîm olunur.

18. Kolordu Kumandan Vekili
Mîr-alây
(İmza)

İkinci Şu'beye / 17 minh.

BELGE NO. 59-4

BELGE NO. 60 (1)

Târihi: 16/2/332

Sâat - Dakika: 7.45 sonra

İkamet Mahalleri: Kütü'l-Amare'den

18'inci Kolordu ve Altıncı Ordu Kumandanlığına

1- Geceleyin ırkâb ve ihrâcda müşkilât olacağından şimdî gelmiş olan ikinci vapuru da doldurdukdan sonra üçüncü posta yapmayarak sevkîyâta yarın sabâh sâat 6'da başlanacakdır.

2- Bugün birinci vapurla 1.579 Hindli, 469 İngiliz ve bunların zâbitleri de sevk olunmuşdur.

3- İngilizler tarafından çokdan beri mevkuf bulunan yerli ahâlîden birkaç kimse hemen tahliye edilmişdir. Bil'akis muâvenet etdikleri haber verilen on üç kişi bu gece tevkif edilmiştir.

4- Hazırı Kalesi'ne girdiğim zamân birçok zâbitân ve efrâdı mahsûrîn içerisinde gördüm. Bunlar talan kasıyla içeriye girmiş kimselerdir. Bu misillü efrâd ve zâbitândan birçoğunu talan etdikleri şeyleri istirdâd etdim.

5- Şimdilik muhtelif mahallerde olmak üzere tüfenk ve sâir ba'zı eşyâ ve hayvân toplanmışdır. Bunları şimdî muhâfaza etdiriyorum. Yarın bunları ta'dâd ve sebt-i defter etdireceğim ve komisyona teslîm edeceğim.

6- Arab ahâlîyi bir yere toplayarak abluka etmek mümkün olamadığından âdetâ idâre-i örfiyye gibi münâdîlerle bu gece ve yarın ahâlînin sokakda dolaşmamasını i'lân etdirdim. Ahâlî evlerinde birçok işe yarayacak şeyler bulunduğu haber alıyorum. Bi-t-tab' bunları da taharrî edeceğim.

7- İngiliz ve Hindli zâbitlerin revolverleri zuhûr etmiyor. Sordum tahrîb etdiklerini söyledi. Bundan başka zâbitânın husûsî eşyâsını maksad-î âlîlerine muvâfîk olmak üzere hemen hiç yoklama etmeden vapura koymalarına müsâade etdim ise de bu zâbitânda birçok hükümet parasının tevzî' edilmiş bir hâlde bulunması pek ziyâde muhtemeldir. Binâen aleyh Ceneral Tavzend'in teklîf etdiği bir milyon lîrânın bu sûretle iğtinâmdan kaçırılmış olacağını zann ediyorum. Zâbitânda av tüfenklerivardı, ânları da almadım. Zâbitânın ve efrâdin memleketi dâhiline seyâhat eder gibi birçok eşyâsına müsâade edilmek vesâit-i nakliyyemizce bizi ileride müşkilâta koyacağı muhakkak olduğundan bunlardan fazlasının alınması re'y-i âlîlerine menûtdur.

Küt'un bir ân evvel tahliyesi için efrâd ve zâbitân eşyâsının bu fazlalığına şimdilik ehemmiyyet vermiyorum. Fakat bunların Üserâ ordu-gâhına nakilleri tamâm olduğu zamân umûmî bir yoklama ederek eşyânın hadd-i lâzımâna ırcâına müsâade buyurulması.

8- Bugün vakt ü zamânında hâzırlanması mukarrer olan İngilizler hâzırlanamamış oldukları gibi en büyük rütbelerden en küçüğüne varincaya kadar pek büyük bir intizâmsızlık içinde hareket etmekde oldukları gördüm. Cenerallere kadar bütün kılınclı zâbitân bana kılınclarını teslim etdilerse de ba'zılarının tahrîb edilmesi muhtemeldir. Çünkü henüz zâbitân mikdâri kadar kılınc teslim edilmediğinden bugün huzûr-ı âlîlerine giden Tavzend'in Erkân-ı Harbi vâsitasıyla tekrâr îlân etdirdim. Şehirde inzibâti muhill bir hâl yokdur. Bil'akis İngiliz ordusundan kurtulmakdan mütevelli sevinç âsârı vardır. Arab ahâlî sancağıımızı ve üzengilerimizi öpmek sûretiyle nûmâyışlerde bulundular. Ahâlîden ba'zılarının yek-dîgerini tebrîken sarıldıkları görülmüşdür.

9- Hükûmet Konağına Osmânlı bayrağı çekilmiş ve Tanzend'in karâr-gâhının tepesine de âlâyımızın şânlı sancağı dikilmiştir.

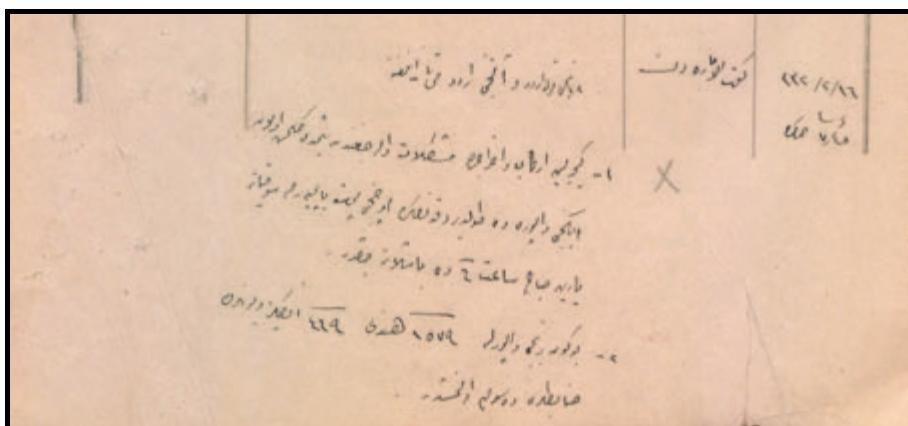
10- Hükûmetin burada teşekkülü biraz uzayacaksa burada jandarma ve polis vazîfesini yapabilecek küçük bir teşkîlât yapmak lüzûmu tabîidir.

11- Şehre hâricden talancı Arab sokulmamışdır. Dâhildekilerin de mahsûrîne taarruzu vuku' bulmamış olduğu ve ârzûları üzerine İngiliz zâbitlerinin ikamet-gâhlarına dahi nöbetçi dikilmiş olduğu ma'rûzdur.

12- Burada kalacak doktorların kılıncları alınıp alınmayacağının emr-i iş'ârı.

3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

BELGE NO. 60

BELGE NO. 60a

BELGE NO. 60-1

الإذن بفتح الماء	وقوعات	آيات مجازي	آيات نسقية	ملاحظات
A 7.10387				
D H-1				
F 1-190				
	<p>٩- مكانت صرامة عذرها سامي يهدى به وتنوره فراحة شدة الدارك شفاف سماوي يلطفها.</p> <p>١٠- حذرة في رزارة فتحها رازارا وفتحها رازارا وفتحها ولبسها رازارا وفتحها رازارا وفتحها رازارا.</p> <p>١١- شدة حذرة طارئ على حذرة طارئ - شدة حذرة طارئ لذلة رازارا لذلة رازارا لذلة رازارا لذلة رازارا لذلة رازارا</p> <p>١٢- شدة حذرة طارئ على حذرة طارئ - شدة حذرة طارئ على حذرة طارئ</p> <p>١٣- رازارا رازارا رازارا رازارا رازارا رازارا</p>			
	كائن			

BELGE NO. 60-2 (3)

17/2/332

Sâ. 5 da. 50 sonra

18. Kolordu Kumandanlığına

1- Bugün userâ kaflesinin kîsm-ı mütebâkîsinden On Altinci ve On Yedinci Livâlar efrâdi karadan ve bunların eşyâsıla dîger âlâyalar vapurla nakl edilmişdir. Bu vapur Elhan'a da uğrayarak oradaki userâyi da alabildiği kadar alacakdır. Şu hâlde bugün akşamda kadar Kût'da yalnız hastalar ile hademe ve sâire kalmış olacakdır. Elhan'daki askerin de tamâmi vapura giremediği takdîrde ancak pek cüz'î bir kîsim kalmış olacakdır.

2- Burada bir tabur kumandanını merkez kumandanı olarak ta'yîn etdim. Şehrin inzibâtı ile ihânetle maznûn olanların der-dest ve habs, inzibât ve şehir dâhilinin nezâfeti vazîfesi Merkez Kumandanlığına tevdî' edilmişdir. Buradaki iki tabur Kût'un taharriyyâti hitâm buluncaya kadar Kût kordonunu idâme edecekdir. Maa-mâ-fih karâr-gâhlardan ve kitaâtdan birçok zâbitân Kût'u görmek için gelmek ihtiyâcında bulundukları cihetle mûmâ-ileyhimin bu ziyâretine ancak dört beş gün sonra müsâade buyurulmasını istîrhâm ederim. Bu müddetden sonra gelecek ziyâretcilere müsâade edilebilecekdir.

3- Burada bir hükümet olmadığından sâbık belediye reîsi olan zâta ben ve her rast gelen bir emir verdiği takdîrde teşettüt(?) husûle geleceği ma'lûm-ı âlîleridir.

4- Muhâbere ve tahkîmât vesâitiyle nehre atılması muhtemel olan malzeme-i harbiyyenin çıkarılmasını İstîhkâm Bölüğüne tevdî' etdim.

5- Şehir dâhilinde devriye vazîfesi Süvâri Bölüğüne verilmiştir.

6- Yarından itibâren şîmdiye kadar toplanılan eşyâ' Kaim-makam Emîn Bey'in riyâseti altındaki komisyona teslîm edilecekdir.

7- Şîmdiye kadar ahâlîden ihânetle maznûn olarak 84 kişi tevkif edilmiş ise de garezle ihbâr edildiği bil'âhire anlaşılanlar tahliye ediliyor. Bi-l-hâssa Abbâs Hilmî ve rüfekası der-dest-i tevkif edilmiştir.

8- Ceneral Tavzend ile Ceneral Dilman ve Erkân-ı Harbiyye Reîsi ve Yâveri için Âlâydan mikdâr-ı kâfi et, pırınç, şeker, ya , bögrülce, ekmek verildiği ma'rûzdur. Keyfiyyeti ayrıca Menzil Kumandanlığına da yazdım.

9- Buradaki bir küçük motorun emr-i âcizîye terkinin lâzım gelenlere emr buyurulması müsterhamdır.

10- Müteaddid İngiliz ceneralleriyle Erkân-ı Harbiyye ve büyük, küçük rütbeli zâbitândan etdigi tahkikata nazaran mahsûrîne nefer başına bir rub' libre ekmeklik, bir libre at eti verilmiştir. Kût'u teslîm aldığımız zamân ihtiyât olarak saklanmakda olan şeker ve kahve de tevzî' edilmiştir ve bize kalmamak üzere çok mikdârda kesilen atlardan da fazla mikdârda et verilmiştir.

11- Bugün 1.306 hasta ve yaralı ile 694 hastabakıcı, hidmetçi ve muâvenetci bulunduğu anlaşılmışdır ve fiyâtın ziyâde olmasından dolayı biraz daha yardımcı efrâd terk edilmesi ricâsında bulunduklarından pek cüz'î bir mikdâr daha efrâd verilmesi için İngiliz Kumandanı'na iş'âr-i keyfiyyet eyledim. Fakat henüz ne kadar efrâd terk etdikleri hakkında ma'lûmât alamadım.

12- Telsiz telgraf mahalli taht-ı muhâfazadadır. (Tahrîb olunmamış mı?) Telefonlar için çok mikdârda kablo ve az mikdârda pil ve sâire ile ba'zi ufak tefek şeyler geçebilecekdir.

13- Âlâyımız efrâdi, üç gündür bir muhârebe yorgunluğu kadar yorulmuş ve muntazaman tagaddî edilememiştir. Âlây burada bulunduğu müddetce erzâkımızın Kût menzilinden verilmesi müsterhamdır.

14- Kût'a kadar henüz telefon ve telgraf muhâberesi te'mîn edilememiştir.

15- Üserâdan alınan kılıncların şekil ve tarz-ı i'mâli ve markalarıyla sınıflarının tefrîki kabilse de sâhiblerinin rütbe ve isimleri için kılıncları Üserâ ordu-gâhına getirib orada kayd etdireceğim.

16- Yarın Üserâ ordu-gâhını teftîş etmek üzere mezkûr ordu-gâha gidib geleceğim ma'rûzdur.

Kût'da:
3. Âlây Kumandanı
Binbaşı
Nazmî

BELGE NO. 60-2

BELGE NO. 60-3

- الدعاية برؤسها والذئاب المفترسة آتى دينكم. كله تتحقق العدالة بين الناس فارسلوا
هذا المخفيه او لور. شكر وضيده دده نزولكم ابركشة دعوه زالعده او شهد عزمه فنادره كبيمه
آتى دينكم فندره فندره آتى دينكم.
- ٦٠ - بولونيا ٢٠٠٩ طرس ميلاده ١٤٩٦ غنة باقيه - عدناني وداد عالي سيف الدين العاشوري -
وفقاً لكتاباته اولى ملوك مصر وآخرين اولاده اولى ملوك مصر وحاسمه لوفيق طه بهيث بهيث
برفعته - وهذا اول اوراقه وليس اولى اوراقه الباقيه في متناوله اشتاء - كتبته احمد فندره فندره - هـ - افاده
انه كلها فندره سهل مهاد الموسى -
- ٦١ - شفط طهوان مني تجنه كافلها وورده / **تحري بذاته مني؟** / شفط شفط طهوان مني تجنه كافلها وورده
- ٦٢ - لا اعني اراده ادعي قدره - بل اعني ادعي قدره - بورده سهل مهاد مثلاً فندره ايدمه فندره -
آلوه ابراهيم ابراهيم مع بقى اسرائيل كتبته مني ديلم محمد -
- ٦٣ - كتبته قدره فندره - شفط طهوان مني تجنه اساميه ابراهيم عاصي -
- ٦٤ - اساميه ابراهيم شفط طهوان شفط طهوان احادي دهان شفط طهوان ديلم شفط طهوان فندره
بله ديلم ديلم ابراهيم شفط طهوان اسراء ابراهيم شفط طهوان ديلم ابراهيم شفط طهوان فندره
ناسمه اسراء ابراهيم شفط طهوان فندره ابراهيم شفط طهوان ديلم ابراهيم شفط طهوان ديلم -

A	٤-٥٥٨٦
B	١٤٥
C	٤-١٢

١٧١٢

— نظر فرنسي —

BELGE NO. 61

Târih: 16 Mayıs 332

Numro: 2.711

Sâat - Dakika: 6.28 sonra

Musul Telgraf-hânesi vâsıtâsıyla
Başkumandanlık Vekâletine Telgraf

19/2/332 târihli Şifre'ye cevâbdır.

Kütü'l-Amare'de alınan üserâ miyânında Müslim olarak:

Binbaşı	7
Yüzbaşı	1
Mülâzîm-ı evvel	38
Mülâzîm-ı sâñî	41
Doktor	5
Birinci sınıf cerrâh muâvini	2
Üçüncü sınıf cerrâh muâvini	6
Başçâvûş	172
Çâvûş	160
Onbaşı	263
Efrâd	3.319

Cem'an yekûn üserâ miyânında 4.014 Müslüman vardır.

Altıncı Ordu Kumandanı
Halîl

1.061
Haleb'de Mustafa Efendi'ye
(İmza)

BELGE NO. 61

آئندگانی ۱۰۴۸۶

مسعود	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد
شمس الدين	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد
عبد الرحمن	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد	لهم إني بأنتِ سعيد

۱۹/۴/۲۰۲۲ تاریخ: سیده: جواد.

F C R V

۱	بیلکان
۲	پیزه زنگ
۳	جلد پر اندی
۴	سدوز نگار
۵	دغ فرق
۶	چشم خفیده و سار
۷	چشم خفیده و سار
۸	پا سده هادمه
۹	پا سده
۱۰	پوپل استی
۱۱	پلکان

مکتبہ اسرائیل ۴۰۶۶ سالہ دا۔

BELGE NO. 62

Osmânlı Ordu-yi Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro

16/2/32

71/300 Atebe-i Şâhâneye
72/300 Sadâret-i Uzmâya
73/300 Der-sâdet Karâr-gâh-ı Umûmîye

Sâat 8.30 sonra

Takrifben beş aydan beri kahraman kitaâtımızın tazyiki altında Kütü'l-Amare'de mahsûr kalan İngiliz ordusu, nihâyet Ordû-yi Hümâyûnun kuvve-i kahiresine teslîm-i seyf ve silâh etmeğe mecbûr olmuşdur. Osmânlı silâhının bu şanlı ve parlak sahîfe-i fahr-âveri şu sûretle cereyân etmiştir:

Küt ordusu, (...) millet-daşlarından olsun Moskof müttefiklerinden olsun imdâd bekliyordu. Kütü'l-Amare'de mahsûr kalan İngiliz ordusunun ahvâline lâyîkiyla vâkif olan İngiliz kabînesi Ceneral Tavshend ordusunu kurtarmak için her ne bahâne olursa olsun hûcûm edilmesini mükerrerden ve müsirren Irak İngiliz ordusuna emr ediyordu. Son teblîgat-ı resmiyyede görülen ve cesûr kitaâtımızın azm ve besâletleri karşısında İngilizler için müdhîş telefât ile eriyen İngiliz hûcûmları hep Tavshend'i kurtarmak için idi. Nihâyet İngilizler Çanakkale'de aldıkları ders ve tecrübe bir kere daha aldılar. Osmânlı mukavemetini kıramayacaklarını, Osmânlıların elinden ganîmetleri alamayacaklarını anladılar. Felahiye hûcûmları kesildi. İngilizler bu sefer mahsûr kaleye erzâk idhâl etmeğe teşebbüs etdiler. Evvelâ tayyâre ile un cuvalları atıldılar. Osmânlı silâhı bu ümîdi de kirdi. Harb tayyârelerimiz bu bakkal tayyârelerini birer birer sukat etdirmeye başladılar.

Muannid düşman başka bir çâre buldu: Vapurla gece karanlığından bil-istifâde zâhire sokmağa teşebbüs etdi. Her zamân müteyakkız bulunan kahraman kitaâtımız yüzlerce ton erzâk yüklü olan bu vapuru derhâl tevkîf ve müsâdere etdiler. Artık Ceneral Tavshend için hiçbir ümîd-i necât kalmamışdı. 13 Nîsân'da Ceneral Tavshend Irak Ordumuz Kumandanı'na mürâacaatla ordusuya berâber ser-best çıkışmasına müsâade edilmek şartıyla Kütü'l-Amare'yi teslîm etmeğe râzî olduğunu bildirdi. Bilâ-kayd ü şart teslîm olmakdan çâre olmadığı cevâbı verildi. İngiliz Kumandanı bu sefer yeni şerâit der-miyân etdi. Ordumuzun fâik ve kahhâr vaz'iyetini bilmeyen gibi ve Osmânlı kumandanlarını para ile itmâ' ve iğfâl edebileceğini zann ederek tekîl toplarını teslîm etmeğî ve nezdde bulunan bir milyon lîrâyi takdîm etmeğî teklîf etdi. Aynı cevâb verildi. Ceneral Tavshend, İngiliz Irak Başkumandanı'ndan istifâzân edeceğini bildirdi. Hâl-bu-ki İngiliz Başkumandanı kendisine yardım edebilmekden pek uzak idi. Nihâyet her tarafından ümîdi kesilen Ceneral Tavshend bugün Kütü'l-Amare'de bulunan

bütün İngiliz (ordusunu) muzaffer Osmânlı Kumandanı'na teslîm etti. Hâtırlardadır ki Rus Ordusu Kumandanı bundan bir ay evvel yakında Kütü'l-Amare'de elini sıkmağa geleceğini Ceneral Tavshend'e yazmışdı. Şimdiye kadar ta'dâd edilen üserâ ber-vech-i âtîdir:

5 ceneral, 277 İngiliz zâbiti, 274 Hindli zâbit ve 13.300 neferdir.

BELGE NO. 62

6

f. 1

BELGE NO. 63 (1)

45, 52'nci Fırkalara,
Ceb-hâne Koluna ve vâsitasıyla seyyâr hasta-hânelere
Erzâk Koluna
Tayyâre Müfrezesine
13. Kolorduya:

Küt'dan gerek nehrden yüzerek gerekse hatt-ı muhâsaradan firâr tarîkiyle muhâsarânın bidâyetinden beri tek tük ahâlî çıkıyor ve bu çıkış dört beş ay zarfında otuz ilâ kırk kişiye münhasır kalmış olduğundan mümânaat edilmeyib kabûl ediliyordu. Son zamânلarda düşman, tayyâreleriyle Küt'a erzâk taşımak mecbûriyyetinde kalması dolayısıyla erzâkça artık son demine vâsil olduğu anlaşıldığından Küt'da müstehlik bir kişinin fazla bulunması bizim menfaatimize olacakdı. Binâen aleyh Küt'dan mültecî süretille olsun hiçbir ahâlînin kabûl edilmemesine karâr verildi. Ve çıkacak ahâlînin vurulması Küt Muhâsası'nda bulunan Kırk Beşinci Fırka Kumandanlarına teblîg edilmekle berâber mezkûr Fırka Kumandanı'na, muhâsara kuvveti kumandanı sıfatıyla Ceneral Tavshend'e, Küt'da bulunan ahâlîden hiçbir ferdin hârîce çıkarılmaması, çıkarıldığı takdirde vurulacaklarının ahâlîye îlân edilmesini yazması ve çünkü muhâsaranın bidâyetinde ahâlîyi Küt'dan çıkarmayı bırakın Tavshend'in bu son günlerde hârîce çıkarmasının bizim zararımıza olacağı, binâen aleyh bunu bidâyetde düşünmesi lâzım geleceği meâlinde bir mektûb yazması emr edildi. Tavshend'in bu mektûba cevâben, kimseyi çıkarmayacağını ve bu hususu ahâlîye îlân eylediğini bildirdi. Tavshend'in bu cevâbinden bir gün sonra ahâlîden erkek, kadın ve çocuk olarak birçokları gerek tulumlarla yüzerek nehrden ve gerekse muhâsara cebhesinden pek çok mikdârda olarak ilticâya devâm eylediler. Bir kısmı vurulmağla berâber yine ilticâ devâm ediyordu. Bunun üzerine Kırk Beşinci Fırka Kumandanlığına, ber-vech-i zîr meâlde ikinci bir mektûb yazması emr edildi. "Ahâlîyi çıkmamak husûsunda verdiğiniz söze rağmen ahâlî yine külliyyetle çıkmakda devâm ediyor. Bunlara mâni' olmak sizin elinizdedir. Biz vaz'iyet-i askeriye ve menfaatımız îcâbı bunları vuruyoruz. Söz verdiğiniz hâlde sözünüzde durmamanızdan târih sizi sözünü tutmayan bir kumandan sıfatıyla kayd edecekdir."

Bu mektûb Tavshend'e pek ziyâde te'sîr etmiş olmalı ki ber-vech-i âtî meâlde cevâb yazıyor: "Ben çıkmamalarını ahâlîye îlân etdim ve hatt-ı muhâsaranın kimseyi bırakmıyorum. (Hâl-bu-ki hatt-ı muhâsaranın da çıkyorlardı.) Fakat suya atlayarak çikanlara nasıl mâni' olurum. Târih beni sözünü tutmayan bir kumandan sıfatıyla kayd ederse sizi de tebaasını kabûl etmeyen bir hükûmet sıfatıyla kayd edecekdir. Maa-mâ-fîh ben kat'iyen yalancı değilim. Benim âilem üç yüz senedir gerek mülkî ve gerekse askerî İngiltere'ye pek büyük hidmetler ifâ eylemişlerdir ve İngiltere'de pek büyük çiftliklerim vardır. Ricâ' ederim, bu mektûbu Halîl Paşa'ya da gösterin aradaki sû-i tefehhüm zâil olsun. Ben tahsîlimi Fransa'da ikmâl eylediğimden

Fransızlarla berâber Almanlara karşı harb etmek için çıldırıyorum. Ümîd ederim ki Halîl Paşa yakın zamânda beni bırakacakdır.”

Bu mektûbun birinci faslı 45'inci Fırka Kumandanı'nın mektûbuna cevâb fakat ikinci faslı ne demek istiyor? Acaba Tavshend yakında kendini kurtaracaklarını mı îmâ etmek istiyor? Yoksa teslîm olmak için bir müzâkerenin evvelâ bizim tarafımızdan mı açılmasını istiyordu? Sabis Muhârebesi'ni müteâkîb teslîm olması için Tavshend'e yazdığımız mektûbda “Ben vazîfemi bilirim. Binâen aleyh kat'îyyen teslîm olmayacağım.” meâlinde verdiği cevâbi müteâkîb bu adama bundan sonra hiç teslîm olmayı teklîf etmemeye karâr vermişdik. Fakat bu mektûb nazar-ı dikkatimizi celb etdiğinden şu meâlde bir mektûb yazıldı. “Mektûbunuzun bana âid olan son fikrasında ne demek istedığınızın sarâhaten tekrârını ricâ' ederim.” Bu mektûb yola çıkarılmış idi ki Kırk Beşinci Fırkadan Ordu Kumandanı Paşa Hazretlerine Tavshend'in gayet müsta'cel bir mektûbu olduğu ma'lûmât verildi. Telefonla mektûbun meâli sorularak teslîm olmağa âid olduğu anlaşıldı. Artık daha evvel gönderilen mektûbun Tavshend'e îsâline lüzüm kalmadığından tevkif edildi. Tavzend ile birçok muhâberât icrâsına mecbûriyyet hâsil olacağından Ordu ve Kolordu Kumandanı Paşa Hazretleri Kût karşısında bulunan Kırk Beşinci Fırka Karâr-gâhına gitdiler. Tavzend'in gönderdiği mektûb ber-vech-i âtî mevâddan bâhis idi: “Beş aydan beri devâm eyleyen mahsûriyyeti dolayısıyla erzâkin bitdiğinden, askerin bî-tâb bir hâle geldiğinden ve askerinde sefâlet başladığından Kût'u teslîm etmeyeceğimi ve ordusunu ser-best olarak Amare ve-yâhûd Hindistan'a gitmesine müsâade taleb ediyordu. Altı günlük bir mütâreke istiyordu. Bu mütâreke kabûl olunduğu takdîrde derhâl kendi ordusu için on günlük erzâk göndermesini hâricde bulunan Ordu Kumandanı'ndan taleb edeceğini bildiriyordu.

Bu şerâitine sebeb olarak kendisinin on üç bin kişiden ibâret olan kuvvetini teslîm alırsak bizim iâşe edecek erzâkimiz ve bu kuvveti Bağdad'a nakl edecek vapurlarımız ve esîr zâbitân ve efrâda maâş vermek için paramız olmadığını ileri sürüyor ve kendisi kuvvetiyle çıkarılırsa bize karşı harb etmeyeceğini va'd eyliyordu.” Tavzend'in bu gülünç teklîfine karşı ber-vech-i âtî cevâb yazılarak Kolordu Erkân-ı Harbiyye Reisi'yle Kût'a gönderildi. “Kût'daki orduyu bilâ-kayd teslîm etmek bu kuvveti iâşe için erzâkimiz, Bağdad'a nakl için vapurlarımız ve pul pul maâş vermek için paramız olduğu ve vazîfesini ifâ eyleyen Tavzend'i Türkiye, Rusların Plevne Kahramanı Osmân Paşa kabûl eylediği gibi kabûl eleyeceğî binâen aleyh askerin sefâletinden kurtulması için müzâkerâtı uzatmayarak derhâl teslîm olunması ve îcâb eder ise bi-z-zât görüşülmek üzere tarafeyn hatlarının vasatında nehir üzerinde birleşmesi teklîf edildi.” 14-2-332 öğleden evvel saat onda Ordu Kumandanı Halîl Paşa ile Tavzend Kût'un dört kilometre şîmâl-i garbîsında nehir üzerinde birleşdiler. Bu müzâkerât esnâsında Tavzend yine mektûbunda zîr eylediği esâsâtı teklîf eyledi ve buna ilâveten sağlam olarak kırk topla bir milyon lîrâya mukabil ordusunun ser-best

bırakılmasını taleb eyledi. Tabîî cevâb-ı red verilerek bilâ-kayd ü şart teslîm olunması teklîf olundu. Bu teklîfi kabûl ederek ayrılan Tavzend akşamüzeri gönderdiği mektûbda yine bir milyon lîrâ ile topları vermesinden bahs eden bir mektûb yazdı. Bu mektûbunda bizim şerâitimizi ordu kumandanlarına da bildirdiğini yazıyordu. Müzâkerâtın devâm eylediği bu müddet zarfında iki taraf yek-dîgerine âteş etmemek üzere kitaâta emir verildi. Tavzend'in bu mektûbuna da cevâb-ı red verildi. On beşinci günü de bu süretle muhâberâtla geçti. Bir mektûbda iki milyon lîrâdan bahs etmeye başladı. En nihâyet on beşinci günü akşamüzeri, on altıncı günü öğleden sonra teslîm olacağını ve bizim askerin öğleden sonra Kût'a girib Tavzend ordusunu teslîm almağa başlayacağını karârlaşdırıldı. Bütün bu muhâberâta âid evrâk, mekâtil Ordu nâmine cereyân eylemekde olduğundan Ordu dosyasındadır. 15/16 gecesi ve 16'ncı günü öğleye kadar dâhilde işidilen birtakım infilâklar düşmanın tahrîbât yapmakda olduğunu anlıyordu. On altıncı günü öğleden sonra Üçüncü Âlây Kût'a dâhil oldu ve on yedinci gününden itibâren de Tavzend'in kuvveti Kût'dan vapurlarla Kût'un sekiz kilometre şîmâl-i garbîsında ve intihâb olunan userâ ordu-gâhına nakl olunmağa başlandı.

BELGE NO. 63

مکالمات

وقایعات

BELGE NO. 64

Karâr-gâh

16-2-332

1.00 evvel

Kolordu Emri

1- Küt, dört ay yirmi üç günlük bir muhâsaradan sonra bugün teslîm oldu. Târihimizin iki yüz seneden beri kayd edemediği böyle bir azîm muvaffakîyyeti(?) bize lütf buyuran Cenâb-ı Allah'a arz-ı şûkrân ve mahmidet eyleyelim. Bu zaferin en büyük şân ve şerefî, böyle bir vak'ayı İngiliz tarihine ilk defâ Türk sünğüsünün kayd etdirmesindedir. 2 seneden beri devâm eyleyen Harb-i Umûmî'de kuvvet nisbeti nazar-ı i'tibâra alırsak en büyük zaferi yine biz iktisâb eylemiş oluyoruz.

2- Bi-l-hâssa "Selmanpak" Muhârebesi'nden i'tibâren işe başlayan Kolordumuz bu işde en birinci âmil olduğu için şerefin kîsm-ı âzamı esâsen târihi parlak olan Kolordumuza teveccûh ediyor.

3- Şimdiye kadar Küt karşısında Kolordumuz; 28 zâbit, 751 neferini şehîd, 36 zâbit, 1.930 neferini mecrûh ve Küt'u kurtarmak üzere gelen İngiliz kuvvetlerinin karşısında da 34 zâbit, 1.034 neferini şehîd, 95 zâbit, 3.175 neferini mecrûh olarak gaib etdi.

4- Oldukça mühim bir yekûne bâliğ olan zâyiâtımıza mukabil bugün Küt'dan beşi jeneral olmak üzere 481 zâbit ve cem'an 13.309 kişilik bir İngiliz ordusu teslîm alıyoruz. Bugüne kadar Küt'u kurtarmak üzere taarruz eyleyen İngiliz ordusunun zâyiâti 30.000'e bâliğ olmuşdur. Şu iki yekûn cihâni hayrettelere düşürecek ve târihde Osmanlı ordusunu şân ve şerefler içerisinde yaşatacakdır.

5- 18. Kolordunun arslan yürekli erleri!

Cenâb-ı Allah'a secdeye kapanalım. Bu akşam şehîdlerimize Fâtihalar, (Tebâreke)ler, (Yasin)ler okunsun. Gazîler birbirine sarılsın, birbirini tebrîk etsin. Ben de bugünkü (Kütü'l-Amare) Bayramı vesîlesiyle sizin pâk ve yüksek alınlarınızdan kemâl-i hürmet ve samimiyyetle operim.

18. Kolordu Kumandan Vekili
Mîr-âlây
Kâzım Karabekir

Herkes pür sevinç, bu beşâretli haberden mesrûr, birbirini tebrîk ediyor. Düşman da büyük günümüzü tes'îd için ara sıra top atıyordu.

BELGE NO. 64

BELGE NO. 65

Karâr-gâh
16-2-32

On Sekizinci Kolordu Kumandanlığına

Orduma:

Arslanlar!

1- Bugün Türklerə şân, İngilizlere kara meydân olan şu kızgın toprağın müşemmes semâsında şühedâmızın rûhları şâd ve handân pervâz ederken ben de hepinizin pâk ve temiz alınlardan öperek cümlenizi tebrîk ederim.

2- Bize iki yüz seneden beri târihimizde okunmayan bir vak'ayı bugün kayd etdiren Cenâb-ı Allah'a hamd ve şükür eyleyelim. Allah'ın azametine bakınız ki bin beş yüz senelik İngiliz Devleti'nin târihine bu vak'ayı ilk def'a yazdırın Türk süngüsü oldu. İki seneden beri devâm eyleyen cihân harbi böyle parlak bir vak'a gösteremedi.

3- Ordum gerek Kût karşısında ve gerekse Kût'u kurtarmağa gelen İngilizler karşısında şehîd ve mecrûh olarak üç yüz mütecâviz zâbitle on bin neferini gaib eyledi. Fakat buna mukabil bugün Kût'dan beşi jeneral olmak üzere dört yüz seksen bir zâbitle cem'an on üç bin üç yüz neferlik İngiliz ordusunu teslîm alıyoruz. Bu teslîm aldığımız orduya kurtarmağa gelen İngiliz ordusuna da bugüne kadar otuz bin zâyiât verdirdik.

4- Şu iki yekûna sathî bir nazar atf edilince cihâni hayrettâre düşürecek büyük bir fark görülecek ve târih bu vak'ayı yazacak kelime bulmakda müşkilâta uğrayacakdır.

5- İşte Türk sebâtının İngiliz inâdını kırdığını bu harbde birinci def'a da Çanakkale, ikinci def'ada da burada görüyoruz.

6- Yalnız süngü ve göğsümüzle kazandığımız bu zafer yeni tekemmül eylemekde bulunan vesâit-i harbiyyemiz karşısında âtîdeki muvaffakiyyâtımıza parlak bir (başlangıç) olacağına ne katî bir delîldir.

7- Bugünün ismine Kût Bayramı nâminı veriyorum. Umûm Ordumun kîtaâtı her sene bugünü tes'îd ederken şehîdlerimize Yasinler, Tebârekeler, Fâtihalar okuyacaklardır. Şühedâmız cennât-ı ulyânda semâvâtda kızıl kanlar ile pervâz ederken gazilerimiz de âtîdeki zaferlerimize (nigeh-bân) olsunlar:

Altıncı Ordu Kumandan Vekili
Mîr-livâ
Halîf

BELGE NO. 65

三

86 - 8 - 33

ادبیات فلسفی اسلام

三
一

54579

220

三

卷之三